

Háa Jesus-ví T'ôekhuwa'in Díví'annin

1-4 K'ema Theophilus, in páadé'in ta'nin wînta'nannin diwe wítu'anpí'an t'ähkí ná'i háäwí Jesus-di in t'owa ovâyhá'andi hedá i'andi-á páadé it'ôe'an dihaydi waabo oe makówápiye napee píhay. Nachuudáhá' nawáywówápóe ihaydi, iví t'ôekhuwa'in hándídíbo ovâyde'manninbí'piye háyänbo ipikeeyan. Jónántä (40) thaa t'ähkí báyéki háäwí i'an ovâykeeyamídi ta'gendi wiyá nawáywówápóe'in, hedá Jôesi Tádávi khuu i'gedi ovâytumáa. Napeepídíbo', wa'di indádi najidíbo' i' Yä'däa'i P'oewahâä óekaymägidi ovâytu'an, "Nää Jerusalem-di wí'ípee-ípi. Naadi ho wâytu'an naví makówáwi Tádá iví tun imägi wí to'wí wovâysangi'o'in. Hediho nää úvítíkha'amí ná'i na'ää píhay. 5 John i' p'ó'p'oekandidá ho wovâyp'óp'p'oe'an p'oedida', hewänbo nää iwedi báyéki thaa naphadepídíbo' i' Yä'däa'i P'oewahâä bînkáyí wí p'ó'p'oekan bînkê' waagibá."

Jesus makówápiye napee

6 In Jesus-ví t'ôekhuwa'in i-ádi diwé'geji'indi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti nää-ân ihaydi naná untsondisogedee-í'in hedânho na'in Israel'in t'owa díma'p'ähädi-ídi in Rome'inbí'wedi?" 7 Jesus-di ovâytu'an, "Wíwovâymagipí ná'i háäwí i'gedi úhanginnáani'in. Naví Tádáda'mân ûnk'óe úhanginnáani'in háädi háa wé'i thaa-á ná'i háäwí napuwagi'o'in. 8 Hewänbo ginnân undá

únpuwagí'o: I' Yä'dâa'i P'oewaahâa únwâani hedî ihaydá in kay bînkaykhâymaa, hedî t'owa t'ähki naví'gedî bîntu'âami nää Jerusalem bú', hedá t'ähki Judea nange i'ge Samaria nange i'gá, hedá t'âmäpiye nää oepáa k'aydi i'ge t'ähká."

⁹ Jesus-di ovâyhí'bowa ihaydi, wa'di óemúndedibo makówápiye Jôesi Tádádí óepiye, hedî okhúwá jáa nats'úndi wíyá wí'óemú'pí.

¹⁰ Hewänbo wa'di kw'áyepiye napeemändi óemúnde' ihaydibo', tsíkhagipí wíje senä' waagi'inbá dänchaa'in, ts'ä'i da'aamuu'in, inbí hânge dakwinudee. ¹¹ Nää'in wíjedi ovâytu'an, "Un Galilee'in senä', kw'áyepiye íbéesaadi wí'íweenípí. Tobá Jesus makówápiye napee wänbo', i'bo háa nää namää'in bînmú' waagibá nawáy'ä'."

Matthias óede'man Judas-ví t'ôe ôn'amídí

¹² Hediho Jesus-ví t'ôekhuwa'in okú kw'áyedi diwândi oe Jerusalem bú'piye dimää. In okú-á "Olive okú" gin dâytu'o', hedî Jerusalem tsowa naná, madi píngé míyadä' iwedi. ¹³ Oe Jerusalem dipówá ihaydi i' tewhá ee dithaa iwe oe wha'k'ay ívepiye dipee. Ginnân dikháwä: Peter-á, John-dá, James-á, Andrew-á, Philip-á, Thomas-á, Bartholomew-á, Matthew-á, wíyá James-á (i-á Alpheus-ví ay únmuu), Simon-dá (i-á páadedí Zealot t'owa iwe nato'onwän*), hedá Judas-á (i-á wíyá wêe James ginbá nakháwä'íví ay únmuu). ¹⁴ Nää'in senä'dá hedá wên kwiyä'dá hedá Jesus-ví

* **1:13** In Zealot t'owa-á inbí nange hânho dâysígídí dida' in Rome-'in t'owa ovâykhehpeeyé-í'in, hedî dikhâymuu indádi dívihánmamídí.

jíyá Mary-á hedá Jesus-ví tí'ûuwindádí háyänbo dívíwé'ge'o' dívíjúusu'amídí.

15 Wí thaa in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in diwé'gekw'ó, mađi tągintädáhá' wétä (120) ihay diji', hedí Peter iwínú ovâyhée'amídí.

16 Ovâytü'an, "Tí'ûuwin páadé'in, hán'oebo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâđi David óetu'an háa Judas Iscariot ûnpuwagí'o'in, hedí David háa óetu'an waa ita'nan. Hedí ná'in David ita'nannindá ûnkhây'ä' napúuwí'in. Judas-dân in t'owa ovâykeeyan wáygé Jesus naji'in, indi óepankáyjídí. 17 Judas-á nanbí'wedí'i'ba namuu, gá óede'mandân na'in íví'o'inbá i'amídí" gin Peter-di ovâytü'an.

18 (Nä'i Judas-á in Hudíyo p'ó'dédí'indi óewá'âa yä'dâapí hääwí i'amídí hedáhá' i' chä' ihógi'i'dí wí nava ônkumä, hedí iwebá páadépiye nake't'ândi nange nawoe, hedí nasihpândi iví see t'ähki ûnpee. 19 T'ähki in t'owa Jerusalem dithaa'in dínhanginpóe ná'in ûnpóe'in, hedího inbí tundi i' nava dâytü'o' "Akeldama" gin. Akeldama-á natunda' "nava na'ûnp'oecha'dee iwe" gin.)

Hedí gin wá' Peter natú, 20 "In ta'nin Psalms diwe Judas-ví'gedí gin nata'muu:

Iví wháagé ônjoe'amí,

hedí tóebo iwe há'to ithaayé-í.

Hedá ná'in wá' nata'muu:

Wíyá to'wídí iví t'ôe ôn'amí.

21-22 "Hedânkun gínkhây'ä' wíyá sen âysôege-í'in t'owa ovâytü'â'amídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe'in, na'indi âytumáa waagibá. Nakhây'ä' ná'i âyde'mamí'i-á namúuní'in wí to'wí na'indádíba namää'i' t'ähki i' thaa wa'di Jesus

na'indádí naji' ihaydibo?, John i' p'ó'p'oekandidi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' ihaydi waabo Jesus oe makówápiye napee píhay” gin Peter-di ovâytu'an.

²³ Hediho' in iwe dikw'ó'nindi wije senä' ovände'man. I' wêe Joseph Barsabbas gin nakháwă, Justus gin wá' óetu'o', hedá i' wêe-á Matthias-ân namuu. ²⁴⁻²⁵ Hedi ginnân dívijûusu'an: “Nanbí Sedó Jôesi Táa, ụ-á úhanginná t'owa t'ăhkíví pí'nă khó'jé háa di'ánsaamuu'in. Judas uví t'ôekhuwa'i' úmuuwän, hewänbo iví t'ôe ijoe'andi in tuhchănu ûn'ă'in ûnpóe. Năă na'in dínkeeyamí wé'i-an nă'in wije iwedi âysôege-ídí Judas-ví t'ôe ôn'amídí.” ²⁶ Hedi wije k'u'ây eedi in senä'bí kháwă ovânta'k'û', hedi wêe k'uu dâykê' Matthias-ví kháwă ûnk'óe'i'. Hediho Matthias-á wí Jesus-ví t'ôekhuwa'i-á napóedí in wé'gen t'ôekhuwa'indádí bá iwón.

2

I' Yă'dâa'i P'oewăqhâa napówá

¹ In Hudíyoví shánkí'eedi thaa dínpówá, Pentecost gin dâytu'o', hedi t'ăhkí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Jerusalem bú' diji'in i' tewhá ee diwé'gekw'o. ² Tsíkhagipí hăăwí dit'oe wí wăă hânho kaygi waagibá makówádí nawândi, hedi i' wăă íve t'ăhkí naji'. ³ Hedi báyékí pha'ây waagibá nakeet'óe'i dâymû', hân'ây waagibá namuu'i', hedi nă'i nawadedeedi wí'inbo ovâytăge. ⁴ Hedi i' Yă'dâa'i P'oewăqhâa pín ta'gedi dâymáadi ovâykhăge'nan báyékí wíyă pí'wí tundi dínhí'koedí-ídí.

5 Oe Jerusalem báyéki Hudíyo t'owa dithaa, báyéki nange eejedi dipówá'in, indá Jôesi Tádá óe'a'ginmä'in dimuu. 6 Nă'in t'owa häăwí wí wạạ waagi'ba namuu'i' dit'oe ihaydi, báyéki i' tewhá eepiye dimää. Wídínhanginnáhpí háa napoe'o'in, gá t'ähki inbí tundi wí'inbo dipit'oeđân in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dívihí'máadı. 7 Hedího dit'oeđi hânho ovâyháa'an, hedí ditú, "Nă'in t'owa dívihí'máa'indá, ti t'ähki Galilee nange'indá? wídímuupí'an? 8 Hedí háadan handi nanbí nange'i hí' dívihí'máadı git'oe'o? 9-11 Na'indá Parthia-windá gimuu, hedá Media-windá, Elam-windá, Mesopotamia-windá, Judea-windá, Cappadocia-windá, Pontus-windá, Asia-windá, Phrygia-windá, Pamphylia-windá, Egypt-windá, Crete-windá, Arabia-windá, hedá Libya-windá oe Cyrene bú' tsowa, hedá wáy wên na'indá Rome bú'dá gi'ádâapówá. Wáy wên na'in Hudíyo gimuu, hedá wáy wëndá Hudíyo gimuupí wânbo nă'in Hudíyoví khuu âyhon. Hewânbo tobá wăhăäwin gimuu wânbo', nă'in senă' nanbí tundi dívihí'máadı git'oe'o, hedí dítumáa i' báyéki he'endi Jôesi Tádá i'an ni'gedi." 12 T'ähki in t'owa ovâyháa'andi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedího wí'nă táye dívítsika'máa, "Hännangú napoe'o năwe?" 13 Hewânbo wáy wëndi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywânpip'âamáadı ditú, "Nă'indá báyéki diméenamuu."

Peter-di in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'o'

14 In tă'di wíje (12) Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owaví páadápiye dimää, hedí Peter-di

kaygi ovâytu'an, "Un t'owa na'in waagin Hudíyobá ímuu'in, un kayi' wăhăädi í'ăä'in hedá năä Jerusalem íthaa'indá, nă'i hăäwí wăytuhkankhâymáa'in naa oda' únhanginpúuwí'in, hediho áyîngidi bítôeyanbe. ¹⁵ Un í'ánde na'in giháapoe'o, hewänbo wígipoe'opí, hédéndí whănu iwe nats'annâdi. ¹⁶ Nă'i hăäwí năä bînmúnde'i-á Jôesi Tádáví tukhe'bi Joël hăn'oe natú napuwagi'o'in. Ginnân ita'nan:

¹⁷ Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú,

'I' t'ă'ge'i thaa púnú' napuwamän dihaydi gin naa dáykhâymáa:

Naví Yă'dâa'i P'oewaahâa khăagipídíbo dovâymăäní t'ăhki nange'in t'owa.

Ihaydá unbí ây dívíhée'amí naví tukhe'min waagibá,

in e'núnda hăäwí dovâykeeyandi' dâymúuní waagibá dínpuwí,

hedá in saydôe-á inbí ää iwebo-á dovâyhée'amí.

¹⁸ Owáy i' thaa napówá ihaydi

t'ăhki in naagi'in dívít'ôemáa'in naví

P'oewaahâa khăagipídíbo dovâymăäní,

kwiyă'dá senă'dá i' dovâymăäní,

hedânho in wá' naví tukhe'min waagibá dívíhée'amí.

¹⁹ Hedi makówá-á hedá năä oepáa k'aydá i'ge t'ăhki

wí taa wâykeeyamí wovâyhá'amí'i':

Ûnp'oe hăäwí waagi'ba bînpuwăkhâymáa,

hedá phaa-á, hedá eeyăä khunwi-á.

²⁰ I' than nakhunpúuwí,

hedá i' p'óe-á p'í'-á napúuwí ûnp'oe waagibá.
Ná'i t'ähkí napuwagí'o i' shánkí hay'i thaa naa
dóde'mandi' napówápídíbo'.

21 Hebo to'wên t'ähkí naa díkháyä'dedi
díkhäge'daa'annin dovây'aywoení,
gin Jôesi Tádávi hí' ûnmuu Joel ita'nandi'."

22 Hedí Peter wa'di ihí'máadi natú, "Un t'owa
Israel-win, bít'ôeyan háa wâytuhkankhâymaa'in.
Jesus Nazareth-wi t'ämäge'i pinnán t'oe i'an. Jôesi
Tádádí Jesus in kay óemägi ná'i hääwí i'amídí hedí
handidi wovâykeeyan ta'gendi óesannin. Unbo
únhanginná háa napóe'in, hääwí Jesus i'andi
bînpimú'di. 23 Hân'oebo Jôesi Tádá i'ánshaamägi
hedá únhanginná háa ikhâymaa'in, hedího Jesus-
áho unbí mange wovâyjoe'an, hedí undá in to'wên
in tsontun dâya'ginpí'inbí mangá bînkán wên
phé'win deedi óet'óhtäggé-ídí, hedânkun undi
bînhay. 24 Hewänbo ná'i t'ôephade iphade'i' nachuu
ihaydi Jôesi Tádádí ônjâa'an, hedá óewâywówápaa,
gá chuwa-á in kay wí'imáapídân i' óet'aanídí.
25 Hân'oebo Jesus-ví'gedi David ita'nandi gin
natú:

Nanbí Sedó, naa dînhanginná ɥ-á hânhay wänbo
t'ähkí naa-ádi unji'in,
naví páadépiyá naví ko'dínäpiyá naa-ádi unji',
hedânho kay'indi dáywínúnde'
ánshaaginpidíbo'.

26 Hedího naví pí'nä khó'jé ohíhchan,
hedí naví híhchan ni'gedi dáyhée'amí.

Tobá naví tú' dînchuu wänbo',
naa dînhanginná hedá dótsíkha'máa
owâywówápúuwí'in.

27 Jôesi Tádá, naa uví yä'dâa'i t'ôe'i omuudi u'di há'to naví hâa dînjoe'amí in chu'indádí, owáy ochuu ihaydi há'to naví tú' dînsijemääní.

28 U'dá naa dînkeeyan in p'ôe i'ge dáy'ahtuyehûuwí'in wówátsi donkáyjídí, hedá naa-ádi unjidi u'di báyéki díhíhchanmääní, gin David ita'nan Jesus-ví'gedi."

29 Hedi Peter wa'di ihí'máadí natú, "Tí'ûuwín páadé'in, nää thay'eedi wáytuhkankhâymáa nanbí hehääwi thehtáy pahpâa David-ví'gedi háa ûnpóe'in. I-á nachuu hedá óekhã'k'û', hedi wa'di gínhanginná wáy nakhã'k'óe iwe, nãwáy wáydi tsowa naná. 30 David-á Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu, hedi David ûnhanginná Jôesi Tádá iví tun ta'gendi imägi'in iví thehtáy pahpá'ây iwedi wí wêe ôntsondisogekhâymáa'in, David natsondi'ân waagibá. 31 Háa napuwagi'o'in David ho imû' waagibá napóe, hedi ûnhanginná i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí nawáywówápuwagi'o'in, hediho David nã'i to'wí'gedi ihée'andi natú, in chu'indádí wí'óejoekankhâymáapí, iví tú' wänbo wí'ûnsijegí'opí. 32 I to'wí Jôesi Tádádí óewáywówápaa'i-á Jesus-ân namuu, hedi na'in iví t'ôekhuwa'in gimuu'indiho âymû'di gínhanginná nawáywówápóe'in. 33 Jôesi Tádádí Jesus-á makówápiye óepiyedi iví ko'díngédí óesóge. Jôesi Tádá iví tun imägi i' Yä'dâa'i P'oweahhâa-á Jesus óemäänídí, hedi háa natú waa i'an. Hediho i' hääwí nää nãwe ít'oe'o'i' hedá bînmúnde'i-á i' Yä'dâa'i P'oweahhâa-ân i'o'. 34-35 David-á

iví'gedi wí'bo wí'ihí'máapí makówápiye napee-
í'in, hewänbo Jesus-ví'gedän ihí'máa. Ginnän
David natú:

Naví tsondi hay'i' óetu'an Nanbí Sedó Jôesi Tádádí,
'Naví ko'díngédí ósoge,
hedí uví hánmindá dovây'taaní hedá uví
mangá wînmá'í.

36 “Un Israel t'owa t'ähkí únkhây'ä? nă'in
ta'gendi únhanginnáaní'in: Tobá Jôesi Tádá natú
wänbo Jesus-ân namuu i' shánkí natsonji'i-á hedá
i' to'wí t'owa ovây'aywoenídí óesóge'i-á, undá
ída'póe wên phé'win deedi óet'óhtägek'úuwí'in”
gin Peter-di ovâytu'an.

37 In t'owa háa Peter-di ovâytu'an waa dit'oe
ihaydi pí'nă khó'jé ditaachanpóe, hedí indi
Peter-á hedá in wé'gen Jesus-ví t'ôekhuwa'indá
ovâytsika'yan, “Tí'úuwín páadé'in, hännan năä
gínkhây'ä? iví'amí'in?”

38 Peter-di ovâytu'an, “Un t'ähkí unbí t'aywó'di
binjoe'an hedá íp'ó'p'oepúuwí bínkeeyamídí Je-
sus Christ-ví'piye úvíwäyunde'in, hedího unbí
t'aywó'di wovây'owóje-ídí, hedá Jôesi Tádádá nă'i
wovâypägí'o'i bínkáyjí, i-á i' Yä'dâa'i P'oewahâa
namuu, 39 gá Jôesi Tádá iví tun imăgidän i' Yä'dâa'i
P'oewahâa-á ovâypäkhây'máa'in to'wên t'ähkí
iví'piye ovâytu'khâymáa'in — undádí, unbí
tí'úugé kă'ä'ä'indádí, hedá wé'gen t'owa owáy
kayí' ni'gedí dithaa'indádí.”

40 Báyékí wíyá hă'bibá Peter-di kay'indi
ovâytu'an, hedá háa díví'amí'in ovâytumakhe'andi
ovâytu'an: “Úntáy wovây'aywoení'in hedänho

wíwovâyutuhchäänú-ípídí ná'in híwóhpi'in t'owa náwe dithaa'in ovâyutuhchänukhâmáa waagibá."

In Jesus-ví'piye dívíwäyu'in háa dithaa waa

⁴¹ Ná'in t'owa Peter-ví hí' dâysígíkê'in ovâyp'ó'p'oe'an, hedi i' thaa madi poje maapaasôn (3,000) wây-á t'owa in wé'gen ho dívíwäyu'indádi dívíwón. ⁴² Hedi ginnân dívíkanhon: In Jesus-ví t'òekhuwa'inbí hâhkan t'âhki dâyt'òeyandedá dâysíghónde', hedá in wé'gen dívíwäyu'indádi híhchandi dívíwé'ge'o', hedá wé'gá dívíhúujodá dívíjûusu'o'. ⁴³ Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâykhâge'nan báyéki t'âmäge'i pinnán t'òe dâý'amídí, hediho in t'owa ná'i hääwí dâymúndedi ovâyháa'an. ⁴⁴ T'âhki in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in wêe k'aygi'inda' waagi'inbá dimuu, hedá hääwí t'âhki dinkw'ó'di-á dívíwijende'. ⁴⁵ Häädi inbí tewhá-á nava-á hedá wíyá hääwí dinkw'ó'di-á dâykü'ch'áa ginhay-á, in dántây'indádi i' chä' dâyhógi'i dívíwijende'. ⁴⁶ Thamú waa i' méesate hay'i' iwe dívíwé'ge'o', hedi wí thaa wí to'wíwí'we dívíhúujo', wíyá thaa-á wíyá to'wíwí'wá. Híhchandá khâagipídíbo-á wé'ge dívíhúujo'. ⁴⁷ Ihaydá' ditû' Jôesi Tádá-á hânho híwó'di namuu, hedi t'âhki in wé'gen t'owa inbí'piye híwó dichaa.

Thamú waa Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wây-á shánki báyéki t'owa ovây'aywonde', hedânho shánki dit'owasôemän.

3

Wí sen ûntsi'kodipî' ònhehkháa'an

¹ Wí thaa Peter-ádí John-dádí i' Hudíyoví méesate hay'i eepiye damää. Thamuwaa thí'êedi poje iwe

in t'owa dívíjûusu'o?, hedi ihaydibá dapówá. ² In méesate phódi, “Sa'wó'nin Phódi” gin dâytu'o? iwe wí sen na'án. Nă'i sendá iví wówátsi thaa t'ăhki na'aypuyă ihaydi waabo wûntsi'kodipí, hedi iví k'ema'indi in méesate phódi eepiye thamuwaa óemáyă?, in t'owa ditsudemännin ovâychă'daa'amídí. ³ Peter-á John-dá i' méesate eepiye datsudemändi i' sendi ovănmû?, hedi ovănychă'daa'an.

⁴ Indi ta'gebo óemúndedi Peter-di óetu'an, “Hîn na'in dímú'dí.” ⁵ I' sen inbí'piye ibéedi itsikha'an hăăwí óemăänídí. ⁶ Hebo Peter-di óetu'an, “Chă? wănbo wídómáapí, hewănbo hăăwí dómáa'i'á wípăgí'o. Jesus Christ Nazareth-widi dînk'û? wítu'ăamídí, ówínúdí ójýé.” ⁷ Hedi Peter-di i' senbí ko'díngédí'in man ônyâ'di óekwinukhăge'nan. Wesebo iví ândá ânăpêndá ûnkaypóe. ⁸⁻⁹ Kw'áyepiye ichănuđi iwínú, hedi wesebo natsi'dee, hedi in wije-ádí i' méesate eepiye dits'ú. Ee íve oepiyá năăpiyá naji' hedá ichănumáa, hedi natû? Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in. In t'owa t'ăhki ee diji'indi i' óemû?, hedá háa natû'nindá dit'oe. ¹⁰ Hedi óemû'di óetaa to? namuu'in — nă'i-ânkun in sa'wó'nin méesate phódi iwe ichă'da'sógénde'i namuu. Hediho năă nawówađi hânho báyéki ovâyháa'an.

Háa Peter-di in t'owa i' méesate hay'i' ee ovâytu'an waa

¹¹ I' sen Peter-ádí John-dádí inbí'di natsaachá owáy i' méesate pohtâa iwe diwin diwe. (Nă'i pohtâa-á “Solomon-bí pohtâa” gin dâytu'o?). In t'owa t'ăhki hânho ovâyháa'andi in poje

senä'bí'piye dívíwänäho'. ¹² Haa díví'o'in Peter imû' ihaydi ovâytu'an, "Un t'owa Israel-win, háadan wovâyháa'an ná'i sen nawówadi, hedi háadan na'in dídamúnde'? Ti í'ánde' ná'i sen ônhekháa'annin na'innân kay änmáadíbo', hediháa Jôesi Tádá änwänpi'a'gindibo'? Handá wínapóepí. ¹³ Abraham-dá, Isaac-á, hedá Jacob-á, nanbí hehäwín thehtáy pahpá'in gínmuu'indi Jôesi Tádá óe'a'ginmägi, hedi i-ânkun iví ay Jesus shánki kw'áye isóge. Ná'i Jesus-bá undi in tsonninbí mange bínkán, hedi Pilate-di óemahpädikhâyamáawän, hebo undá wí'ihjepí. ¹⁴ Jesus-á yä'däa'ida' namuu hedá iví wówátsi ta'ge ihon, hewänbo undi bínjoegi'andi Pilate bínndaa'an wí to'wí t'owa t'akhanu'i namuu'i' óema'p'äädí-ídí, hedá Jesus i' nawówátsipäji'i namuu'i-á bínhay. ¹⁵ Hewänbo Jôesi Tádádí i' óewáywówápaa, hedi na'indibo' i' wíyá nawówájidí äypimû'. ¹⁶ Na'in Jesus-ví'piye änwâyunde', hedi i'dânkun ná'i sen näwe bínmúnde'i hedá bínntaa'i' óekaymägi. Jesus-di in wäyü dímägidí ná'i sen unbí páadépiye nahekháapóe.

¹⁷ "Hediho nää gin wâytuhkankhâyamáa, tí'ûuwin páadé'in: Naa dínhanginná undá hedá unbí tsonnindá úví'annin háa Jesus bín'an waa wí'únhanginnáhpídí ta'gendi to'wí namuu'in. ¹⁸ Hänn'oebo Jôesi Tádá iví tukhe'min itu'an ná'i häwí háa napuwagí'o'in, hediho indá dáyta'nän i' to'wí i'dí óesogekhâyamáa'i t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâyamáa'in. Haa Jôesi Tádá natú waa napóe. ¹⁹ Hediho nää unbí t'aywó'dí bínjoe'andi Jôesi Tádáví'piye bípimää,

ihaydá i'di unbí t'aywó'di únmuu'i wovâyjâ'amí, hedânho shánkí híwó'di híhchandi wówátsi thaa Nanbí Sedódí wovâymaa'ni, ²⁰ hedá wá' Jesus unbí'piye wovâywáysaaní, i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óede'mandi' t'owaví aywondi' óesôege-ídí. ²¹ Hewânbo Jesus-á oe makówá wâhââ nachangi'o owáy Jôesi Tádá hâäwí t'âhkí ts'aabi' iwáypa'ídí nakhâymuupíhay. Hân'oebo Jôesi Tádádí iví yâ'dâa'in tukhe'minbí sóphogedi ditú'an gin ikhâymaa'in. ²² Hedího Moses-di nanbí hehâäwin thehtáy pahpá'in ginnân ovâytu'an:

Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedi'i'bo namuu'i wovâysangi'o,
naa dísan waagibá,

Undá t'âhkí i'di wovâytu'khankhâymaa'i
bîn'a'ginnamí,

²³ hedí wí to'wí iví hí' ônt'ôeyanpídí,
i-áho iví t'owa iwedi óeweejé-í hedá óeháyjí.

²⁴ “Samuel wá', hedá t'âhkí in wé'gen Jôesi Tádáví tukhe'min Samuel-ví wówátsi thaa iwedi páadépiye diwówáji'indá, indi dít'ôe'an háa nää nâ'i thaa eeje napuwagi'o'in. ²⁵ Hewânbo háa in Jôesi Tádáví tukhe'min ditú waa ungi'-ânkun ditú, hedá háa Jôesi Tádá unbí páadé kâ'âä'indádí iwéhpê'an waa, undádí wá' inbá iwéhpê'an. Ginnân Abraham óetu'an:

Wí uví ây iwedi'i' namuu'i'di
t'owa t'âhkí nää oepáa k'aydi dikw'ó'nin
ovâyhíwó'namí.

²⁶ Hedího Jôesi Tádádí Jesus-á óede'man iví t'ôe'i namúunídí, hedí unbí'piye páadé óesan

wovâyhíwó?namídí unbí t'aywó?di únmuu iwedi wovâyjâa?amídí.”

4

Peter-á John-dá ovântunjó?diwekán

¹ Wa?di Peter-ádí John-dádí in t'owa dānhí?máa ihaydi, wēn Hudíyo owha?-á Sadducee t'owa-á hedá i? méesate áyí?di sundado p'ó?dédí?-ádí in dawin diwepiye dimää. ² Háa in wíjedi in t'owa ovâyhá?o'in wí'ovâyhí?anpí, gá Jesus nawáywówápóe i?gedi ovâytumáadân, hedi ná?i natunda? wé?gen t'owa ho dichuu?in wá? diwáywówápuwagi?o. * ³ Hediho ovānpansóge, hedi kindi nanāndiho wiyá tháwān puwahaydi pan tewhá eebo? ovānjoe?an. ⁴ Hewānbo báyéki t'owa inbí hí? dit'oe?in Jesus-ví?piye dívíwäyü, hedi náa t'ähki in t'owa dívíwäyü?in diwedibo hádée ma? p'ánú maapaasôn (5,000) ihay diji? in senä?da?.

⁵ Wiyá tháwān in Hudíyo p'ó?dédí?indá in tsonnindá hedá in Hudíyoví khuu dāyhá?o'indá t'ähki díbo ee Jerusalem dívíwé?ge?an. ⁶ Annas i? owha? p'ó?dédí? namuu?i? iwebá na?ān, hedá Caiaphas-á, hedá wiyá sen John ginbá nakháwǎ?i-á, Alexander-á, hedá wāy-á Annas-ví maatu t'owa?indá dikw'ó. ⁷ Peter-á John-dá ovānts'úde in t'owaví páadépiye ovānwéenu-ídí, hedi ovāntsika?yan, “To?dan in kay wovānmägi ná?i sen hekháa dānmāānídí? To?dan wovānk'ú? han dān?amídí?”

* **4:2** In Sadducee t'owa dívíwäyü in chu?indá há?to diwáywówápúuw?in.

8 Hedi Peter pín ta'gedi i' Yä'dâa'i P'oewahâa imáadí ovâytu'an, "Un Hudíyo p'ó'dédí'indádí tson-nindádí, 9 nää thaa undi dítsika'máa wên háawin híwó'nin háa wí sen nahaywän ûnpóe i'gedi, hedá hádídí ûnhekháapóe'indá. 10 Hedânho un t'owa t'âhkí hedá t'âhkí in wé'gen Israel-'indá únkây'ä' nã'in únhanginpúuwí'in: Jesus Christ oe Nazareth-widi na'in dînk'û' nã'i sen unbí páadépiye nawindi' ânhekháa'amídí. Hedi Jesus-bá phé'win deedi bînt'óhtägek'û', hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa. 11 Jesus-ví'gedi ginnân nata'muu:

I-ânkun wí k'uu waagi'bánamuu

hedí undá tewhátehpaa'in waaginbá-á ímuu.

Hedi tobá bînjoegi'an wänbo'

i-á i' k'uu shánkí natáy'i waagibá napóe teh-paa bé'dí.

12 I'da'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Nää oepáa k'aydi t'âhkí wíyá to'wí wänbo wí'ônk'û'pí dîn'aywoenídí, nã'i Jesus gin nakháwã'idã'mân" gin Peter-di ovâytu'an.

13 In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâyháa'an Peter-ádí John-dádí wôeda'ginpídíbo dänhée'andi dít'oedi, dínhanginnândi nã'in wíjedá t'owa he'ennin háa ta'dihá'in wídamuupí'in. Hedi ihaydi dín'ánpówá Jesus-ádí dänjýénde'in damuu'in. 14 Hedi i' sen ônhekháa'andi' iwebá nawindi dâymû'dího wíyá háa wänbo wídínk'óepí ovântu'âamídí. 15 Hediho ovântu'an in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwedi já'wépiye dapee-í'in wí'bo dívíhée'amídí. 16 Hedi wí'nã táye dívítsika'yan, "Hânnan nã'in senä'ây'amí? Báyéki in t'owa nää Jerusalem-'in dínhanginná nã'in pínán t'ôe

hay'in dân'annin, hediho na'indá wígin̄kodipí gitúunídí wíđän'anpí'in. ¹⁷ Nää ná'in wíje senä' áȳtu'âamí Jesus-ví'gedi wíyá dánhée'andáho áȳtuhchänukhâymaa, hedânho wây-á shánkí t'owa ná'i hääwí i'gedi wíđit'oe-ípídí."

¹⁸ Hediho wíyá ovãtsudejõndi ovãntu'an wíyá wänbo Jesus-ví'gedi wíđänhée'amípí hedá wíđänhá'amípí. ¹⁹ Hewänbo Peter-ádí John-dáđí ovãȳtu'an, "Wé'innan än'amí? Ti undi dítu'an waa háa Jõesi Tádádí dítu'an waa na'in än'a'ginnamí? Undá únkhây'ä' úví'ánshaa'amí'in wé'innan Jõesi Tádá natúuní'in shánkí híwó'nin namuu'in. ²⁰ Hebo na'indá wígãnkodipí hãnda'dibo gachanídí. Gãnkhây'ä' t'owa äntu'âamí'in háa änmû'indá gat'oe'indá."

²¹⁻²² Hedáhá' in Hudíyo p'ó'dédí'indi shánkí kay'indi ovãntu'an ovãntuhchänukhâymaa'in, hewänbo ovänma'p'ãđi. Wên t'aywó'nin wänbo ovãntuhchäänú-í'in wí'ovänshaapí, hedi ovãntuhchänudáho in t'owa há'to ovãyhí'amí. In t'owadi Jõesi Tádá kw'áayébo' óemáa, iví pinnándí ná'i sen ûnehkháapóedí. I' sendá jónãntã (40) paayo'iví shánkí' namuu.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dívíjûusu'o' shánkí kay'in dimúunídí

²³ Ovänma'p'ãđi ihaydi wesebo Peter-á John-dá inbí k'ema'inbí'piye damáa, hedi ovãȳtu'an háa in Hudíyo owha' p'ó'dédí'in hedá in tsonnin dítú'in t'ãhkí. ²⁴ Inbí k'ema'in ná'in dít'oe ihaydi Jõesi Tádáví'piye t'ãhkídíbo ginnân dívíjûusu'an: "Nanbí Sedó Jõesi Tãa, u-ân hääwí t'ãhkí nãakhíjé. Makówá-á, nää oepáa k'aydi i'gá, mãap'oe-á,

hedá hää t'ähki iwe nasaa'i-á nakw'ó'di-á diji'i-á nâakhíjé. ²⁵⁻²⁶ Hân'oebo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in dîhéé'an nanbí hehâäwi thehtáy pahpâa David-ví sóphogedi. I-á uví t'ôe'i úmuu, hedí ginnân ita'nan:

Háadan in Hudíyo dimuupí'in dívít'ayjaa'o'?

Háadan in Hudíyo dimuu'in hääwi
nachä'muupí i'gedí díví'ánshaamáa?

In tsonnin t'ähki nangewin dívít'aywínú,

hedí dívíwé'ge'an dívihänsa'idí Nanbí Sedó
Jôesi Tádávi'piye

hedá i' to'wívi'piyá i'di óesóge'i' t'owa
ovây'aywoenídí.

²⁷ Hedího ta'gendi han napóe. Nă'i bú' iwe Herod-á Pontius Pilate-á in Hudíyo dimuupí'indá hedá in Hudíyo-ádi t'ähki dívíwé'ge'an uví yä'dâa'i t'ôe'i Jesus óehänmamídí, i-á u'di nâasóge t'owa ovây'aywoenídí. ²⁸ U-á báyékí hangintandá kay-á mänmáadi untú nă'i t'ähki ûnkây'ä' napúuwí'in, hedí t'ähki háa untú waa napóe. ²⁹ Nanbí Sedó Jôesi Tâa, nää-á inbí hí' háa ditû'nin ót'ôeyanbe. Ditû' indi jänákí na'in díkhâymáa'in, hewänbo na'in uví t'ôe'in gimuuđi u'dá kay dímäáni uví hí' khunwôeda'ginpídíbo wînhée'amídí. ³⁰ Wída'máa t'owa ovâykeeyamí'in in kay úk'óe'in ovâyhekháa'amídí, hedá ovâykeeyamí uví yä'dâa'i t'ôe'i Jesus-ví kayđi t'ämäge'i pínán t'ôe-á nakodí'in."

³¹ Dívíjûsubowa ihayđi ee diwé'gekw'ó' diwe t'ähki na'á'yápóe, pín ta'gedí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâymáa, hedí khunwôeda'ginpídíbo Jôesi Tádávi tun t'owa ovây't'ôe'o'.

In Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in inbí hääwí wí?nä táye dívíyämúnde?

³² T'ähkí in Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in handa? di?ánshaapóe, hedá wêeda? dimuu waa dichaa inbí pí?nä khó?jé. To?wí wänbo wínatúhpi, “Nä?i naa dómáa?i? naví?da? dínmuu,” hewänbo t'ähkídíbo inbí hääwí t'ähkí dívíyämúnde?. ³³ Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'ôekhuwa?in báyéki ovâykaymägi in t'owa ovâytu?âamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe i?gedi, hedá Jôesi Tádá-á t'ähkí indádá hânho híwó?di-á namuu. ³⁴⁻³⁵ Hedího tóebo hääwí wänbo wí?üntáypí. To?wí wänbo wí nava háa wí tewhá ûnmuu?i? iku?p'égidá, i? chä? ihógi?i-á in Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí?piye ihúja? ovây?aanídí, hedá indá in shánkí dínáy?inbí?piye ovâywijende?.

³⁶⁻³⁷ Wí sen Joseph gin nakháwä?i ginbá i?an. Wí nava iví? ûnmuu?i? iku?p'égi, hedí i? chä? in Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí?piye iho?di ovây?an. Nä?i sendá wí Levi-ví ây iwedi?i?bá namuu, oe Cyprus na?aypuyä?i?, hedí in t'ôekhuwa?indi óekháyä? “Barnabas” gin. (Nä?in kháwä-á Hudíyovi tundi natunda? “Wí to?wí t'owa ovâykhäge?do?i? kwee waa sen waa di?âanídí” gin.)

5

Ananias-ádí Sapphira-ádí háa dänpóe?in

¹ Wí sen Ananias gin nakháwä?i-á iví kwee Sapphira-ádí inbí nava dänku?p'égi, ² hedí i? chä? dänhógi iwedi wí háyú Ananias ikaakw'ódi ingí?, hedí i? naphade?i chä? in Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí?piye iho? ovây?aanídí. Iví kwee ûnhanginná háa i?annin t'ähkí. ³ Peter-di óetu?an,

“Ananias, Satan iʔ Penísendi uví píʔná khóʔjépiye nâatsudemägipiʔan. Iʔdá wóetuʔan iʔ Yäʔdâaʔi P'oewaaḥâaviʔpiye bihójoʔamiʔin, hediho t'ähki iʔ chäʔ iʔ nava dänkuʔp'égi iwediʔiʔ winâamaapi. ⁴Iʔ nava mänkuʔp'égipídiboʔ, ti uvíʔ wíʔúmuupiʔan? Hedá mänkuʔp'égi ihaydá, ti háa undaʔ waagi iʔ chäʔdi biʔamiʔin wíʔúkodipiʔan? Hebo náʔin yäʔdâapiʔin ânshaadi wóekêʔdi Jôesi Tádaviʔpiye bihójoʔan, t'owaviʔpiyedaʔbá joe.”

⁵Ananias náʔin híʔ nat'oe ihaydi nachuhkanu, hedi in t'owa háa napóeʔin dínhanginpóe ihaydi báyéki dikhunwóedaʔpóe. ⁶In eʔnûn iwe dijiʔin iʔ pení wên aa iwe dáyʔánk'ûʔ, hedi iwedi óepiyedi óekhãʔk'ûʔ.

⁷Madí poje óda naphade ihaydi Ananias-ví kwee ûnpówá, hewänbo waʔdi wíʔûnhanginnáhpí háa iví sen ûnpóeʔin. ⁸Peter-di óetuʔan, “Dítuʔan, ti nähaydaʔmân iʔ chäʔ wovänwáʔâa iʔ nava dänkuʔp'égi ihaydi?” I-á natú, “Hedi ha, hähaydaʔmânkun.”

⁹Peter-di óetsikaʔyan, “Háadan wíʔgíndíbo dänwéhpêeʔan Nanbí Sedóví P'oewaaḥâa dântayiʔnídí dänshaa-ídí tigúba wovântuhchãânú-í ivíʔpiye dänhójoʔandi? Ót'ôeyan, hää phódi jáʔwé in uví sen óets'ankhãʔk'ûʔin dínʔahsaatûʔ, hedi indibá chuʔi wóepiyegiʔo.” ¹⁰Wesebo iʔ kwee Peter-ví ân núʔ nachuhkanu. In eʔnûn dits'ûndi óechuhshaadá iwedi óepiye, hedi iví senbí núʔbá óekhãʔk'ûʔ. ¹¹T'ähki in méesateʔin t'owa hedá t'ähká in wéʔgen t'owa náʔin háa napóeʔin dínhanginpóedí khunwóedaʔdi ovâyhógi.

Jesus-ví t'ôekhuwaʔin dívípnánt'ôeʔoʔ

12 In Jesus-ví t'òekhuwa'in báyékí t'ámäge?i pínán t'òe dây'o' in t'owa dâymúunídí. T'áhkí in Jesus-ví?piye dívíwäyunde'in dívíwé'ge'o' i' méesate hay'iwi pohtâa iwe, "Solomon-bí pohtâa" gin dâyt'u'o'i'. 13 In wé'gen t'owa híwó dívíhée'an in Jesus-ví'in dimuu'inbí'gedi, tobá indádí dívíwé'ge'amídí dikhunwôeda' wänbo'. 14 Hewänbo shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwäyü, senä'dádí kwiyä'dádí, hedí in wé'gen ho dívíwäyü'indádí dívíwón. 15 Háa napoe'o'in in t'owa dâymû'dí báyékí in dihay'in oe p'óegépiye ovâyho', hedí inbí whohpä' eeje ahkhây eejá ovâykw'ódi, hedânho madân Peter naphademändi iví ókhundi wänbo ovâynaaní, hedí handidi wáy wên ovâyhekháa'amí. 16 Hedá in t'owadá i bú'ây oe Jerusalem tsowa iwéngé nakw'ó' deejedá in dihay'in ovâymayä', hedá in to'wên in yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovây't'òephadekando'in wá' ovâymayä', hedí t'áhkí ovâyhekháa'an.

Jesus-ví t'òekhuwa'in ovây't'òephadekando'

17 Hedího? i' Hudíyo owaha' p'ó'dédí' hedá in i-ádí diji'indá, Sadducee t'owa dimuu'in, hânho dithúupóe. 18 Hedího in Jesus-ví t'òekhuwa'inbí?piye dikhennmäadi in yä'dâapí tsiyekannin dipankw'ó' diwebá ovâypankw'ódi. 19 Hewänbo i' khun Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'òepa'aa'i' óesan i' pan tewhá phódi ihuu-ídi, hedí i' makówáwi t'òepa'aa'i'di ovâypiyedi ovâytu'an, 20 "Jaho bípûn oe méesate hay'i eepiye, hedí owe úvíwéénú-í, hedí in t'owa

nă'in wówátsi ts'aamin ni'gedi bînt'ôe'amí." Hediho háa ovâytu'an waa díví'an.

²¹ Nathay'ä' ihaydi i' méesate hay'i eepiye dits'ú, hedi in t'owa ovâyhâhkanhon. Wa' han díví'odibo' i' owha' p'ó'dédí' hedá in i-ádí diji'indá inbí'we dívíwé'ge'andi in se'daa in Israel tunjowa' dimuu'in ovâytu'kânnan, hedi wên sundaḡo oe pan tewhá eepiye dâysan in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâyamá'ídí. ²² Hewänbo i' pan tewhá iwe dipówá ihaydi wí'ovâyshaapí, hediho dívíwáybundi inbí tsonnin ovây't'ôe'an i'gedi. ²³ Ovâytu'an, "Na'in âymû' i' pan tewhá phódi téegít'aa nati'dinnin, hedá in pan áyí'nin ee phódi nú'-á diwinnindá. Hebo in phódi âyhuudi gits'ú' dihaydi wéná wí wänbo in senä' wí'âyshaapí." ²⁴ I' méesate áyí'di p'ó'dédí' hedá in owha' p'ó'dédí'indá nă'in dit'oe ihaydi wídínhanginnáhpí háa díví'amí'in. Wí'ná táye dívíwänpitsika'máa, "Hännangú dínpóe? Hännan wíyá napuwagí'o?"

²⁵ Ihaydi wí to'wí nats'ûndi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, in senä' bînpankw'ódi'in oe méesate hay'i' íve diwindi in t'owa ovâyhá'o." ²⁶ Hediho i' méesatewin sundaḡoví p'ó'dédí' iví khäge'nin wóegé i' méesate hay'i' iwepiye dimää, hedi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywáymaa, hewänbo wí'ovâywa'anpí, gá han díví'andá dikhunwôeda'dân in t'owaḡi ovâyk'uhsäyü-í'in.

²⁷ Hedi in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwepiye nă'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâyts'úḡedi in tunjowa'ví páadépiye ovâywínú, hedi i' owha' p'ó'dédí'di ovây't'e'p'íde gin: ²⁸ "Na'indi kay'indi ho wâytu'an in t'owa wíwînhá'âamípí nă'i Jesus

gin nakháwǎ'iví'gedi, hebo nää-á undá nää Jerusalem i'ge t'ǎhki in t'owa shánki wänbo bínhá'o', hedá wá' Jesus-ví chuwa ûnmuudi na'in dînchǎñnú-í'in ida'."

²⁹ Peter-ádí in wé'gen Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi óetu'an, "Shánki gínkhây'ǎ' Jôesi Tádá háa dítu'an waa ây'a'ginnâami'in t'owaví tun ây'a'ginnamíví'wedi. ³⁰ Undi Jesus phé'win deedi bînt'óhtǎgedi bînhay, hewänbo Jôesi Tádá, i' to'wí nanbí páadé kǎ'ǎǎ'indi óe'a'ginmä'i'dibá óewáywówápaa. ³¹ Jesus-ân Jôesi Tádá ivi ko'díngédí óesóge, tsondi-á aywondi-á namúunídí, ná'in Israel t'owa ovâykhǎge'namídí inbí t'aywó'di dâyjoe'ámídí hedânho ovây'owóje-ídí. ³² Na'in gínhanginná ná'i t'ǎhki napóe'in, hedânho i'gedi wâyütumáa, hedá i' Yǎ'dâa'i P'oweahâá dá hanbá wovâyütumáa, ná'i P'oweahâá-á Jôesi Tádádí in to'wên óe'a'ginmä'in ovâymägi."

³³ In Hudíyo p'ó'dédí'in ná'i hí' dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe, hedi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovây't'aháñnú-í'in dida'. ³⁴ Hewänbo wí Pharisee sen Gamaliel gin nakháwǎ'i' iwínú in tunjowa' ovâyhée'ámídí. I-á Hudíyoví khuu háhkandi namuu, hedi t'ǎhki in t'owadi óe'a'gin. I'dá wên sená' ovâytu'an in Jesus-ví t'ôekhuwa'in oe já'wépiye ovâypeeyé-í'in, iwe wí háy tǎhki dívítsíkha'ámídí.

³⁵ Hedi Gamaliel-di in tunjowa' ovâytu'an, "Navi t'owa Israel-win, híwó bí'ánshaa'an wa'di ná'in sená' háawên bîn'anpídíbo'. ³⁶ Ti wí'ún'ánshaapí'an wí sen Theudas gin nakháwǎ'i wí háyú paayo phade nǎngé naji', hedi ná'i Theudas-á natú, 'Naa-

ân hay'i omuu,' hedi maḍi jónän tägintä (400) senä' i-ádí dívíwón. Hewänbo wên sundadodi óehay, hedáhá' in óeyuúmaa'in t'ämäpiye diwi-jedee, hedi hääwí t'ähkí dáy'andi' háagi' wänbo wídínchä'póepí. ³⁷ Hedáhá' wiyá háyú paayo naphade ihaydi, t'owa ovâykháwähónde'i paayo naná' dihaydi, Judas i' Galilee-wi sen na'ää, hedi báyéki t'owa ovâyhée'andi i-ádí dívíwón. Hedi háa Theudas ûnpóe waabá Judas wá' ûnpóe. I-á óehaydá t'ähkí in óeyuúmaa'in diwijedee.

³⁸ “Hedânho nää wâytuúmaa, háa ná'in senä' bîn'o'in úvíwóyí'ní. Ánpí bin'an. Háa dikanda'in hedá inbí t'ôe-á inbí ánshaada' dínpiuuúháho', háa Theudas-á Judas-á dânpóe waagibá dínpuúwí, hediho há'to háa díví'o waa dínkáypúuwí. ³⁹ Hewänbo Jôesi Tádádânho inbí t'ôe iwe ovâykhäge'maadáho', ná'in senä'dá há'to bînt'aaní, hedá wá' maḍi Jôesi Tádáví'piyeda' úvíwänpihânsa'í.”

⁴⁰ Hediho in Hudíyo p'ó'dédí'indi Gamaliel-ví tumakhe ônt'ôeyan. In Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywâytsudejôn, hedi ditsonpóe in sundadodi púwhí'dí ovâywhäñí'in, hedi Jesus-ví'gedi wiyá wídívíhée'amípí gin ovâytu'andiho ovâyma'p'ädi. ⁴¹ Hediho tunjówháagédí dipee. Hânho dihihchanpóe, gá Jôesi Tádá indádi báyéki nahíhchandi i'di ovâymgígdân ná'in wôeda' iwehay ovâykáanídí Jesus namuudi. ⁴² Hedi thamuwaagi i' méesate hay'i ee hedá tewhá i'ge t'ähká dívíjyéndedá t'owa Jesus-ví'gedi ovây't'ôekanhon, hedi ovâyhá'o' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

6

In tséđi diji'in méesate'in khäge'nin ovâyde'man

1 Ihayhäábá shánkí wänbo t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde', hedi in Israel nangedi já'wedí di'ää'in Hudíyo in kodi Israel-'inbí'piye' dit'ayyaapóe. Ditû' in kwiya' inbí senä' dín't'ahánnin thamuwaagi ovâykoegi'hääwímä' dihaydi ná'in já'wedí di'ää'in kwiya' shánkí hí'índa' ovâykoegi'mä' in kodi Hudíyo kwiya'ví'wedí. 2 Hedího in tä'di wíje Jesus-ví t'ôekhuwa'indi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in t'ähki ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "Na'índa' gínwó'ná Jôesi Tádáví hí' âyt'ôe'odi, hediho híwó wínamúunípi nanbí t'ôe âyjoe'amídi âywänpikoegi'phaadé-ídi. 3 Hedânho tí'úuwín páadé'in, tséđi wên senä' unbí'wedí binde'man âykw'ôenídi ná'i koegi' ovâymäänídi. Ná'in senä' gi'min dimúuní'in dínkhây'ä': T'owa ditû' híwó'nin senä' dimuu'in, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi dâymáa'índa' híwó'di hangintan dâymáa'índa' dimúuní. 4 Hedí na'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in gimuu'índáho ívíjûusu'amí hedá Jôesi Tádáví hí' âyhá'amí, hedi ná'índáho nanbí t'ôe-á gínmúuní."

5 T'ähki in méesate ee dikw'ó'nin háa in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ditû'in ovâyhí'an, hediho Stephen óede'man, i-á báyéki wäyu imáa'i' namuu, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáa'i-á. Ná'in wé'gen senä' wá' ovâyde'man: Philip-á, Prochorus-á, Nicanor-á, Timon-dá, Parmenas-á, hedá Nicholas oe Antioch-wi-á (i-á Hudíyo namuupí wänbo in waagibá iwâyunde'i' namuu).

6 Hedi ná'in senä' ovâyde'mannin in Jesus-vi t'ôekhuwa'inbí'piye ovâykán, hedi inbí'di in t'ôekhuwa'in dívímankw'ódidi ingi' ovâyjûusu'an.

7 Shánkí wänbo t'owa Jôesi Tádávi hí' dit'oe, hedi oe Jerusalem in Jesus-vi'piye dívíwäyunde'in disôemän. Báyéki in Hudíyo owha' wänbo ná'i hí'dây'a'gindi dívíwäyü.

Stephen óepanké'

8 Stephen báyéki Jôesi Tádávi sígísehkanä imáa, hedi Jôesi Tádávi kay óemägi, hediho t'ämäge'i pinnán t'ôe he'endi i'o' in t'owa dâymúunídí. 9 Hewänbo wên senä' Stephen-dávi dívítuhkando'. Indá ná'i Hudíyovi méesatewin dimuu, "Ovâyma'p'á'di'in Pant'ôe'inbí Méesate" gin dâytu'o', hedi Cyrene-windá Alexandria-windá Cilicia-windá hedá Asia-windá dimuu. 10 Hewänbo i' Yä'dâa'i P'oewaaḥḥädi Stephen báyéki híwó'di hangintan óemägi ihée'amídí, hediho in senä' wídínkodipí óet'aanídí.

11 Hediho indi wên senä' ovâywá'âa ivi'gedi dívíhójo'amídí, hedi ná'in ditú, "Na'in git'oe a'ginpí waagi ihée'andi Moses-vi'gedi hedá Jôesi Tádávi'gedá." 12 Gindidiho in t'owa hedá in Hudíyo tsonnin hedá in Hudíyovi kuu dâyhá'o'indá t'ähki ovâyte'ya'nan, hediho Stephen-bi'piye dikhenmäädi óeyâ', hedi khóhkaydi in tunjowa'vi'piye óeho'. 13 Hedi wên senä' ovâyts'úde ivi'gedi dívíhójo'amídí. Ginnân ditú: "Ná'i sendá ḥḥädi wänbo t'ähki híwóhpi ihée'o ná'i Jôesi Tádávi méesate i'gedi hedá i' tsonnun Moses ita'nan ni'gedá. 14 Hedi git'oe natúdí, ná'i sen Jesus oe Nazareth-wi ná'i méesate

hay'i' inayukhâymáa'in hedá ná'i kuu Moses-di dímgá'i-á t'ähkí i'egókhâymáa'in."

¹⁵ T'ähkí in tunjowa'di tsíhtáye Stephen óemúnde', hedí iví ts'ay wí makówáwi t'ôepa'aa'iví'in waagibá ûnkeepóe'in dâymû'.

7

Stephen-di in Hudíyo tsonnin ovâyhí'máa

¹ I' owha' p'ó'édéí'di Stephen óetsika'yan, "Ti ná'i ditû'di t'ähkí ta'gen namuu?"

² Stephen-di ovâytu'an, "Mă'măä'indá tí'ûuwin páadé'indá, naa dînt'ôeyan. Jôesi Tádá i' sa'wó'di kohthay eedi nathaa'i nanbí páadé'i thehtáy pahpâa Abraham-bí'piye ipikeeyan, wa'di Abraham owáy Mesopotamia nange wăhăä nathaa ihaydibo', oe Haran bú'piye wa' namăäpídibo', ³ hedí Jôesi Tádádí óetu'an,

'Uví maatu t'owa mänjoe'amí hedá uví nangá,

hedí unmú-í ná'i nange wînkeekankhâymáa iwepiye.'

⁴ Hediho in Chaldean-bí nangedí napeedi oe Haran wăhăäpiye ithayegiho'. Iví tádá ûnchuu ihaydá Jôesi Tádádí óetu'an iwedá namú-í'in, hedí náä nange náä githaa iwe napówá. ⁵ Jôesi Tádádí Abraham hăäwí wänbo ná'i nange iwe wí'óemägipí iví' ûnmúunídí, wí nan i'ähkêení'i wänbo joe. Hewänbo Jôesi Tádá iví tun imági wáy wí thaa ná'i nan óepăhkhâymáa'in iví' ûnmúunídí, hedá owáy nachuu ihaydá iví tí'úugé kă'ăä'indá inbí' dínpuwagí'o. Hedí ná'i t'ähkí Jôesi Tádádí Abraham óetu'an wa'di iví páadé'i ay ûnpuyăpídibo'.

6 Óetu'an wá' iví tí'úugé kǎ'ǎǎ'in wíyá nange inbî' dínmuupí'we dívíthayekhâymáa'in, hedi ee nange'in t'owadi jónǎn tǎgintǎ (400) paayo t'ǎhki ovâypankhonkhâymáada ovâyt'ôephadekankhâymáa. ⁷ Hebo óetu'an wá', 'Naada in t'owa uví tí'úugé kǎ'ǎǎ'in ovâypanhógi'in dovâytuhchǎnukhâymáa, heda hǎ'in t'owavi nangedi uví tí'úugé kǎ'ǎǎ'in dipeegi'o, hedi ná'i nangepiye di'ǎǎ-i, hedi náwe naa dí'a'ginmǎáni.' ⁸ Hediho Jôesi Tádá gin iwéhpêe'andi Abraham óetu'an wên k'ewe taadi óetaa'amí'in, Abraham ikeeyamídi nahíje'in. Hedi Abraham wí e'nú ûnpuyǎ, i-á Isaac gin nakháwǎ, hedi kháve thaa naphade ihaydi ná'in k'ewe taadibá óetaa'an. Heda Isaac wá' iví e'nú Jacob hanbá i'an, heda Jacob-á iví tǎ'di wíje (12) e'nún hanbá-á, indá nanbí hehǎǎwin thehtáy pahpá'in ginmuu.

⁹ "Nǎ'indá inbí tí'ûu Joseph-ví'piye dithúupóedi óeku'p'égi, hedi wáy-á sená' oe Egypt-piye dimǎnnindi óekumǎdi indádi óeho'. ¹⁰ Hewǎnbo Jôesi Tádá wá' i-ǎdí namǎa, hedi t'ǎhki iví t'ôephade iwedi óejâa'an. Jôesi Tádádí Joseph óekhǎge'nandiho i' Egypt-wi tsondi p'ó'dédí' Pharaoh gin óetu'o'i'di báyéki óehí, heda óemú' híwó'di hangintan imáa'in, hediho i'di Joseph óesóge in Egypt'inbí tunjó dínmuunídi heda iví hǎǎwí t'ǎhki ôn'áyíngi'amída.

¹¹ "Thayhǎǎbá oe Egypt nange heda Canaan nangá wéngé t'ǎhki dihaapóe, hediho báyéki t'owa dâyt'ôephadende'. Nanbí thehtáy pahpá'in wǎnbo wídâykoegi'shaadepí. ¹² Hedi oe Egypt dínkoegi'bán'yennin Jacob ûnhanginpóe, hediho

iví e'nûn nanbí thehtáy pahpá'in gínmuu'in iwepiye isan dâykoegi'kuumă-ídí. Ihaydá páadé iwepiye dits'anmää. ¹³ Hedi wiyá dimää ihaydi Joseph-di ovâykeeyan i-á inbí tí'ûu dínmuu'in, hedá Pharaoh-á ûnts'anhinginpóe to'wên Joseph-ví t'owa ûnmuu'in. ¹⁴ Hedi Joseph-di iví maatu t'owa-á hedá iví tádá Jacob-á ovâyt'ôesan iví'piye oe Egypt di'ăă-í'in. Indá tségintă'di p'ánú (75) ihay diji'. ¹⁵ Hediho gindidi Jacob-ádi nanbí wé'gen thehtáy pahpá'indádi oe Egypt-piye dimää, hedi iwe dívíthaye dichuu píhay. ¹⁶ Tíúugédí i' pení phékhún Egypt-di oe Shechem-piye dâyo' hedi iwe wí t'owápho iwe wiyá dâywáykă'kw'ódi. Báyéki paayo phade nă'i hăăwí napóepídíbo nă'i t'owápho-á Abraham wí chă'di ho ikumă Hamor-ví e'nûnbí'wedi.

¹⁷ “Iwedi báyéki paayo naphade, hedi nanbí t'owa oe Egypt nange wăhăă báyéki di'ây't'owasôe, hedi i' thaa tsowa na'ă' Jôesi Tádá i'amídí háa i'di Abraham óetu'an waa óekhâymăa'in. ¹⁸ Hedi ihaydi wiyá tsondi p'ó'dédí' ts'aabi' Egypt nange nasogedee, i-á hăăwí wänbo Joseph-ví'gedi ûnhanginnáhpí' namuu. ¹⁹ I-á wên háawên jänăkí'in nanbí t'owaví'piye i'an, i'dá nanbí thehtáy pahpá'in ovâykaygi'an inbí ây hí'innin já'wébo dâyjoe'amídí dínchuu-ídí.

²⁰ “Ihaydibá Moses na'aypuyă, hedi hânho sa'wó'di-á na'aymuu. Iví jiyá-ádi iví tádá-ádi poje p'óe t'ăhkí inbí k'aygibo óe'âyíngi'an. ²¹ Ihaydáhá' oe já'wépiye óepiye óejoe'amídí, hebo Pharaoh-ví a'yú ûn'ăădi óeshaadi iví'piye óeho', hedi iví' ûnmuu waabá óesówé. ²² Moses-á nă'in Egypt-

winbí háhkan t'áhki naháhpóe, hedi ivi hí'-á hedá t'áhki i'annindá ûnkay.

23 “Moses-á jónántä (40) paayo'i napuwamän dihaydi i'ánshaamägi ivi t'owa in Israel-in napuwämú-ídi. 24 Hedi namää ihaydi wí Egypt-wi sendi wí Israel-i' sen óewa'odi óemû', hediho Moses-di ná'i Israel-i' ôn'aywoenídi namää, hedi háa i' Egypt-widi i' Israel-i' óe'an waabá Moses-di i' Egypt-wi óe'an óedahay píhay. 25 Moses na'ánde' ivi t'owa dínhanginnáani'in Jôesi Tádádí óesóge'in inbí t'ôephade iweddi ovâyma'p'äädí-ídi, hewänbo indá wídínhanginnáhpí.

26 “Wíyá tháwän nawáy'ää ihaydi wíje Israel-in dányándedi ovänmû', hedi ovänk'emakannamídi ikhää. Ovântu'an, 'Bát'ôeyanbe un senä', undá ti'ûuwín waaginbá damuu, hedi háadan wí'ná táye dânwa'o'?' 27 Hewänbo i' sendi i' wêe sen óewa'o'i'di Moses óewänpichänudi óetu'an, 'To'dan wônk'û' na'in dítsonmá've-ídi háa dítu'âamídi híwóhpí än'o'in? 28 Ti naa wá' díháyjí'in unda', tsá'di i' Egypt-wi náa'an waabá?' 29 Moses ná'in nat'oedi Egypt-di nashavepee, hedi oe Midian nangepiye namäädi iwe wí já'wédí'i waagibá ithaye. Iwáy wáhäähö wíje e'nûn ûnpuyä.

30 “Wíyá jónántä (40) paayo naphade ihaydi wí thaa oe Sinai p'in nú' ahkónu wáy naji' ihaydi, wí makówáwi t'ôepa'aa'i wên wää'i phé'yävi nakoje'nin jáage nawindi óemû'. 31 Moses ná'i imû'di óeháa'an, hedi shánki nú'piye ihádi híwó imúunídi, hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa ihée'andi nat'oe. Gin Moses óetu'an: 32 'Naa-á Jôesi Tádá omuu, uví thehtáy pahpá'in Abraham-dá Isaac-

á hedá Jacob-á indi dí'a'ginmägi'i?.' Moses nakhunwôeda'póedí nathathapóe, hedi wiyá imúuní'in wínada'pí. ³³ Hebo Nanbí Sedó Jôesi Táadí óetu'an, 'Ó'antop'ädi, hä'i nan unwin diwe báyéki na'a'ginmuu, naví' dînmuudi. ³⁴ Ta'gendi naa dómû' háa in Egypt-windi naví t'owa ovây't'ôephadekando'in, hedá inbí haytuhkwíndá ot'oe, hediho dovâyma'p'ädi-ídí owá. Nää-á u-á bikhây'amí, oe Egypt-piye wíwáysankhâymáa ovâykhäge'namídí.'

³⁵ "Hediho Jôesi Táadí Moses óesan in Israel t'owaví tsondi dînmúunídí hedá ovâyma'p'ädi-ídá, tobá händídí indi óejoegi'andi óetu'an wänbo?, 'To'dan wônk'û' nanbí tsondi gínmúunídí hedá dítu'âamídá háa híwó háa híwóhpí íví'o'in?" Hedi Moses in Israel t'owaví'piye namää ihaydi i' makówáwi t'ôepa'aa'i' in wää'i phé'yävi nakoje'nin jáagé nawíndi óehée'andi'bá i-ádi namää óekhäge'namídí. ³⁶ Nää'i Moses-á t'ämäge ipínnánt'ôe'an oe Egypt nange wähää, hedá i' p'í' mâap'oe gin dâytu'o' iwe tsowa-á, hedá i' ahkónu iwá jónántä (40) paayo diji' ihaydi. Handidiho i'di in Israel t'owa Egypt nangedi ovâypiye. ³⁷ Nää'i Moses-dânkun in Israel t'owa ginnân ovâytu'an: 'Jôesi Táadí wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedi'ibo namuu'i wovâysangí'o, naa dísan waagibá.' ³⁸ Nää'i Moses-á in Israel-'indádí naji' oe ahkónu i'ge. Oe Sinai p'in nú' nanbí thehtáy pahpá'indádí naji', i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di wiyá óehée'an dihaydi, hedi i' t'ôepa'aa'i'di óehée'andi wí hí' nahádepí' ihógi na'in dítu'âamídí.

³⁹ "Hebo nanbí thehtáy pahpá'in wídida'pí

Moses ônt'ôeyaaní'in, hedihó óewänpijoegi'an, hedá oe Egypt-piye diwáypunda'di dibo'aakw'ó. Hedihó Aaron dâytu'an, ⁴⁰ 'Wí hääwí ây'a'ginmääningí' hedá dînpáadéhúuwígí'-á dînpa'í. Nã'i sen Moses oe Egypt-di dípiye'i-á, wíginhanginnáhpí háa ûnpóe'in.' ⁴¹ Ihayhäädi wí hääwí wí wáasi'ay waa ûnchaa'i dâypaa, i-á inbí jôesi dînmuu waa dâychaa, hedá dây'animâat'ahánú inbí a'gin divímäänidí, hedí nã'i hääwí inbí mandibo dâypaa'i'di báyéki ovâyhíhchanmägi.

⁴² "Hedihó Jôesi Tádádí ovâyjoe'an hedânho i' thandá p'óe-á hedá in agóyó oe makówá disaa'indá dây'a'ginmäänidí. Hãn'oebo wí Jôesi Tádáví tukhe'bi ita'nan háa Jôesi Tádá natú'in, ginnân:

Un Israel t'owa, oe ahkónu jónántä (40) paayo íji' ihaydi,
 bîn'animâat'ahánúndedi unbí a'gin
 bînmäänidí,
 ta'gendi naagi' wí'úví'angepí.

⁴³ Naa dí'a'ginmääníví'wedi
 wí hýyää'i te'aa'ay pho' Moloch bînsóge
 bînhúuwídí,
 hedá wí hääwí wí agóyó waabá ûnchaa'i'
 Rephan gin dâytu'o'i-á bînhon.
 Nã'in wíjedi mandibo bînpaa'in bîn'a'ginmägi.
 Hedânho wên t'owa dovâysankhâymáa
 wovâyhúuwídí kayi' wãhãäpiye oe Babylon-
 ví shánki onädi.

⁴⁴ "Jôesi Tádádí Moses óehée'an nanbí thehtáy pahpá'in ovâytu'amídí wí te'aa gáhâyú'i' dâypa'i'in, hedí Moses ônkeeyan háa nakeet'ôení waa. Nã'i te'aa gáhâyú'i-á íve i' k'uu pháagîn

dak'óe Jôesi Tádáví tson̄tun eedi nata'muu'í', hedi i' te'aa dâykée'í' oe ahkónu i'ge diji' ihaydi. ⁴⁵ Hedi nanbí thehtáy pahpá'indá i' te'aa gáhâyú'í'-á inbí ây ovâyjoe'an, hedáhá' inbí ây-á i' te'aa dâymaa Joshua-di năä nange ovâyts'úde ihaydi. Ihaydibá in t'owa nă'i nan diwewin dimú'de'in Jôesi Tádádí ovâykhehpiye. Hedi nă'i te'aa dínk'óe inbí tsondi hay'i David-ví thaa puwahay. ⁴⁶ David-dá Jôesi Tádá óehíhchannan, hedi gin ijûusu'an: 'Nanbí Sedó Jôesi Táa, ụ Jacob-di hăn'oe wóe'a'ginmä'í', wí wháagé ugí' wínk'úuwí'in naa dímăä.' ⁴⁷ Hebo David-ví ay Solomon-dân Jôesi Tádágí' ontewhák'û', David-dá joe.

⁴⁸ "Hewänbo Jôesi Tádá i' shánkí kw'áyewi namuu'í' i' tewhá t'owa inbí mandi dâyk'w'ódi eejeda' bá wínathaapí, i-á t'ämäpiye nathaa. Hăn'oe wí iví tukhe'bi' gin ita'nan:

⁴⁹ Jôesi Táa natú,

'Makówá t'ähkí naví sogé'i waagi' bá dînmuu,
 hedá năä oepáa k'aydá wí ân
 kaykhanwówákandi waagibá-á naagí'
 namuu.

Wí wháagé dítôenídí wänbo wí'únkodipí
 bínk'úuwídí,
 hedi wáygé dáykaykhanwówá'amí'in
 wídíntáypí.

⁵⁰ Ti naví mandibo hää t'ähkí wídókhjépi'an?' gin Jôesi Táa natú.

⁵¹ "Un t'owa p'óhkây'inda' ímuu, hedi wäyupí'in ímuudi Jôesi Tádáví hí' pí'nă khó'jé wí'únts'úya'pí hedá wí'ít'oe'opí. I' Yă'dâa'i P'oewahhâ häädi wänbo t'ähkí bînjoegimáa. Háa unbí hehăäwin thehtáy pahpá'in díví'an waagibá

úvíkanhon. ⁵² Indá Jôesi Tádávi tukhe?min t'ähki ovâyt'ôephadekannanpí'an. Ovâyt'ahanú in t'ôepa?aa'in hân?oe ditú?in nã?i to?wí iví wówátsi ta?ge ihondi namuu?i nakä?äägí?o'in. Hedi i? napówá ihaydá undidá tunjówháagé bînmangekán, hedi handidi undibo bînhay. ⁵³ Tobá Jôesi Tádádí in makówáwin t'ôepa?aa'in ovâysan wânbo iví tsontun wovâymäänídí, nã?i tsontundá wíwín?a?ginnanpí."

Stephen óek'usäyu

⁵⁴ Wa?di Stephen-di ovâyhí?máadí in Hudíyo p'ó?dédí?in hânho dit'ayyaapóedí ôndawä?ts'inde?. ⁵⁵ Hewânbo Stephen-dá i? Yä?dâa?i P'oewaahâa pín ta?gedi imáadí oe kw'áyepiye ibée, hedi oe makówá Jôesi Tádávi sa?wó?di kohthay ônmû?, hedá Jesus-á Jôesi Tádávi ko?dínge dí nawindi óemû?. ⁵⁶ Hedi Stephen natú, "Binmú?dí, makówá nakhuudeedi dómunde?, hedá i? t'owa t'ähkígí? na?aypuyä?i-á Jôesi Tádávi ko?dínge dí nawin."

⁵⁷ In iwe diwinnin díví?ojemankw'ódidi dívítuwínú, hedá t'ähkídíbo wé?ge iví?piye dikhenmäa. ⁵⁸ Hedi khóhkaydi oe bú? já?wépiye óeho?, hedi in ônt'e?p'íde?in inbí k'éwé?i to dívíp'ädidi wí e?nú Saul gin nakháwä?iví nú? dâyjoe?an i?áyîngi?amídí, hedáhá? Stephen óek'usäyu óeháyjídí. ⁵⁹ Wa?di óek'usäyunde? ihaydibo ijûusu?an gin: "Nanbí Sedó Jesus, naví hâa dínke?." ⁶⁰ Hedi idége?disógedi gin kaygi natú, "Nanbí Sedó Jôesi Táa, in t'aywó?nin nã?in t'owa díví?o'in wí?ovâychäänú-ípi." Gin natúdího? iví wówátsi ibowa ijó?k'û? waagibá.

8

Saul-di in méesate'in t'owa ovâyt'ôephadekando?

1-2 Stephen óhaydi Saul-dá óhí'an. Hebo wây-á senä? Jôesi Tádá óe'a'gindo'indidá báyékí dívísíhtäãdi Stephen óekhã'k'û?. I' thaa iwedi páadépiye t'ãhkí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Jerusalem dikw'ó'nin báyékí ovâyt'ôephadekando?, hedi in t'ãhkí dijãndi t'ãmäpiye diwadédee oe Judea nange Samaria nangá i'ge t'ãhkí. In Jesus-ví t'ôekhuwa'indã? Jerusalem-bo dívíwóyí'.

3 Saul-di in méesate'in t'owa báyékí ovâyjänäkí'o?. Tewhá ee t'ãhkí ijíyëndedi kwiyã'dá senä'dá inbí'jedibo ovâywhaapiyende?, hedá ovâypankw'óe'ó.

Oe Samaria nange Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'o?

4 Hedího in t'ãmäpiye dishavepee'in wéngé t'ãhkí dívíjyëndedi Jôesi Tádáví hí' ònt'ôekanhon. 5 Philip wí Samaria-wi bú'piye namããdi Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o?. Ovâytumáa Jesus-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. 6 Báyékí t'owa dívíwé'ge'an hedá háa Philip-di ovâytumáa'in áyíngidi dívít'ôeyande?, i' pínán t'ôe i'andi dâymû'di. 7 Báyékí yã'dãapí'in p'oweahãã dívítuwínúndedi in t'owa ovâyumáa'in diwedi dipee, hedá báyékí in dín'a'yãkankodipi'indá dipóhay'indá ovâyhekháa'an. 8 Hedãnho in bú'win hãnho dihíhchanpóe.

9-11 Ee bú' wí sen Simon gin nakhãwã'i wí'bo natû? i-á hay'i namuu'in, hedi ichuget'ôe'odi báyékí paayo in Samaria nange'in t'owa

ovâyháa'o'. Hediho gin i'odi t'ähki t'owa he'ennin dimuu'indá he'ennin dimuupí'indá ôt'ôeyande', hedi ditû?, "Nä'i sendá i' namuu Jôesi Tádádí óepínnánkaymägi'i'." 12 Hebo Philip-á i' híwó'di tun Jôesi Tádáví khuu i'gedi ovâyt'ôe'o' hedá ovâytumáa Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi in t'owa dívíwäyüdi ovây'p'oe'an, kwiyä'dá sená'dá. 13 Simon wänbo wá' iwäyü, hedi óep'p'oe'an dihaydi Philip-ádí wé'ge dänjýénde', hedi hânho óeháa'o' t'ämäge'i pínnán t'ôe Philip i'o'i' imû'di.

14 Oe Jerusalem in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dit'oe in Samaria-'in t'owa Jôesi Tádáví tun ônkê'in, hediho Peter-á John-dá inbí'piye ovânsan. 15-16 Nä'in wíje dapówá ihaydi in dívíts'anwäyü'ingî' ovâyjûusu'an i' Yä'dâa'i P'oewäahâa dâykáyjídí, gá i' Yä'dâa'i P'oewäahâa wa'di inbí'piye wídín'äpídân. Ovâywänpip'p'oe'an Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyüdi. 17 Hedáhá' inbí'di wí'ingin dänmank'û'di i' Yä'dâa'i P'oewäahâa dâykê'.

18 Hedi nä'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owaví'di dänmank'û'di i' Yä'dâa'i P'oewäahâa dâykê'in Simon imû'di ovänchä'määni'in nada', 19 hedi ovântu'an, "Naa wá' dínk'u' hedânho t'ähki naa inbí'di dáymank'û'in i' Yä'dâa'i P'oewäahâa dâykáyjídí."

20 Hebo Peter-di óetu'an, "Uví chä' wóegébo péyégepiye unmu-í, gá un'ándedân i' häawí Jôesi Tádá imä'i chä'di nâakuumä-i'in. 21 Jôesi Tádádí wóemünde pí'nä khó'jé ta'ge wí'unmuupí'in hediho nä'in t'ôe há'to úkoedí-í bi'amídí. 22 Nää-

á ná'i yä'dâapíkan unkanda'i náJoe'an, hedi pín ta'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye bijûusu'amí hádeebá nakodidi ná'i gin un'ánshaamuu'i' wôn'owóje-í. ²³ Naa-á dînhanginná hânho unthúut'óe'in, hedá uví t'aywó'didi wóewhimáa waagibá úpóe."

²⁴ Simon-di ovântu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye dînjûusu'amí hedânho ná'i dítu'andi naa wídnpuuwípidí."

²⁵ Hedi Peter-ádi John-dádí háäwí Jesus-ví'gedi dânhanginná'di' in t'owa ovâytu'an dihaydi, hedá Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun ovây't'óe'an dihaydi, Jerusalem-piye dawáymää. Dänweehon dihaydi báyéki Samaria nangewi bú'ây i'gedi daphade, hedi Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'óekanhon.

Philip-ádi i' Ethiopia nangewi tsondi-ádi

²⁶ Ihayhãädibá wí makówáwi t'óepa'aa'i'di Philip óetu'an, "Ókhây'andi ná'in aakonpiye'in p'óe i'ge unmú-í, indá Jerusalem-di Gaza-piye namän." (Iwe wí ahkónu naná.) ²⁷ Hediho ikhây'andi namää. P'óegé iwéngé namän dihaydi wí sen óemû?. Ná'i sendá Ethiopia-wi tsondi namuu, in Ethiopia-winbí tsondi p'ó'dédí' kweeví chã't'ãhkí òn'áyínmáa'i namuu, i' kwee-á Candace gin nakháwã. Ná'i sen oe Jerusalem-dá najiwän Jôesi Tádá óe'a'ginmäänídí, ²⁸ hedi náä iví'piye iweehon dihaydi iví te phoge na'ándí in ta'nin Jôesi Tádáví tukhe'bi Isaiah ita'nannin itundo'. ²⁹ I' Yä'dâa'i P'oewaahãadi Philip óetu'an, "Ja' unmú-í há'i te nâakâanídí."

³⁰ Hediho Philip iwãnakídidí óekáa, hedi i' sen itundodí nat'oe, hedi óetsika'yan, "Ti unka'póya'

39 P'oe iwedi dapee ihaydi Nanbí Sedó Jôesi Táavi P'oewãhããdi tsikhagipí Philip iwedi óeho?, hedi i' tsondidi wíyá wí'óemû'pí, hebo ivi'piye namän dihaydi báyéki nahíhchanpóe.

40 Philip-á oe Azotus bú' óekán, hedi iwediho? i' bú'ây i'ge t'ähki Jôesi Táadávi híwó'di tun ovâyt'óekanhon oe Caesarea bú' napowá píhay.

9

Jesus-ví'piye Saul ipimägi

1 Ihayhããbá Saul íviwo jänäki in Nanbí Sedó Jesus-ví'piye díviwäyunde'inbí'gedi ihí'maa. Natû' i'di ovâyt'akhanukhâymaa'in. 2 Hediho in Hudíyoví owha' p'ó'dédí'ví'piye namää wí ta'di óedaa'amídi. Ná'i ta'di ihondiho in ta'ge óemägi i' Hudíyoví méesate oe Damascus bú' eejepiye namú-ídi, hediho wên t'owa, háa kwiyä' háa senä' dimuu'in Jesus-ví p'óe i'ge dimännin ovâysaadá, oe Jerusalem-piye ovâypanmá'í ovâypankw'óenídi.

3 In p'óegé Damascus-piye namän dihaydi, tsowa napowamändi, tsikhagipí wí ko makówádi nawá, hedi óe'ánkê'. 4 Hedi nange nakanu, hedi wí to'widí óehé'andi nat'oe. Óetsika'yan,

“Saul, Saul, háadan u'di naa dít'óephadekando?”

5 Saul natsikapóe, “Nanbí Sedó, to-an unmuu?” Hedi óetu'an, “Naa Jesus-ân omuu, u'di naa dít'óephadekando'i'”. 6 Ówínú, hedi i' bú'piye unmu-í. Iwânho wóetu'amí háa bi'amí'in.”

7 In senä' i-ádi dimännin diwänpikwínudeedi háabo wíditundeepí. Diwänpit'oe hewänbo hããbo wídyâmû'pí. 8 Saul iwínú, hewänbo itsíwaa ihaydá hããbo wí'ünkeet'óepí, hediho Damascus-piye

óepaho?. ⁹ Poje thaa iví keetan wí'imáapí hedá wá' húukan wänbo suwä wänbo wí'i'ohpi.

¹⁰ Nä'i bú' Damascus iwáho wí sen Jesus-ví'piye iwäyunde'i' Ananias gin nakháwä'i nathaa. Nanbí Sedó Jesus-di óekháyä'dedi waagibá ûnt'oepóe, hedí Ananias natú, "Nanbí Sedó, hää-an unda?"

¹¹ Hedí Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Wesebo Judas-ví tewhá eepiye unmuí. Iví tewhá-á nää bú'win p'ôe iwe na'än, Ta'ge'in P'ôe gin dâytu'o?. Eedi wí sen Saul gin nakháwä'iví'gedi untsikapúuwí, Tarsus bú'wi-ân i' namuu.

¹² Nääbo ijúusu'o?, hedí i' tewhá ee na'än diwe untsudemändi wóemünde waagibá nääho ûnts'anpuwamän, hedá wá' wóemünde' uví mandá nâatägedá iví keetan wíyá ikáyjídí."

¹³ Hewänbo Ananias natú, "Nanbí Sedó, báyékí t'owadi nää'i senbí'gedi dít'ôe'an. Ditú uví t'owa Jerusalem-windá i'di hânho ovâyjänäkí'an.

¹⁴ Hedá in Hudíyoví owha' p'ó'dédí'indi ônk'û' nâwe wá' in t'owa t'ähkí wóekháyä'de'in dívíjúusu'odi ovâypankw'ôenídí."

¹⁵ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Ópûn, naadân wí'bo dóde'man naví t'ôe dîn'amídí. I'dá in Israel t'owa-á hedá in wé'gen t'owa wá' inbí tsonnin wóegé ovâyt'ôe'amí to'wí omuu'in naa. ¹⁶ Naadân wí'bo dônthayyamí báyékí it'ôephadekhâymaa'in naví t'ôe dîn'amídí."

¹⁷ Hedího Ananias i' tewhá óetu'an deepiye namää, hedí nats'ú. Hedí iví mandí Saul óetägedí óetu'an, "Tí'ûu páadé'i Saul, hä'in p'óegé nää

Damascus bú'piye un'ä' ihaydi Nanbí Sedó Jesus uví'piye ipikeeyan. Hedi i'dibá naa dísan wíyá úkeepúuwídí, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi mänmá've-ídí." 18 Wesebo wí hääwí paa okhowa waagi'ba namuu'i' Saul-ví tsée iwedi ûnjâapóe, hedi wíyá ûnkeepóedi iwínú. 19 Ihaydiho óep'ó'p'oe'an, hedi ihúuyandi iví kay iwáyké'.

Oe Damascus Saul-di Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o'

Saul wí hâyú thaa oe Damascus-bo iwóyí' in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indádí. 20 Hedi wesebo i' Hudíyoví méesate eeje namää, hedi ovâythayjo' Jesus-á Jôesi Táavi ay-ân ûnmuu'in. 21 In t'owa iví hí' dit'oe'in t'âhki ovâyháa'andi dívípitumáa, "Ti ná'i-ân wínamuupí'an i' to'wídí oe Jerusalem ovâyhánúnde'i' t'âhki in Jesus óekhâyä'de'in dívíjûusu'odi? Ti nääpiye wína'ääpí'an ha'min t'owa ovâywänpipanhóenídí, in Hudíyoví owha' p'ó'dédí'inbí'piye ovâyhúuwídí?"

22 Hebo Saul-ví hí'-á shánki wänbo ûnkaypuwamändi ovâythayyan Jesus-áho ta'gendi namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hediho in Damascus-'in Hudíyo hääbo wídayshaapí óetu'âamídí.

23 Báyéki thaa naphade ihaydi in Hudíyo dívíwé'ge'an háawin wên ánshaa dâyk'úuwídí hádídí Saul óehâyjídí waagi. 24 Khuu-á thaa-á i' bú' tehpa phódi iwe óetsíkha'máa óehâyjídí. Hewänbo Saul ûnhanginpóe háa óekhâymaa'in, 25 hedi wí khun wên iví hí' iwe dívíwâyunde'indi i' bú'wi tehpa iwepiye óeho', hedi naphohchá' diwe wên t'únbay hay'in diwedi óewáve.

Saul oe Jerusalem bú' naji'

²⁶ Saul Damascus-di oe Jerusalem-piye namää, hedi in wé'gen Jesus-vi'piye dívíwäyunde'indádi iwóení'in nada'. Hewänbo t'ähkídíbo i' dâykhunwôeda', wídi'ânpídí ta'gendi Jesus-vi'piye iwäyunde'in. ²⁷ Hewänbo Barnabas-di in Jesus-vi t'öekhuwa'inbí'piye óeho' indi óetaa-ídí, hedi ovâytü'an háa Saul ûnpóe'in in p'óegé oe Damascus-piye namändi. Háa Saul-di Nanbí Sedó Jesus óemû' waagi hedá Jesus-dá óehée'an waagá ovâytü'an. Ovâytü'an wá' háa Saul khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa oe Damascus Jesus-vi'gedi ovâyt'ôe'annin. ²⁸ Hediho in Jesus-vi t'öekhuwa'indi Saul óesígikê', hedi i-á oe Jerusalem i'ge t'ähkí indádi naji'. Iwe wá' khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa Nanbí Sedó Jesus-vi'gedi ovâyt'ôe'an. ²⁹ Wên t'owa iwe diji', Hudíyobá dimuu hebo Israel nange já'wédi di'ää. Indádi wá' ihí'máadáhá' ituhkannan, hedi dit'aypóedí hádídí óeháyjí'in dâytuwämäa. ³⁰ Hewänbo in tí'ûuwin páadé'in háa óekhâymää'in dínhanginpóe ihaydi, oe Caesarea bú'piye óeshaveho', hedá iwedáhá' wíyá bú' Tarsus-piye óesan.

³¹ Nã'i naphade ihayhää in méesate'in t'owa dívíwé'ge'o'in i' nange Judea-á Galilee-á Samaria-á to'wídi wänbo wí'ovâyjänäkí'ohpí, hedi shánkí dikaypóe. Hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa báyéki dâya'ginmä' hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhäge'máa, hedânkun shánkí wänbo dit'owasôe.

Peter ipínnánt'ôe'o' in bú' Lydda-á Joppa-á eeje

³² Ihaydibá Peter t'ämäpiye namändi Jôesi Tádávi t'owa oe Lydda bú' dikw'ó'nin napuwäpówá. ³³ Iwe wí sen Aeneas gin nakháwǎ'i' óejay. Nǎ'i sendá wí'ûn'a'yākankodipídí kháve paayo wí'ûnkodipí ishāa-ídí. ³⁴ Peter-di óetu'an, "Aeneas, nǎa-á Jesus Christ-di wóehekhámáagi. Óshāa, mǎnpǎ'shāa." Hedí wesebo han i'an. ³⁵ In t'owa Lydda bú' dithaa'in t'ǎhkí hedá o'ge oe Sharon nange dithaa'indá hāa ûnpóe'in dāymû', hedí báyéki in diwedí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dipóe.

³⁶ Ihaydibá wí kwee Tabitha gin nakháwǎ'i', Jesus-ví'piye iwäyunde'i', ee Joppa bú' nathaa. (Iví kháwǎ-á Greek tundi "Dorcas" ûnmuu, hedí nǎ'in hí' Dorcas-á "Pǎǎ" gin natunda?) Nǎ'i kweedá hǎädi wǎnbo t'ǎhkí t'owa híwó ovây'o', hedá in sehkanáwó diwówáji'indá ovâykhäge'māa. ³⁷ I-á nahaypóedí nachuu, hedí i' pení óe'owídi inbí khuu dínmuu waagibá, hedí oe wha'k'ay íve óek'û'. ³⁸ Lydda iwedi Joppa-á kayi' wínanáhpí, hedí ee Joppa in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dínhanginpóe Peter-á oe Lydda naji'in, hedí wíje sená' iví'piye ovǎnsan óetu'âamídí, "Ti wesebo na'indádí wí'un'ǎǎ-ípi'an, hedí a'yūugi giwáymú-í."

³⁹ Hedího Peter wesebo ikhây'andi indádí namāa. I' tewhá ee dipówá ihaydī oe wha'k'ay ívepiye óepiye. T'ǎhkí in kwiyǎ' dikw'ó'nin inbí sená' dín'tahánnin Peter-ví nú' diwindi diséjeji', hedí ônkeejo' i' báyéki to-á k'éwé'i aa-á Dorcas ipaa'i' wa' nawówáji' ihaydibo'. ⁴⁰ Peter-di t'ǎhkí ovâypeejôndi idége'disóge ijûusu'âamídí, hedí ibéedí

iʔ pení óemúndedi natú, “Tabitha, óshaa.” Iʔ kwee itsíwaadi Peter óemûʔdi ishaasóge. ⁴¹ Peter-di óemanyâʔdi óekwínukhägeʔnandá in kwiyäʔdádí in wéʔgen Jôesiví t'owa-ádí ovâytuhkánnan dits'úunídí, hedi iʔ kwee wíyá nawówápóeʔin ovâykeeyan. ⁴² In Joppa-win t'owa dínhanginpóe háa napóeʔin hedi báyéki Nanbí Sedó Jesus-víʔpiye dívíwäyu.

⁴³ Peter ee Joppa náʔi sen Simon gin nakháwäʔivíʔwebo híwó hay thaa iwóyíʔ. Simon-dá púje tävikandiʔ-ân namuu.

10

Cornelius-di Peter óetuʔhkánnan ivíʔpiye naʔä-íʔin

¹ Oe Caesarea búʔ wí sen Cornelius gin nakháwäʔi nathaa. I-á tägintä (10) sundadóvi tsondi namuu, hedi iví sundadó-á “Italy-win” gin ovâytuʔoʔin diwediʔin dimuu. ² I-ádí iví k'aygiʔindádí háädi wänbo Jôesi Tádá óeʔaʔginmäʔ tobá Hudíyo dimuupí wänboʔ, hedi in sehkanäwó diwówájiʔin Hudíyo t'owa háyü-anho ovâychäʔmäʔ ovâykhägeʔnamídí, hedá háädi waa Jôesi Tádáviʔpiye ijûusuʔoʔ.

³ Wí thaa thíʔeedi poje iwáypiye nanândi, wí makówáwi t'ôepaʔaaʔiʔ Cornelius ûnpówádí keeʔeedi óemûʔ waagibá ûnpóe, hedi óekháyäʔ.

⁴ Cornelius hânho óepíhää, hedi iʔ makówáwi t'ôepaʔaaʔiʔ óedamúndedi óetuʔan, “Nanbí Sedó, háadan unʔä?”

Hedi iʔ t'ôepaʔaaʔiʔdi óetuʔan, “Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá wóemûʔ in sehkanäwó

diwówáji'in t'owa ovâychä'mägi'in hedihó háa bi'annin wí'ûn'ôede-ípi. ⁵ Nää-á wên senä? Joppa bú'piye u'di ovâysaani, indá wí sen Simon gin nakháwǎ'i' óenuuwǎ-í nǎwepiye óemá'ídí, i' sendá Peter gin wá' nakháwǎ. ⁶ I-á iwóyinde' wí púje tävikandi? Simon ginbá nakháwǎ'iví tewhá ee, nǎ'i tewhá-á mâap'oe nú' nak'ôe." ⁷ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di Cornelius óehí'bowa ihaydi ijâa'an, hedí Cornelius-di wíje iví tewhá'in t'ôe'indá hedá wí sundaðo-á ovâythkánan, nǎ'i sundadodá háädi waa Cornelius óekhäge'do hedá Jôesi Tádá óe'a'ginmä?. ⁸ Háa i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa Cornelius-di ovâythayyan, hedáhá? Joppa-piye ovâysan.

⁹ Wíyá tháwǎn taagepiye wa'di in senä? p'óegé dimändi, i' bú' tsowa dipowamán dihaydibo?, Peter oe wha'k'aypiye napee ijûusu'amídí. ¹⁰⁻¹¹ Naháshépóedí ihúuyamí'in nada?, hebo wa' dâyhâäháa'odibo na'ääk'óe waagibá ûnpóe, hedí makówá nakhuudee'in ûnkeepóe, hedí wí háäwí nangepiye nawhave'ädi imû?, i-á wên aa pháagi'in waagi'inbá namuu, hedí jónu wéegé eeje nawhimuu. ¹² In aa iwe t'ämäge'in animâa háäwên dikw'ôn, háäpandá p'oekanu-á pääyu-á hedá tsidé-á. ¹³ Hedí to'wídí óehí'máadí nat'oe ginnân: "Peter, ówínú, ovâyhánú há'in hedá ovâyk'ôe."

¹⁴ Hebo Peter natú, "Joe, há'to, Nanbí Sedó. Naa hǎnhay wǎnbo wídók'oe'pí háäwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâk'óe'i', gi'bi háäwí khâa'i gin äytumáa'i'."

¹⁵ Hedá wíyá i' hí' nat'oe ginnân:

“Wí’úkhây’ähpí untúuní’in nakhâak’óe’in hääwí Jôesi Tádá natú’i híwó’di namuu’in.” 16 Powin gin napóe, hedí ihaydi in aa pháagí’in wesebo makówápiye óetege.

17 Peter i’ánshaamáa hää-angú i’ hääwí ûnkeepóe’i’ namuu’in, hedí ihaydibá in senä’ Cornelius-di ovâysannin wáy Simon-ví tewhá ûnk’óe’in dâyshaa, hedí oe tehpaá phódi dipówá. 18 Hedí dituhkwínpóedí ditsikapóe, “Ti näwe Simon Peter iwóyí’?”

19 Wa’di Peter i’ hääwí ûnkeepóe i’gedí i’ánshaamáadi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâadi óetu’an, “Ót’óeyanbe, poje senä’di wóetuwámáa. Nää-áho ówhanbe, hedí ánshaaginpidíbo’ indádí ópûn. 20 Naadân dovâytu’an nääpiye dí’ää-i’in.” 21 Hedí Peter in senä’ diji’ iwepiye nawân hedí ovâytu’an, “Naa-ân i’ omuu undi dítuwámáa’i’. Háadan í’ää?”

22 In senä’di óetu’an, “Cornelius-dáho na’in dísan, i-á sundádoví tsondi namuu. I-á iví wówátsi ta’ge ihon, Jôesi Tádá óe’a’gin, hedí iví’gedí in Hudíyo t’ähkí híwó dívíhée’o’. Wí makówáwi t’ôepa’aa’i’di óetu’an u wóetu’âamídí iví tewhá eepiye unmu-ídí, hedânho wí hí’ uví’wedí nat’oe-ídí.” 23 Hedího Peter-di ovâytu’an dits’úuní gin, iwebo dívíwho’kw’ôenídí i’ khun.

Hedí i’ tháwándá hé’dibo Peter ishaadi ipikhây’an, hedí indádí namää, hedá wên Joppa-wín Jesus-ví’piye dívíwâyunde’indá wá’ dimää. 24 Wíyá tháwándá oe Caesarea dipówá. Cornelius-áho iví’we natsíkha’ân, iví ây-á maatu’indá k’ema’indá ovâywé’ge’annin wóegé. 25 In Peter-’in t’ähkí i’ tewhá ee dipówá ihaydi Cornelius-di

óesengitu'an, hedi Peter-ví páadépiye idége'disóge óe'a'geenídí. ²⁶ Hebo Peter-di óekwínukhäge'nan, hedi óetu'an, "Ówínú, ʘ' waagibá naa wí t'owada'mân omuu."

²⁷ Hedi dánhí'hondi i' tewhá íve dats'ú. Peter-di in báyéki t'owa iwe diwé'gekw'ó'nin ovâymû', ²⁸ hedi ovâytu'an, "Ti wí'úhanginnáhpí'an wí Hudíyo ûnkháak'óe'in iví khuu ûnmuudi pí'wên t'owa-ádí iwóení'in hedá inbí'piye na'ádâamú-í'indá? Hebo Jôesidi naa ná'in díhá'an: Naa wídkhây'áhpí otúuni'in wây-á t'owa híwó'nin wídimuupí'in háa naa dínkhâak'óe'in indádi dáywóenídí. ²⁹ Hedânkun nâwepiye o'ää-ídi dídaa'andi naa 'joe' gin wó'túhpí. Hedi nää-á dítu'âamí háadi ʘ'di dítu'kânnannin."

³⁰ Cornelius-di óetu'an, "Poje thaa phade poje iwe thí'êedi, nää waabá naná, hedi naví tewhá ee dáyjûusu'odi o'ân, hedi tsíkhagipí wí sen ots'á'i aa nato'ondi dínkeepóe, hedi naví hânge nakwínudee. ³¹ I'di naa dítu'an, 'Cornelius, Jôesi Tádá uvi jûusu nat'oe, hedá i' háäwí ʘ'di in sehkanäwó diwówáji'in ovâymägi'i' imû', hedi háa bi'o'in há'to ûn'ôede-í. ³² Nää-á wí to'wí oe Joppa-piye násân, Simon óetu'âamídi uvi'piye na'ää-ídi, i-á Peter gin wá' nakháwă. Wí púje tävikandi'ví'we na'ân, i-á Simon ginbá nakháwă, hedi mâap'oe nú' nathaa.' ³³ Hediho wesebo wên senä' dovâysan wóetu'kânnamídi, hedi ʘ-á wesebo un'äädi híwó bí'an. Nää-á nâwe t'âhki gikw'ó, hedá Jôesi Tádá-á wá' nâwe na'indádíba na'ân. Nää gikw'ó ívit'ôeyaanídi háäwí t'âhki háa Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wóetu'an waa na'in dí't'ôe'amídi."

Peter-di in Cornelius-in Jôesi Tádáví hí ovâyt'ôe'o?

³⁴ Hedi ginnân Peter natú: “Nää naa dînhanginná ta'gendi Jôesi Tádádí t'owa t'âhkí handa' ovâymáa'in. ³⁵ T'âhkí to'wên i' dâya'a'ginnin hedá híwó díví'o'indá i'di ovâysígihónde?, tobá wâhâäwin dimuu wänbo?. ³⁶ I'di iví tun in Israel t'owa ovâymägi, hedi ovâytu'an dínkodí i-ádí dívíwóenídí Jesus Christ i'andi namuudi, i-á t'owa t'âhkígí' shánkí natsonji'i-ân namuu. ³⁷ Un únhanginná háa tí'úugédí napóe'in oe Galilee nange hedá háyú Judea nange naná' t'âhká, John i' p'ó'p'oekandi'di in t'owa dip'ó'p'oepúuwí'in ovâytu'an dihaydi. ³⁸ Únhanginná Jôesi Tádádí iví Yä'dâa'i P'oewâahâa ônsannin Jesus Nazareth-wi', hedânho Jesus-áho óesóge'in ikeeyamidí hedá in pínnánda óemäänídá, hedi Jôesi Tádá i-ádí najidi Jesus-di híwó in t'owa ovây'o' wáy namää wänbo?, hedá háyú i' Penísendidi ovây't'ôephadekannannin hekháa ovâymägi.

³⁹ “Häawí Jesus-ví'gedi gínhanginná'di na'indi t'owa âyt'ôe'o', háa i'an waa ee Jerusalem bú' hedá i' wé'ge'i bú'ây in Hudíyoví nange t'âhká naná'di'. I-á óet'óhtägek'ú'di óehay. ⁴⁰ I-ânkun i' namuu Jôesi Tádádí óewáywówápaa'i', hedi dínkeeyan i' powage'i thaa nachuu iwedi wíyá nawówápóe'in. ⁴¹ T'âhkí t'owadá wí'óemû'pí, hebo na'in iví'gedi ívíhéé'amídí páadébo díde'mannindânho i' âymû'. Wíyá nawówápóe ihaydi i-ádí ívíhúuyan. ⁴² Hedi i'di na'in díjôn Jôesi Tádáví tun in t'owa âytunphaadé-ídí, hedá âytú'âamídá ta'gendi i-ânkun namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'âhkí t'owa

ovâykeekw'ôenídí háa híwó háa híwóhpí díví'annin, wí'gíngí in ho dichuu'indá in wa' diwówáji'indá. ⁴³ T'ähkí Jôesi Tádáví tukhe'mindi dítu'an, t'ähkí to'wên Jesus-ví'piye dívíwâyunde'inbí t'aywó'di dín'owó'jen. Jesus-ânkun ônk'û' gin dîn'amídí."

In Hudíyo dimuupí'in i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâykê'

⁴⁴ Wa'di Peter-di gin ovâytu máadí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa nawá t'ähkí in iví hí' ônt'ôeyande'inbí'wepiye. ⁴⁵ Hedí in Hudíyo Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in Peter-ádi di'ää'in hânho ovâyháa'an, i' Yä'dâa'i P'oewaahâa in Hudíyo dimuupí'in wá' báyékíbo ovây mágidi. ⁴⁶ Dínhanginpóe ovây mági'in inbí hí' ho dit'oedi, gá pi'wí tundi dívíhéé'odân, hedá Jôesi Tádá ívíwo hay'i namuu gin dítu'dá.

⁴⁷ Hedí Peter-di in i-ádi di'ää'in ovâytu'an, "Ná'in t'owa-á i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâykê', na'in i' âykê' waabá. Hedânkun tóebo wí'ûnk'óepí ovâykhâ'amídí p'oedi ovây p'ó'p'oe'amí'in, hewä." ⁴⁸ Hedího in Cornelius-'in ovâytu'an dínkhây'ä' dip'ó'p'oe'púuwí'in, dâykéeyamídí Jesus Christ-ví'in dimuu'in. Hedáhá' indi óedaa'an wí hâyú thaa indádí iwóyí'nídí.

11

Peter-di ovâytu máa in Jerusalem-'in méesate'in háa napóe'in

¹ In Jesus-ví t'ôekhuwa'indá hedá in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Judea t'ähkí dikw'ó'nindá dínhanginpóe in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá' Jôesi Tádáví hí' iwe dívíwâyu'in. ²⁻³ Hebo

wáy wên t'owa Jerusalem bú?win dichanpóe t'ähki t'owa Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in dínkhây?ä? in Hudíyoví khuu wá? dâyhûuwí?in. Hediho Peter Jerusalem-piye namää ihaydi indi óetu?an, “Hääwí gínkhâak'óe?i bi?an. Heháadan in Hudíyoví k'ewe taa dâymáapi?in t'owavi?we unji?, hedá indádá bihú?uyan?” ⁴ Hedi Peter-di ovâythayyan t'ähki háa páadé iwediibo napóe?in.

⁵ Ginnân natú: “Oe Joppa bú? o?än dihaydi naa dáyjûusu?o?, hedi o?äak'óe waagibá dînpóedí wí hääwí dínkeepóe. Wên aa pháagin waaginbá namuu?in makówádí nawândi dínkeepóe, jónu wéegé eeje nawhimuu?in, hedá naví nú? dînpówá. ⁶ Hedi híwó in aa phoge dómû?, hedi t'ämäge?in hääpandá p'oekanu-á páäyu-á tsidé-á dovâymû?. ⁷ Hedi to?wídí díhí?máadí ot'oe. Ginnân dítu?an: ‘Peter, ówínúdí ovâyhanú hä?in hedá ovâyk'óe.’

⁸ “Hebo naa-á otú, ‘Joe, há?to Nanbí Sedó. Hânhay wänbo naví sóphoge wídotógipí wí hääwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâak'óe?i?, gi?bi hääwí kháa?i gin âytumáa?i?.’

⁹ “Hebo oe makówádí wíyá i? hí? ot'oe, gin: ‘Wí?úkhây?ähpí untúuní?in nakhâak'óe?in hääwí Jôesi Tádá natú?i híwó?di namuu?in.’ ¹⁰ Powin gin napóe, hedá hää t'ähki makówápiye óewáytege.

¹¹ “Ihaydibáho poje senä? Caesarea bú? iwedi ovâysannin i? tewhá ee o?än diwe dipówá. ¹² Hedi i? Yä?dâa?i P'oewaahâadi dítu?an, ‘Anshaaginpidíbo? indádí ópún.’ Wên sí tí?úuwín páadé?indá wá? naa-ádí dimää, hedi i? sen dítu?hkánnandiví tewhá ee gits'ú. ¹³ I?dân na?in dítu?an wí makówáwi t'ôepá?aa?i? iví tewhá íve nawindi

óemû?, hedi i? t'ôepa'aa'i?di ginnân óetu'an: 'Wên senä? oe Joppa-piye ovâysân nã'i Simon nãwe óemá'ídí, i-á Peter gin wá? nakháwã. 14 I'dibá wovâyt'ôekankhâymáa hádídí u-á hedá háyü uví k'aygi'indá wovây'aywoeni'in.'

15 "Cornelius-di naa díhí'bowa ihaydáhá? naadá dovâyhée'an. Wa'di báyéki otúhpidíbo i? Yã'dâa'i P'oewaahâa inbí'wepiye nawân, páadé na'in gínpóe waagibá. 16 Hedí dín'ánpówá i? to hí? Nanbí Sedó Jesus háädi wänbo natû'di?, gin: 'John-di t'owa p'oedida? ovâyp'ó'p'oe'an, hebo undá i? Yã'dâa'i P'oewaahâa-á bínkáyji wí p'ó'p'oekan waagibá.' 17 Jôesi Tádádí i? Yã'dâa'i P'oewaahâa ovâymägi, hedá hanbá na'in dímägi, Nanbí Sedó Jesus Christ-ví'piye ívíwäyü ihaydi. Hediho háä-an naa omuu, ti naa dínk'ôe Jôesi Tádá dówóyí'nídí? Naa-á joe."

18 Hediho in t'owa háa Peter-di ovâytu'annin dit'oe ihaydi wíyá wíditúhpi híwóhpi i'annin. Ditú, "Jôesi Tádá hânho hay'i namuu. I'di in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá? ovâykhäge'nan inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí, wówátsi nahándeplí'in dâymá've-ídí."

Oe Antioch bú? Jôesi Tádáví tun dâywäyunde?

19 Stephen óehay ihaydi phaapiyedi in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyjänákí'o? hediho t'ämäpiye dishavemää. Wáy wên oe Phoenicia nangepiye dimää, wây-á oe Cyprus nangepiyá, hedá wây-á oe Antioch bú'piyá. Eeje indi in Hudíyo t'owada?mânho Jesus-ví'gedi ovâytu'an, in Hudíyo dimuupí'in t'owa-á joe. 20 Hewänbo wáy wên in dijá'nin senä'dáho oe Antioch bú'piyebá

dimää'indá in Hudíyo dimuupi'in wá' Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o'. Nă'in senă'dá Cyprus-windá hedá Cyrene-windá dimuu. ²¹ Hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí nă'in senă' ívíwo ovâykaymăgidi híwóhay t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwăyudi iví'piyá dívímăgi.

²² Oe Jerusalem in méesate'in t'owa háa oe Antioch napóe'in dínhanginpóe, hediho iwepiye Barnabas óesan. ²³⁻²⁴ Barnabas-á híwó'di sen namuu, hedi pín ta'gedi i' Yă'dăa'i P'oewaahăa-á imăa, hedi ívíwo Jesus-ví'piye iwăyu. Hedi oe Antioch napówá ihaydi imû' hânho híwó'di Jôesi Tádádí ovây'o'in, hediho nahíhchanpóe, hedi ovâytumakhe'an pín ta'gedi Nanbí Sedó Jesus-ádi dimúunídí. Báyékí t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíts'anwăyu.

²⁵⁻²⁶ Ihaydáhá' Barnabas-á Antioch iwedi oe Tarsus bú' naná' diwepiye namăa Saul óenuuwă-ídí, hedi óeshaa ihaydi oe Antioch eepiyebá óemaa. Iwânho indá hedá in wé'gen méesate'in t'owa-á wí paayo t'ăhki dívíwé'ge'o', hedi in wíjedi báyékí t'owa ovâyhă'an. Ee Antioch in Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in páadé ovâyts'ankhăyă' "Christian" gin.

²⁷ Ihaydibá wên Jôesi Tádáví tukhe'min Jerusalem diwedi oe Antioch-piye dimăa. ²⁸ Wí wêe in diwedi Agabus gin nakhăwă'i iwínú, hedi in méesate'in t'owa ovâytu'an, "I' Yă'dăa'i P'oewaahăadi naa dínhangin'ănnan dihaapuwagi'o'in wăhăă t'ăhki." Háa Agabus natú waa ta'gendi napóe Claudius natsondimuu ihaydi. ²⁹ Hediho in Antioch-win Jesus-ví'piye

díwíwäyunde?in t'ähkí dâywéhpêe?an häyú dínkodí ihay inbí chä? dâywé?ge?amí?in, in tí?ûuwin páadé?in oe Judea dithaa?inbí?wepiye ovâysaanídí. ³⁰ Hediho han díwí?andi Barnabas-ádí Saul-ádí i? chä? ovân?an, hedi indá in Jerusalem méesate?in tsonninbí?wepiye dänho?.

12

In Jesus-ví?piye? díwíwäyunde?in wíyá ovâyt'ôephadekannan

¹ Ihayhãã han napoe?o iwáydí i? nangewi tsondi Herod wên méesate?in t'owa ovâyjänákí?amídí natsonpóe. ² Hedá wá? natsonpóe James wí tsijó phá?dí óeháyjídí, i-á John-bí pá?dây ûnmuu. ³ Herod ûnhanginpóe háa i?annindi in Hudíyo ovâyhíhchannannin, hediho Peter wá? óepankáyjídí natsonpóe. Gin i?an nã?i Hudíyoví shánkí?eedí dinná? dihaydi, “Oewáaseepí? pává koe shánkí?eedí” gin dâytu?o?. ⁴ Peter óeyâ?di óepansóge, hedi tä?di sí (16) sundadođi óe?áyînmáa, jó?nângin díwí?egó?o?. Iwedânho i? Hudíyoví shánkí?eedí Passover gin dâytu?o naphade ihaydi, Herod-di Peter óepiyekhâymáawân in t'owaví páadépiye ôntunjó?namídí. ⁵ Hebo wa?di Peter napannân dihaydi, in méesate?indi ihayda? ônjûusu?o? Jôesi Tádádí óekhãge?namídí.

Peter i? pan tewhá iwedi óema?p'ãûnwhihisuu.

⁶ Khu?deedí naná, hedi wíyá tháwân hédénpiye Herod-di Peter óepiyekhâymáawân. Perer-á nakadénawhimuu wíje sundadoví jáagé, hedi handídi najó?k'óe. In wây-á wíje sundado-á oe pan tewhá já?wé?in phóđi iwe da?áyînwin. ⁷ Tsíkhagipí

wí makówáwi t'ôepa'aa'i' iwe nakwinudee, hedi pan tewhá íve nakohkeepóe. I' makówási t'ôepa'aa'idi Peter k'uuwoe eedi óewáda'andi óekhehshaa, hedi óetu'an, "Ówänäki', óshaa." Hedi i' kadéna khóe eeje nawhimuu'i' ûnwhihssuu. ⁸ Hedi Peter óetu'an, "Uví siba'áa-ádi uví anto-ádi óto'?" Hediho Peter han i'an. Hedáhá' óetu'an, "Nää-á uví k'éwé'in to-á wá' óto', hedi naví tí'úugé unwóe'ää-í."

⁹ Hediho Peter pan tewhá iwedi i-ádi napee, hebo wí'ûnhanginnáhpí háa i' makówáwi t'ôepa'aa'i' i'o'in ta'gendi napoe'o'in háa hádeewáy iví ánshaa iwe waagi ná'i háäwí imunde'in. ¹⁰ Wêe sundado na'áyinwin diwe daphade, hedá wiyá wêe-á, hedáhá' in kwäku' phódi iwe dapówá, i' bú' p'óegé iwe nachá'nin. In phódi wí'bo napikhuudee. Hedi dapee, hedi wéhpêe p'ôe daphade, ihaydáhá' i' makówáwi t'ôepa'aa'i' wáypiye napóedí Peter wí'bo óejoe'an.

¹¹ Nää-á Peter ûnhanginpóe ná'i háäwí ta'gendi ûnpóe'in, ääda' wínamuupí, hedi ginnân i'ánshaa'an: "Näbâa dînhanginná ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví t'ôepa'aa'i' isan naa Herod-ví mangedi hedá in Hudíyo t'owaví'wedá dîn'aywoenídí, hedânho háawên jänäkí'in dikanda'in wídí'amípídí."

¹² Ihaydáhá' John Mark-ví jíyá Mary-ví'piye namää. Ee-á háyú-anho t'owa dívíjûusu'odi dikw'ó. ¹³ Napówá ihaydi in já'wé'in tehpa phódi iwe ipópó'an, hedi wí tewhá t'ôe'i a'yú, Rhoda gin nakháwä'i namää imúunídí to-angú namuu. ¹⁴ Peter ihée'andi nat'oedi i'

a'yú wese ûnhanginná to'wí namuu'in. Hânho nahíhchanpóedí in phódi ihuu-íví'wedí oe ívepiye í'ääts'úde in t'owa ovâyt'ôe'amídí, "Peter oe já'wé tehpaá phódi iwe nawin." ¹⁵ Indi óetu'an, "U-ân unbondoemuu." Hebo í' a'yú-á ihe'jidida' natû', "Háa wâytu'an waa ta'gennânkun namuu." Indi óetu'an, "Hádéewáy wí makówáwi t'ôepa'aa'i namuu, Peter óe'âyînmáa'i'."

¹⁶ Wa'di dívihí'máadíbo Peter-á ihe'jidida' ipópó'o', hedí in phódi dâyhúu ihaydi to'wí namuu'in dâymû'di ovâyháa'an. ¹⁷ Peter imannan dituháanídí, hedí ovâyt'ôe'an háa Nanbí Sedó Jôesi Tâa iví makówáwi t'ôepa'aa'i' isan waa í' pan tewhá iwedi óepeeyé-ídí. Hedáhá' ovâytu'an, "James-á hedá in wé'gen tí'úuwín páadé'indá bint'ôe'an háa dînpóe'in." Hedí iwedi wiyá wáypiye namää.

¹⁸ Nahé'dénpóe ihaydi in sundado hânho dîntû'. ¹⁹ "Wáyho Peter?" gin dívítsika'máa. Herod natsonpóe dâynuuwá-ídí, hebo wí'óeshaapí. Hedího Herod-di in áyí'nin ovâytsika'yan háa napóe'in, hedí in wídínhanginnáhpídí natsonpóe ovâyháanú-ídí.

Ihaydáhá' Herod-dá Judea nange iwedi oe Caesarea bú'piye namää, hedí wí háyú thaa iwe iwóyí'.

I' tsondi Herod nachuu

²⁰ Herod hânho nat'ay in t'owa Tyre-á Sidon-dá dithaa'inbí'piye. In t'owa ná'in wíje bú'win Herod-ví nange iwedi inbí húugí' dín'ää'ä, hedânho dívíwé'ge'an dívíhé'e'amídí, hedáhá' wên senä' iví'piye ovâysan. Indá Herod-ví tewhá ee

p'ó?dédí? t'ôe?i-ádí dívík'ema'an, i-á Blastus gin nakháwă, hedi i? óetu'an Herod óedaa'amídí wiyá indádí wínat'ay-ípídí.

²¹ Herod wí thaa ovâyhée'amídí ide'man. Iví tsondiwi aa i'awe, hedáhá? i? tsondi púwédé eedi isóge, hedi thaa t'ähkí in t'owa ovâyhée'an.

²² Ihí'máa ihaydi in t'owa ginnân dívítuwinúnde?, “Jôesidân díhí'máa waagibá nat'oet'ôe, wí sendida'ba joe.” ²³ Wesebo Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'aa'i? óesan Herod óehay'amídí, hedi pubádi iví see ônk'oediho nachuu. Han ûnpóe idi in t'owa wí'ovâytu'anpídí Jôesi Tádáda'mân hay'i namuu'in.

²⁴ Hewänbo báyéki t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun shánki wänbo dit'oe'o, hedá báyéki ônsígihónde?.

²⁵ Ihayhääbá Barnabas-á Saul-ádí inbí t'ôe oe Jerusalem dânbowa, i? chá? in méesate'in tsonnin ovâyägidi, hedi iwedí oe Antioch-piye dawáymää. John wá? indádí dânho?, i-á Mark gin wá? nakháwă.

13

Barnabas-á Saul-á ovände'mandá ovänsan Jôesi Tádávi hí? t'owa ovây't'ôe'amídí

¹ Oe Antioch bú? iwe in wé?gen méesate'indádí wên Jôesi Tádávi tukhe'mindá hedá wên iví hí? ovâyhá'o'indá diji?. Ginnân dikháwă: Barnabas-á, Saul-á, Simeon-dá (i-á “Phéndi Sen” gin óetu'o?), Lucius-á (i-á Cyrene nange'i namuu), Manaen-dá (i-ádí hedá i? tsondi Herod-ádí wé?ge dasôe).

² Wí thaa diwé?gekw'ó Nanbí Sedó Jôesi Tádá

óe'a'ginmäänídí hedá dívíhãädã'amídá, hedi i' Yã'dãa'i P'oewaahãadi ovãytu'an, "Naadi Barnabas-á Saul-ádi dovãnde'man wí t'ôe hããwí dîn'amídí. Nãã-á undá in wíjebá bînsôege-í han dãn'amídí." ³ Hediho wíyá dívíhãädã'an, hedi in wíjevî'di dívímankw'ódidi ovãnjûusu'an, hedi ovãnsan.

Barnabas-á Saul-á oe Cyprus daji'

⁴⁻⁵ Hediho Barnabas-á Saul-ádi damää, i' Yã'dãa'i P'oewaahãadi ovãntu'an waa. John Mark wá' indádi naji' ovãnkhäge'namídí. Oe Seleucia bú'piye dimää, iwedáhá' kophé iwedi wí p'ojãadi Cyprus gin dãytu'o' iwepiye dimää. Hedi Salamis bú'-á dipówá, hedi iwe Jôesi Tádáví tun in Hudíyoví méesate eeje ovãyt'ôe'o'.

⁶ In poje senä' nã'i p'ojãadi i'ge t'ãhkí diji', ihaydáhá' oe Paphos bú' dipówá. Iwe wí Hudíyo sen óemû', Bar-Jesus gin nakháwã'i' (Greek tundi "Elymas" gin nakháwã). I-á pinnãndi namuu hedi natû' i-á Jôesi Tádáví tukhe'bi-ãn namuu, hewãnbo ihójomáa. ⁷ Nã'i sendá i' nangewi tsondi Sergius Paulus-ví k'ema ûnmuu. Sergius Paulus-á hãho há'i sen namuu, hedi Jôesi Tádáví hí' nat'ôeyanda'di Barnabas-á Saul-á ovãntuhkánnan. ⁸ Hebo nã'i pinnãndi nada' ovãnkhãã'amídí, hedãho i' tsondi' óetumáa, "Wíviwãäyú-ípi háa wóetumáa'in." ⁹ Hedi Saul (nãã Paul gin wá' óekháyã'de') i' Yã'dãa'i P'oewaahãã pín ta'gedi imáa, hedi tsíhtáye Elymas óedamúnde', ¹⁰ hedi óetu'an, "U-á Penísendiví ay-ãn kavêe unmuu, u-á wí hójó'idã' unmuu, hããwí bi'o'i-á yã'dãapi'dã' namuu, hããwí híwó'di namuu'i-á nãat'ay, u-á Jôesi Tádáví ta'ge'in p'ôe

mânäägi'amí'in unda'. ¹¹ Nää-á ót'ôeyanbe, Nanbí Sedò Jôesi Tádádá wóetuhchänukhâymaa, hedânho untsí't'aapúuwí, hedá ívíwò hay thaa í' than wânbo wí hýyää wânbo wínâamúuníí."

Paul ihí'bowa ihaydi wesebo Elymas-ví tsée iwe ûnkhaadeedi t'âhkí ûnkhunpóe, hedi oepiyá nääpiyá najidi wí to'wí óetuwämáa óepaamá've-ídí. ¹² Haa Elymas ûnpóe'in í' tsondiđi óemú' ihaydi Jôesi Tádáví tun iwäyü. I' hääwí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'gedi naháhpóe'i'đi óeháa'an.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú' Pisidia nange naná' diwe daji'

¹³ Paul-áđí iví k'ema'indáđí Paphos-di kophé iwedi dimää, hedi oe Pamphylia nange iwe Perga bú' dipówá. Iwe John Mark-di Paul-á Barnabas-á ovänjoe'an hedáhá' i-á Jerusalem-piye nawáymää. ¹⁴ Perga iwedi in wíje damää, hedáhá' Antioch bú' oe Pisidia nange dapówá. Hedi kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú Jôesi dân'a'ginmääníđí. ¹⁵ Wí to'wí wí hâyü háa Moses ita'nan diwedi itunnan, hedá wíyá to'wí-á hâyü-á in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min dâyta'nan diwedá itunnan. Dântunkanbowa ihaydi in méesate p'ó'đéđí'indi to'wí óetu'an Barnabas-á Saul-áđí ovântu'amíđí, "Tí'úuwín páadé'in, ti wên tumakhe wânbo ná'in t'owa ovâyääní? Dada'dáho nää ovâyhée'amí." ¹⁶ Hediho Paul iwínúđí imannan dívít'ôeyaaníđí, hedi ginnân ovâytu'an:

"Un Israel t'owa, hedá un wé'gen t'owa Jôesi bîn'a'ginmä'indá, bít'ôeyanbe. ¹⁷ Na'in Israel t'owa Jôesi Tádáví'piye ívíwâyunde', hedi hân'oebo'

i'dân nanbí thehtáy pahpá'in dînde'man, hedá oe Egypt nange dithaa ihaydi ovâykhäge'nan díví'áyt'owasôewé-ídí, tobá iwewin wídimuupí wânbo', hedáhá' iví kaydi há'i nange iwedi ovâypiye. ¹⁸ Hedi jónántä paayo ahkon ni'ge diji' ihaydi ovây'âyîngi'an. ¹⁹ Hedi Jôesi Tádádí ovâykhäge'nan tsé ihay háäge'in t'owa ná'i nange Canaan gin dâytü'an diwe ovâyhâanú-ídí, hedáhá' i'di in Israel t'owa Canaan ovâywiye. ²⁰ Jónän tägintädáhá' p'ánántä (450) paayo óeho' ná'i t'âhki napúuwídi.

“Iwedáho Jôesi Tádádí ovâytsonninkw'óe'ó, iví tukhe'bi Samuel óesóge puwahay. ²¹ Hedi in t'owadi Samuel óedaa'an wí kw'áye'i tsondi ovâysôege-ídí, i' wé'ge'i nange'in t'owa dín'än waagibá, hediho Jôesi Tádádí Saul ovâymägi, i-á Kish-ví ay ûnmuu, hedi in Benjamin-bí ây iwedi'i'báho namuu. Saul-á jónántä (40) paayo inbí kw'áye'i tsondi dínmuu. ²² Ihaydiho híwóhpi i'andi Jôesi Tádádí óejâ'an, hedi David óesóge inbí kw'áye'i tsondi dínmúunídi, i-á Jesse-ví ay ûnmuu. Jôesi Tádá natú, 'Naa dînhanginná David-ví ánskaa-á naví' waagibá ûnmuu'in, hedá i-á háäwí t'âhki háa naa otú waa ikanhûuwí.' ²³ Jôesi Tádá iví tun imägi David-ví thehtáy pahpá'ây iwedi wí na'ä'in ná'in Israel-win t'owa ovây'aywoenídi, hedi i-áho náä napówá, i-á Jesus-ângo namuu.

²⁴ “Hewânbo wa'di Jesus iví t'ôe its'an'anpídibo', John i' p'ó'p'oe'kandi'di in Israel-win t'owa t'âhki ovâytsómáa, 'Unbí t'aywó'di binjoe'an, ihaydânho wâyp'ó'p'oe'amí.' ²⁵ Hedi John iví t'ôe ibowakhây'o' ihaydi, ihaydä' ovâytsómáa,

‘Ti naa-ân i’ bîntsíkha’máa’i’ omuu gin í’ánde’? Naa-á joe. Bit’ôeyanbe, naví shánkí tí’úugá wiyá to’wí napowagí’o, i-á naví shánkí itsonmáa’i’ namuu. Naa ihay híwó’di wó’muupí iví anto wänbo dônp’äq̄di-ídi,’ ginnânho John natú.

26 “Tí’úuwín páadé’in, un Abraham-bí ây iwedi’in ímuu’indá hedá un wé’gen t’owa Jôesi Tádá bîn’a’ginmä’indá, undádí na’indádí Jôesi Tádádí dítu’an hádídí in t’owa ovây’aywonde’in.

27 Hewänbo in t’owa Jerusalem dithaa’in hedá inbí tsonnindá ta’gendi wídínhanginnáhpí to’ Jesus namuu’in, hedá i’ hí’ Jôesi Tádáví tukhe’min Jesus-ví’gedi dâyta’nandi wídika’póya’pí. Tobá inbí méesate eeje kaykhanwówá thaa waa nä’i hí’ dâytundo wänbo’, híwó wídika’póya’pí. Hedânho dítú Jesus óeháyj’in ûnkây’ä’, hedího háa in Jôesi Tádáví hân’oe’in tukhe’min dâyta’nan waa ta’gendi napóe. 28-29 Hääwí t’ähkí Jesus óe’andi Jôesi Tádáví ta’nin diwe ho nata’muu. Nä’in t’owadi Pilate óedaa’an natsónpúuwídí Jesus óeháyjídí, tobá wên t’aywó’nin wí’ônshaapí wänbo’. Hedí han óe’andá nachuudá in phé’win diwedi óewáve, hedá wí t’owápho ee óek’ú’.

30-31 “Hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa. Háyän wänbo wên t’owaví’piye Jesus ipikeeyan, indá dimuu in to’wên óeyuuhonnin Galilee iwedi Jerusalem iwéhay wá’ nachuupídíbo’. Hedí nä’in t’owadá wé’gen t’owa ovâytmáa nawáywówápóe’in dâymû’.

32-33 “Hedi nää-á na’indá wá’ nä’i’ híwó’di tun wâyt’ôe’o’: Jôesi Tádá nanbí hehääwi thehtáy pahpá’in iví tun imägi Jesus

óewáywówápkhây máa'in, hedi háa ovâytu'an waa na'in inbí ây iwedi'in gimuu'ingî' i'an. In eedi'in Psalm diwebo háa Jôesi Tádádí Jesus óetu'an waa ginnân nata'muu:

Nää thaa dovâykeeyan naa uví Tádáho omuu'in.

³⁴ Wíyá wáygé Jôesi Tádá gin wá' natú:

Naadi David dótu'an ta'gendi hânho híwó dókhây máa'in,

hedi un wá' hanbá wâykhây máa.

Hedi ná'i hí'-á ginnân natunda': Jesus-ví tú'-á wí'ûnseejé-ípí gá óewáywówápkhây máadân, hedi há'to wíyá nachuu-í. ³⁵ Hedânho David-di wây-á wéhpêe Psalm ita'nan diwe Jôesi Tádá gin óetu'an: Uví yá'dâa'i ayví tú' winâasijepâkhây máapí.

³⁶ David-á wí'bo iví'gedi wí'ihí' máapí. Iví thaa wa' nawówáji' ihaydi háa Jôesi Tádádí óetu'an waa iví t'owagî' i'an, ihaydáhá' nachuu, hedi iví páadé kâ'ää'in ovâykhâ'kw'ódi iwebá óekhâ'k'û', hediho iví tú'ho ûnsije. ³⁷ Hewânbo Jesus-ví tú'-á wí'ûnsijepí, i-á i' Jôesi Tádádí óewáywówápaai namuu.

³⁸⁻³⁹ "Tí'ûuwin páadé'in, naa oda' íkapóewí'in ná'in nää wâytuhkankhây máa'in: Háa Jesus i'annin namuudi unbí t'aywó'di wovây'owóejé-í. Tobá i' tsontun Moses ita'nandi bîn'a'ginnamídí úvíkhääde wânbo', há'to unbí t'aywó'di wovâyjâa'amí, hewânbo Jesus-ví'piye úvíwâyundedáho wovâyjâa'amí-ákun. ⁴⁰ Nää undá bí'âyîngi'an hedânho ná'in Jôesi Tádáví hí' iví tukhe'min dâyta'nannin wí'ûnpúuwípídi:

⁴¹ Un ítú'in naví hí' wídîinchä'muupí'in bít'ôeyan.

Unbí thaa eeje wí hääwí wâyupíwó'di namuu'i hânho hay'i namuudi naa dáykhây máa,

hedí wí'úvíwäyukhâymáapí tobá wí to'wídí
wovâythayjo wänbo'.

Hedího wovâyháa'amí, hewänbo
wí'úvíwäyü-ípí, hedânho íchuuwí."

42 Paul ihí'bowa, hedí i-ádí Barnabas-ádí i'
Hudíyoví méesate iwedí dapeemän dihaydí in
t'owa dida'ji' owáy wíyá kaykhanwówá thaa
ná'i háäwí dit'oe i'gedibá shánkí ovâyhée'amí'in,
43 hedí dínwé'gek'ewe' dihaydí, báyékí in t'owa
Paul-ádí Barnabas-ádí dimää, hedí in wíjedí
ovâytumakhe'an Jôesi Tádáví sigísehkanä iwe
díwíwäyuhúwídí. Wáy wên ná'in t'owa-á Hudíyo
dimuu, wây-á wëndá Hudíyo dimuupí wänbo in
Hudíyoví khuubá dâyhon.

44 Wíyá jáadi i' kaykhanwówá thaa naná' diwe,
t'ähkí waa in bú'win t'owa díwíwé'ge'an ná'i Jôesi
Tádáví tun Paul-ádí Barnabas-ádí dánt'ôe'odi
dit'oe-ídí. 45 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi ná'in
báyékí t'owa in wíjeví'piye dimändí ovâymu'
ihaydí, ívíwo dithúupóe, hedí ovâytumáa Paul-ví
hí'-á ta'gen wí'ünmuupí, hedá iví'gedá híwóhpi
dívíhée'an. 46 Hebo Paul-ádí Barnabas-ádí
khunwôeda'ginpídíbo' ovâyhée'an. Ginnân
datú: "Nakhây'ä' Jôesi Tádáví hí' un Hudíyo
páadé wây't'ôe'amí'in, hedího han än'an.
Hebo bînjoegi'andi úvíkeejo' undá in wówátsi
nahándepí'in bînkáyjí'in wí'ímuupí'in, hedânho
näa ná'indi wâyjoekankhâymáa, hedá in Hudíyo
dimuupí'inbí'piye gamän, 47 gá Nanbí Sedó Jôesi
Tádádí iví ta'nin diwe ná'in ginnân dítu'andân:

Naadi u' wíde'man wí ko waagi'ba unmúunídí,
in Hudíyo dimuupí'inbí'piye unmú-ídí,

in t'owa t'ähkí nää oepáa k'aydi hádídí
ovây'aywoeni'in ovâytu'âamídí."

48 In Hudíyo dimuupí'in iwebá diji'in ná'i hí'
dit'oedi hânho dihíhchanpóe, hedi ditú, "Nanbí
Sedó Jôesi Tádáví hí' híwó'di ûnmuu." Hedi t'ähkí in
to'wên Jôesi Tádádí ovâyde'mannin ná'in wówátsi
nahándepí'in dâykáyjídí iví'piye dívíwäyü.

49 Hedi shánkí wänbo t'owa i' nange
t'ähkí dikw'ó'nin Nanbí Sedó Jôesi Tádáví
tun dit'oemän. 50 Hewänbo in Hudíyodi in
bú'win kwiyä' kodit'owa dimuu'in Jôesi Tádá
óe'a'ginnin ovâyte'ya'nan, hedá in senä'
kw'áye'in dimuu'in wá', hediho ná'indá Paul-
á Barnabas-á ovänjänäkí'an hedá inbí nan
diwedi ovänkhehpiye. 51 Hediho inbí anto
iwedi dänna'jeepídi in t'owa ovâykeeyamídí kodi
widíví'anpí'in, hedáhá' ná'i wêe bú' Iconium
eepiye damää. 52 Hedi in Antioch bú' dithaa'in
Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in hânho dihíhchanpóe,
hedá pín ta'gedá i' Yä'dâa'i P'oewahhâa-á dâymáa.

14

*Paul-ádí Barnabas-ádí Jôesi Tádáví tun oe Ico-
nium bú' ovâyte'ôe'o'*

1 Háa Paul-á Barnabas-á oe Antioch
dänpóe waabá oe Iconium wá' dänpóe. I'
Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú, hedi hânho
híwó ovâyhée'andi báyéki t'owa Hudíyo
dimuu'indá Hudíyo dimuupí'indá Jesus-ví'piye
dívíwäyü. 2 Hewänbo wên Hudíyo inbí hí'
dívíwäyundepí'indá wây-á Hudíyo dimuupí'in
ovâyte'ya'nan, hediho ná'in Hudíyo dimuupí'in

in Jesus-ví?piye dívíwäyunde?inbí?piye háa dichaa. ³ Hebo Paul-á Barnabas-á híwó hay jáadi iwebo dänwóyí?, hedi khunwôeda?ginpídíbo Nanbí Sedó Jesus-ví?gedi dänhí?máa. Hedi i?dá ovãnkaymägi pinnán t'ôe dän?amídí, hedânho in t'owa ovâykeeyamídí i? hí? iví sígísehkanä ûnmuu i?gedá ta?gen namuu?in. ⁴ Hebo in t'owa i? bú?windá dit'oedi handa? wídi?ánshaamuupí. Wëndá in Hudíyo-ádí dipóe, wëndá in wíje Jesus-ví t'ôekhuwa?indádá.

⁵ Hediho wên Hudíyo-ádí wên Hudíyo dimuupí?indádí in bú?win p'ó?dédí?in wóegé díví?ánshaamägi ovãnwá?amídí hedá ovãnk'usäyü-ídá. ⁶⁻⁷ Hebo háa ovãnk'hâymaa?in Paul-á Barnabas-á dänhanginpóe, hediho oe Lycaonia nangepiye dajân, hedi wíje bú? Lystra-á Derbe-á iwe hedá i?ge t'ähká Jôesi Tádáví híwó?di tun in t'owa ovây t'ôekanhon.

Paul oe Lystra bú? óek'usäyü

⁸ Nã?i bú? Lystra iwe wí sen natsi?dee?ipí? na?än. Na?aypuyädíbo ha?bi namuu, hediho wáymûu wänbo wí?ijíyépi. ⁹ Paul ihí?máadi nã?i sendá nat'ôeyannán. Paul-dá ta?gebo óemû?di ûnhanginná i? sen in wäyü ûnehkháapúuwídi imáa?in, ¹⁰ hediho kaygi óetu?an, “Óta?gewínú.” Hedi i? sen ichãnuwínúdi natsi?dee.

¹¹ In báyéki t'owa iwe diji?in háa Paul i?annin dâymû?di di?ánde wên wíje inbí jôesi damuu?in, hediho kaygi ditú inbí tundi, “Wên jôesi damuu?in makówádi nanbí?wepiye dawân hedi na?in t'owa waaginbá dapaa.” ¹² Ditú Barnabas-á Zeus-ân namuu, hedi Paul-á Hermes gân óekháyă?, gá Paul

shánkí ihí'máađân. * 13 Wí méesate hay'i oe bú'dí já'wé nak'óe, iwe in t'owa Zeus dâ'y'a'ginmä'. I' méesatewi owha' wên tôeđo-á hedá póvi ophidé'i-á i' bú' tehpaá phódi iwepiye imaa, hedí i-áđí in t'owa-áđí in tôeđo dâyt'aháanú-í'in dida' ovân'a'ginmääníđí.

14 Hebo Paul-á Barnabas-á háa in t'owa dívíkhâymáa'in dânhanginpóe ihayđi inbí k'léwé'in to dânhwée'an ovâykeeyamíđí háa díví'o waa wí'ovânhi'anjí'in, hedá in t'owaví jáa dâ'n'äts'údedi dântuwínú, 15 "Háađan gin úví'o"? Na'indá t'owada' gamuu un waaginbá. Na'indá ga'ää Jôesi Táđáví híwó'di tun wây't'ôe'amíđí, hedânho ná'i háäwí nachä'muupí' úví'o'i bînjoe'amíđí, hedá i' nawówáji'i Jôesiví'piye úvíwäyú-íđá. I-ân makówá-á nandá mâap'oe-á hedá háäwí t'ähki eeje nakw'ó'di-á ikhíjé. 16 Hedí tobá hân'oebo náa puwahay wáyjé t'ähki'in t'owa háa díví'amí'in dida' waa Jôesi Táđáđí ovâykanmägi wänbo', 17 thay'eedi ovâykeeyan háawi i' namuu'in hânho híwó ovây'andi. I'dân in kwan makówáđí wovâyjemu, i'dibá háäwí i' nan diweđi napaa'i wovâypaye. I'dân koegi' wovâymä' hedá wiyá háäwí unbí pí'ná wovâyhíhchannamígí'-á," gin Paul-di ovâytu'an. 18 Hebo tobá t'ähki ná'i ovâytumáa wänbo', báyékí t'ôe dânpóe in t'owa ovâywóyi'níđí in tôeđo wíđâyt'aháanú-ípíđí in ovân'a'ginmääníđí.

19 Ihayđibá wên Hudíyo Antioch bú'win hedá

* 14:12 In Lycaonia-win t'owa-á in wé'gen Greek t'owa waaginbá dimuudi báyékí jôesi dínkw'ó. I' shánkí p'ó'déđí'-á "Zeus" gin óekháyände', hedá wí t'ôekhuwa'i-á "Hermes" gân nakháwä.

Iconium bú'windá dipówá, hedi Paul-á Barnabas-á ovântunsúumáadi in Lystra-win t'owa háa ná'in dipówá'in ditú waagida' díwíwäyu. Hediho Paul óek'usäyu hedi óehay gin dichanpóedí ee bú'dí já'wépiye óewhaapiye. ²⁰ Hewänbo wên Jesus-ví'piye díwíwäyunde'in Paul-ví'wepiye di'ää, hedi wa'di iví'ge dibûuwín dihaydi iwínú, hedá wíyá i' bú' iwebá nawáyts'ú. Wíyá tháwándá i-ádi Barnabas-ádi oe Derbe bú'piye damää.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú'piye dawáymää

²¹ Oe Derbe bú' Jôesi Tádávi híwó'di tun ovâyt'ôe'an, hedi báyéki t'owa Jesus-ví'piye díwíwäyu. Ihaydiho oe Lystra-á Iconium-dá i'gepiye hedá Pisidia nangewi bú' Antioch-piyá dawáymää. ²² Ná'i bú' eeje in Jesus-ví'piye díwíwäyunde'in ovâykhäge'nán shánki kay'indi díwíwäyú-ídi, hedá dântumakhe'an ta'gendi díwíwäyuhûwí'in. Ovâytu'an, "T'ähki na'in âyt'ôephaadé-í'in gínpúwí oe makówá gipówápídíbo'." ²³ Hedi t'ähki i' méesate eeje tsonnin ovâykw'ódi, hedáhá' dänjûusu'andá dänhaadä'andá t'ähki in díwíwäyu'in ovâytu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wovâypahûwí."

²⁴ Nää-á Pisidia nange i'ge daphademää, hedá Pamphylia nange iwá dapówá. ²⁵ Iwe in Perga bú'win t'owa Jôesi Tádávi tun ovâyt'ôe'an, hedá iwedá wíyá wêe bú' Attalia-piye damää. ²⁶ Iwedáhá' kophé iwedá i' wêe Antioch bú' iwepiye dawáymää. Iwedânho hán páadédi wáypiye damää hedi damääpídíbo in méesate iwe'in t'owadi ovänjûusu'an Jôesi Tádávi

sígísehkanädi ovän'áyîngi'amídí, iví t'ôe dân'amídí. Hedi nää-á inbí t'ôe-á dânbowadi dawáy'ää.

27 Oe Antioch dapówá ihaydi t'ähkí in méesate'in t'owa ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an háa Jôesi Tádádí ovänkhäge'nannin i' t'ôe dân'andi t'ähkí, hedá ovâythayyan háa in Hudíyo dimuupí'in wá' Jôesi Tádádí ovâymägi'in dívíwäyü-ídí. 28 Báyéki thaa oe Antioch in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádí dânwóyí'.

15

Oe Jerusalem in méesate'in tsonnin dânwé'gepóe

1 Wên senä' oe Antioch dipówá Judea nange iwedi, hedi indi in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyhá'o'. Gin ovâytu'an: "In Hudíyo waaginbá ik'ewetaamuupídá Moses natsonpóe waa, undá há'to' oe makówápiye ímú-í." 2 Paul-á Barnabas-á ívíwo wí'ovänhí'anpí háa in senä' dipówá'in ditû'nin, hedi indádí báyéki dívítuhkannan. Hediho Paul-á Barnabas-á hedá wây-á wên Antioch-win senä'dá ovâyde'man Jerusalem-piye dimú-ídí, iwe ovâyhée'amídí in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá in méesate'in tsonnindádí ná'i hääwí napóe i'gedi.

3 Hediho ná'in senä' Antioch iwedi ovâysandi ná'in wíje nange Phoenicia-á Samaria-á i'ge diphade. Eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâytu'an hääwí t'ähkí háa in Hudíyo dimuupí'in dínpóe'in, inbi khuu dâyjoe'andi Jesus-ví'piye dívímägi. Hedi ná'i hí' dit'oedi hânho dihíhchanpóe. 4 Jerusalem bú' in senä' dipówá ihaydi, in méesate'in t'owa-ádí in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádí

hedá in méesate iwe?in tsonnindáđí in ovâysíghógi. Ihaydiho Paul-áđí Barnabas-áđí ovâytu?an t'ähki i? hääwí Jôesi Tádáđí ovâykhäge?nandi díví?amíđí i?gedi.

5 Hebo wên Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indá Pharisee t'owa-ân dimuu, hedi dívíwínúđí ginnân ditú, “In Hudíyo dimuupí?in t'owa-á dínkhây?ä? in Hudíyoví k'ewe taadi ovâytaa?amí?in, hedá wá? nakhây?ä? ovâytu?âamí?in t'ähki i? tsontun Moses ita?nandi? dâya?ginnamí.” 6 Hediho indáđí in Jesus-ví t'ôekhuwa?indáđí in méesate iwe?in tsonnindáđí dívíwé?ge?an ná?i hääwí i?gedi dívíhée?amíđí.

7 Híwó hayho dívíhée?an, ihaydiho Peter iwínúđí ovâytu?an, “Tí?úuwín páadé?in, úhanginná háyú hay paayo phade Jôesi Tádáđí naa díde?mannin in Hudíyo dimuupí?in dovâyhée?amíđí iví híwó?di tun dit'oe-íđí hedá i?piye dívíwäyü-íđí. 8 Jôesi Tádá t'owa t'ähkiví ánshaa úhanginná, hedi na?in dínkeeyan i?dá in Hudíyo dimuupí?in wá? ovâysíghógi?in i? Yä?dâa?i P'oewaahâa ovâymägiđi. Na?in dímägi waabá in ovâymägi. 9 Hedá ikeeyan t'ähki indáđí na?indáđí handa? dímáa?in, gá indi iví hí? ónwâyüđi i?dá inbí t'aywó?di inbí pí?náđí ovâyjáa?andân. 10 Heháadanho náa un ída? Jôesi Tádá bînt'ayjaa?amí?in? Undá itsonpoe?o in Hudíyo dimuupí?in Jesus-ví?piye dívíwâyü?in wên hääwên kây?in díví?amí?in, hewänbo háa bîntsonmáa?indá na?in wíginkodipí iví?amíđí, nanbí thehtáy pahpá?in wá? wänbo wíđínkodipí. Wí hääwí kháa?i inbí t'ú?k'eegi bîn?i?k'úya? waagibá úví?o?. Ha?wâa wí?úví?amípí. 11 Na?indá ívíwâyunde Nanbí Sedó

Jesus-ví sígísehkanä ûnmuudibo dîn'aywoenídí, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' handidibá ovây'aywoení."

¹² Ihaydáhá' Barnabas-ádí Paul-ádí ovâyhée'an. In t'owa t'ähkí diwé'gekw'ó'nin hânda' dikwodee ovânt'ôeyandedi in wíjedi ovâytumáadí háa Jôesi Tádádí ovânkhäge'nannin t'ämäge'i pinnán t'ôe dän'amídí in Hudíyo dimuupí'in t'owa-ádí daji' ihaydi.

¹³ Dänhi'bowa, ihaydáhá' James-dá ginnân ihée'an: "Tí'ûuwin páadé'in, nää-á naa-áhá' dînt'ôeyan.

¹⁴ Simon Peter-di na'in dítu'an Jôesi Tádádí in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá' ovây'âyîngimáa'in, hedí handidí dînkeeyan wên in diwedi ovâyhógi'in iví'in ûnmúunídí. ¹⁵ In Jôesi Tádáví tukhe'min hân'oebo hanbá dítu, hedí háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú'in ginnân dâyta'nan:

¹⁶⁻¹⁸ 'T' tsondi David-ví ây iwedi'inbí tsonkhuu dínhándí wí tewhá nakanu'i waagi'inbá dipóe,

hewänbo wáy wí thaa naa owáy'ä' hedá inbí tsonkhuu dovâywáymääní.

Háa dimú'de waagibá dovâywákwokhâymaa.

Naa han dáykhâymaa hedânho t'ähkí in wé'gen t'owa dida'ídí dítaa-í'in,

hâyú in Hudíyo dimuupí'in dovâyhógi'in naví'in dînmúunídí.

Ginho Nanbí Sedó Jôesi natú, i'dá hân'oe ná'i hääwí t'owa ovâyhangin'ânnan."

¹⁹ Hedá James gin wá' natú, "Nä'i hí' Jôesi Tádá natú'i namuudi, ginnân naa dînchanpoe'o: Wígínkhây'ähpi in Hudíyo dimuupí'in Jôesiví'piye dívíts'anwâyü'in âytu'âamí'in háawin kây'in

dây'amídí. ²⁰ Han íví'amíví'wedí, âyta'námí ginnân âytu'âamídí: Wídâyk'o'ípí i' koegí' nakoekhâak'óe'i gá in wé'gen t'owa inbí jôesi dâymägidân, * hedá wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wídívíwho'kw'ôenípí, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepí'-á wídâyk'o'ípí, hedá i' ûnp'oe wänbo-á wídâyk'o'ípí. † ²¹ Gin naa otû' gá nã'i hääwí i'gedí Moses ita'nandân, hedí kaykhanwówá thaa waagi Hudíyoví méesate eeje báyéki paayo phade waabo nã'in Moses ita'nannin t'owa dâytundo', hedá íví hí'-á t'ähki bú' naná' deeje ônt'ôe'o'."

In Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye díwíwäyunde'in wên ta'nin ovâysan

²² Hedího in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá in méesate'in tsonnindá hedá t'ähki in wé'gen méesate'indá ginnân ditú, "Wên senä' na'inbí'wedí bá dimuu'in âyde'mamí, hedí Antioch-piye âysaaní Paul-á Barnabas-á indádí." Hedího Silas-á Judas-á ovänkê', nã'i Judas-áho Barsabbas gin wá' nakháwä. In méesate'in t'owadi nã'in senä' báyéki ovän'a'gin. ²³ Hedí wên ta'nin indádí dâyho' ginnân nata'muu'in:

* **15:20** 15:20 In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dâyhäähwíkhíjé inbí jôesi dínmuunídí, hedí koegí'-ádí wíyá hääwí-ádí nã'i jôesiví'piye dâyhúja' dây'a'ginmäänídí, hedáhá' i' koegí' bá dâyk'ch'áade' in t'owa dâyk'o'ídí. In Hudíyo dichanpoe'o nã'i koegí' dâyk'oeđá, in wé'gen t'owaví jôesi dây'a'ginmä' waagibá díwí'amí. † **15:20** In Hudíyo dínkhâak'óe nã'i píví na'ûnp'oepeepí' dâyk'o'ídí, hedího in Jesus-ví t'ôekhuwa'in wídida'pí in Hudíyo dimuu'in gi'bi píví dâyk'o'í'in in Hudíyo dimuu'in wí'ovâyháachannamípídí.

“Un Hudíyo ímuupí’in hebo nanbí tí’úuwín páadé’in ímuu’in, un oe Antioch bú’ hedá in nange Syria-á Cilicia-á íthaa’in, na’in Jesus-ví t’òekhuwa’indá hedá in méesate’in tsonnindá unbí tí’úuwín páadé’in gimuu’indi wâysengitumáa. ²⁴ Na’in gínhanginpóe wên t’owa nâwedi dimää’indi piháawi hääwí wovâytu’annin, hediho inbí hí’ dínmuudi wí’únhanginnáhpí háa úví’amí’in, hedá t’âhkí únbéede. Hebo na’indá hâ’in t’owa wí’âytu’anpí ha’wâa díví’amí’in. ²⁵⁻²⁶ Hedânho ívíwé’ge’an hedi âywéhpê’andi gitú híwó namúuní’in Paul-á Barnabas-á unbí’piye wâysaanídí. Indá senä’ âysígi’in damuu, hedá dakhâymuu inbí wówátsi Nanbí Sedó Jesus Christ-gí’ dänmäänídí. Hedá wá’ gitú híwó namúuní’in wây-á wên senä’ âyde’mamídí indádí damú-ídí, ²⁷ hediho Judas-á Silas-á âysan. Háa nâ’in ta’nin diwe âyta’nan waa indibo hanbá wovâytu’kankhâymaa. ²⁸⁻²⁹ I’ Yä’dâa’i P’oewahâa natú híwó wínamuupí’in wí hääwí kâyi wâytu’âamídí úví’amídí hedá na’in wá’ hanbá gichâa. Hebo nâ’i hí’-áho únkây’ä’ bîn’a’ginnamí’in: Wíwînk’o’ípí i’ koegi’ in wé’gen t’owa inbí jôesi dâymägi’i’, hedá wíwîn’ûnp’oek’o’ípí, hedá in animâa ovâyk’éwhihánú’inbí píví i’ ûnp’oe napeepí’ wíwînk’o’ípí, hedá wíyá to’wíwí kwee-ádi háa sendádí wí’úvíwho’kw’ôenípí. Nâ’i hääwí wí’úví’anpídí híwó únpúuwí. Sndgídiho’.”

³⁰ Hediho Judas-á Silas-á Barnabas-ä hada Paul-á Antioch-piye ovâysan. Dipówá ihaydi in méesate’in t’owa t’âhkí ovâywé’ge’an hedi in

ta'nin ovâymägi. ³¹ In t'owa dâytunnan dihaydi hânho dihihchanpóe in híwó'nin tumakhe dit'oedi.

³² Judas-ádi Silas-ádi Jôesi Tádávi tukhe'min damuudi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in báyéki ovâyhée'andi ovâytu'an kwee waa sen waa di'âanídí, hedi inbí hí'dí ovâykhäge'nan shánki kay'indi dívíwäâyú-ídí. ³³⁻³⁴ Ihay háyú thaa iwe da'ân, ihaydáhá' datú Jerusalem-piye dawáymú-í'in, iwedibáho páadé ovânpunjôn. In Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in Antioch-'in dimuu'indi ovântu'an, "Jôesi Tádávi wovân'áyîngihûuwí hää p'óegé damändi," hedi damää.

³⁵ Hebo Paul-á Barnabas-ádi oe Antioch-bo dänwóyí'. Eewân indá hedá báyéki wây-á dikw'ó'nindádi Nanbí Sedó Jôesi Tádávi hí' in t'owa ovâyt'ôe'o'.

Paul-ádi Barnabas-ádi dänwije

³⁶ Wí háyú thaa naphade ihaydi Paul-di Barnabas óetu'an, "Jaho gawáymú-í t'âhki bú' eeje, hää Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun äntunphade eeje, hedá hä'in méesate'in tí'ûuwín páadé'in änmúuní, gänhanginpúuwídí tigú híwó'gí dimän." ³⁷ Barnabas-á nada' John Mark indádi bá dänhúuwí'in. ³⁸ Hebo Paul-á wínahíjepí. Ihe'jidida' natû' Mark-á indádi wíðänhûuwípí, gá oe Pamphylia nange diji' ihaydi ovânjoe'andân, hedi iwe Mark wiyá wínada'pí indádi in t'ôe i'amí'in. ³⁹ Hedi íwiwo dântuhkannandi dänwije. Barnabas-di Mark óekê' i-ádi damú-ídí, hedi kophé iwedí oe Cyprus-piye damää. Hewänbo Paul-dá Silas-á óede'man. ⁴⁰ In Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dívíjûusu'an Jôesi Tádávi ovânsígí'áyînhûuwí'in,

hedī damää. ⁴¹ In nange Syria-á Cilicia-á i'ge damää, hedī in méesate'in t'owa ovâykhäge'nan shánkí kay'indi dívíwäyú-ídí.

16

Paul-ádí Silas-ádí Timothy namää ovänkhäge'namídí

¹ Cilicia nange iwedi Paul-á Silas-á nã'i bú' Derbe-piye damää, hedá wíyá bú' Lystra-á. Iwe wí sen Timothy gin nakháwã'i' nathaa, i-á Jesus-ví'piye iwäyunde'i namuu. Iví jíyá Hudíyo-ân ûnmuu, hedī i' wá' Jesus-ví'piye iwäyü, hebo iví tádá-á Greek-ân ûnmuu. ² In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in oe Lystra-á Iconium-dá dithaa'in ditû' Timothy-á híwó'di sen namuu'in. ³ Paul nada' Timothy-di ovänyuuhûuwí'in, hewänbo páadé óeho' i' Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'amídí, gá ee dimän ni'ge báyéki Hudíyo dithaadân, hedī indá t'ähki dínhanginná Timothy-ví tádá Greek ûnmuu'in. ⁴ Iwáy bú' iwéngé dimän dihaydi in méesate'in t'owa ovâyhangin'ânnan háa in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá hedá in méesate'in tsonnindá oe Jerusalem ditú'in, hedá ovâytu'an nã'i hí' dâý'a'ginnamí'in. ⁵ Hedī in méesate'in t'owa shánkí kay'indi dívíwäyü, hedá shánkí wänbo t'owa-á dívíwäyuhon.

Háa Paul oe Troas imû'in

⁶ Oe Asia i' Yã'dâa'i P'oewãhãadi Jôesi Tádávi hí' i'gedi wí'ovâyhí'mägipí, hedīho in nange Phrygia-á Galatia-á i'ge diphade. ⁷ Oe Mysia nange nantaa dipówá ihaydi nã'i nange Bythinia ditsudeda', hewänbo i' Yã'dâa'i P'oewãhãadi ovâykhã'an.

⁸ Hediho Mysia nange i'ge wá' daphade, hedi Troas bú' iwá dapówá.

⁹ I' khun Paul wí hääwí ûnkeepóedí imû' waagibá ûnpóe. Wí sen Macedonia-wi iví páadépiye nawindi kay'indi óeda'máa, "Nää Macedonia-piye óká've na'in díkhäge'namídí."

¹⁰ Hedi Paul ná'i ûnkeepóe i'gedi dítu'an dihaydi wesebo na'in ívíkhây'an Macedonia-piye gimú-ídí, gínhanginnândi ta'gendi Jôesi Tádá nada' iví híwó'di tun in t'owa iwe'in âyt'ôe'amí'in. *

Oe Philippi bú' Lydia-á Jesus-ví'piye iwäyu

¹¹ Troas-di kophé iwedi gimäädi i' p'ojâadi Samothrace-piye gipówá, hedá wiyá tháwándá iwedáhá' ná'i bú' Neapolis-piyá gimää. ¹² Iwe i' kophé iwedi giwá, hedi nangedibo oe Philippi-piye gimää. Philippi-á hay'i bú' namuu Macedonia nange iwe, hedi báyéki Rome-'in t'owa iwe dithaa. Hâyú thaa iwebo ívíwóyí'.

¹³ I' kaykhanwówá thaa-á i' bú' tehpaá phódi já'wépiye gipee, ihaydáhá' p'o'k'áygépiyá gimää, gá gichanpóedân in Hudíyo t'owa iwepiye dimää'ä dívíjûusu'amídí. Iwá wên kwiwä' diwé'gekw'ô, hedi nange ívíkw'ódidí âyhée'an. ¹⁴ Wí kwee in diwedi nakháwä Lydia gin. I-á Thyatira bú'wi-ân namuu, hedi i' aa p'í tsáawä'i' ívíwo nachä'muu'i kuhcha'i namuu. I'dá Jôesi Tádá óe'a'ginmä', hedi Paul-ví hí' ont'ôeyandedi Nanbí Sedó Jôesidi óekhäge'nan háa natú'in isígíkáyjídí. ¹⁵ Lydia-á hedá iví k'aygi'indá dívíwäyüdi ovây'p'ó'p'oe'an. Ihaydiho i'di na'in dítu'an, "Nää-á ûnhanginpóe

* **16:10** Luke náa indádí naji', i' to ná'i hääwí ita'nandi'.

naa ta'gendi Nanbí Sedóví'piye dáywäyunde'in. Hedáho naví tewhá eepiye bíkã've, hedi iwebo úvíwóyí'ní." Hânho kay'indi dítumáadího gimää.

Paul-á Silas-á ovãnpansóge

¹⁶ Wí thaa ee dívíjûusu'o' ipiye gimän dihaydi, wí a'yúdí díjay. Nã'i a'yú-á wên t'owadi óekumã, hedi wí yã'dâapî' p'oewaahâadi óemãa. Nã'i p'oewaahâadi hãä t'ãhkí hí' óetu'o' natúunídí háa t'owa dínpuwagí'o'in. Iví tsonnin háyú-anho dâychã'hónde' i' i'o'i'di. ¹⁷ Hedi Paul-á na'indá i' a'yú gínwóje'i'di ituwínúnde' ginnân: "Nã'in senã'dá Jôesigí' dívít'ôemãa, i-á i' shánki kw'áyewi namuu. Indá wovâytu'ãamí hádídí wovây'aywoeni'in." ¹⁸ Háyú thaa ginho i'o' Paul nat'ayjaapóe píhay, hediho ibéedí i' yã'dâapî' p'oewaahâa óetu'an, "Jesus Christ-di naa dínk'ú' wíjôenídí, hã'i a'yúví'wedi ópeeve." Hedi i' p'oewaahâa wesebo ûnpee.

¹⁹ I' a'yúví tsonnin dínhanginná i' a'yúdí wiyá wí'ovâychã't'ankhây máapí'in, hediho indi Paul-á Silas-á ovãnyã'di ovãnkhóhkay'an i' bú'win p'ó'déedí'in dikw'ó' diwepiye i' bú' pinge, ²⁰ hedá ovâytu'an, "Nã'in Hudíyo senã'dá nanbí bú' iwe in t'owa ovây't'e'ya'do'. ²¹ Indá inbí kuu nanbí t'owa ovâyhá'o', hedi na'in gínkhâak'óe nã'in kuu âykáyjí'in háa ây'a'ginnamí'in, na'indá Rome t'owa gimuuđi."

²² Hediho in wé'gen t'owa iwe diji'indi Paul-á Silas-á ovãnyã', hedi in bú'win tsonnindi inbí aa ovãnwhée'an, hedi ditsonpóe ovãnwhãä'ní'in. ²³ Báyéki ovãnwhãđi ihaydáhá' ovãnpansóge, hedi i' pan tewhá áyí'di óetu'an híwó

ovän'áyîngi'amí'in. ²⁴ Gin óetu'an dihaydi i'dá pan tewhá pinge ovänsóge, hedí ovänpó't'ääk'û'.

²⁵ Khun pinudi häädi Paul-á Silas-á dänjûusu'o' hedá dänkha'wo' Jôesi Tádá óékú'daa'amídí. In wé'gen pan dikw'ó'nindi ovânt'ôeyande'.

²⁶ Ihaydi tsíkhagipí i' nan hânho na'a'yäpóe, hedí i' pan tewhá tepú wänbo na'a'yäpóe. Wesebo i' pan tewhá phódi nakhuudee, hedí i' kadéna in pan ovâywhi'kw'ódi'i dínwhisuudee. ²⁷ I' pan tewhá áyí'di najósa'wo hedí i' pan tewhá phódi nakhu'undi imû', hedího na'ân t'ähki in pan dishavepee'in, hedího iví tsijó phá' iwahakê' hedí ipikhe'khây máawän. ²⁸ Hebo Paul ituwínú, "Wí'bo wíwiwá'amípí. Na'indá t'ähki wa'di náäbo gikw'ôn."

²⁹ I' pan tewhá áyí'didi wí to'wí óetu'an, "Wên phakó dín má'," hedí ônmaadi i' pan tewhá ee iwänäts'úde. Hânho nathathapoe'o nakhunwôeda'di, hedí wesebo Paul-ádi Silas-ádi inbí páadépiye idége'disóge. ³⁰ Hedí iwínúdí oe já'wépiye ovänpiye hedí oväntu'an, "Naví sedó'in, hännan dáy'amí naa dín'aywoenídí?" ³¹ Indi óetu'an, "Nanbí Sedó Jesus-ví'piye bíwäyú, u-ádi uví k'aygi'indá dí, handidânho wovây'aywoeni."

³² Hedí Paul-ádi Silas-ádi Nanbí Sedó Jôesi Tádá ví hí' i' pan áyí'di-á hedá t'ähki iví k'aygi'indá ovâytu'an, ³³ hedí wese i' khun i' pan áyí'didi ovänho' ovän'owêedi-ídí ee datsa'an deeje, hedá wesebo-á i-á hedá in wé'gen iví k'aygi'indá ovâypt'ó'p'oe'an. ³⁴ Hedá há' Paul-á Silas-ádi iví tewhá eepiye ovänpiye hedá ovänhúujôn. I-á iví k'aygi'indá t'ähki ívíwo dihíhchanpóe, náä-áho Jôesi

Tádáví[?]piye dívíwäyüdi.

³⁵ Wiyá tháwán hédéndí in bú[?]win tsonnindi wên áyí[?]nin senä[?] ovâysan i[?] pan áyí[?]di óetu[?]âamídí Paul-á Silas-á ovânma[?]p'âädi-i[?]in. ³⁶ I[?] pan áyí[?]didi Paul óetu[?]an, “In bú[?]win tsonnindi naa dítu[?]an wânma[?]p'âädi-i[?]in. Nää-áho damú-í. Jôesi Táadáho wovân[?]áyíngihûuwí.” ³⁷ Hebo Paul-dá in áyí[?]nin senä[?] dipówá[?]in ovâytu[?]an, “Tobá wí t'aywó[?]di wídînshaapí wänbo[?], hedá tobá oe Rome gänkháwäta[?]k'óe wänbo[?], in bú[?]win tsonnin ditsompöe na[?]in díwhäáni[?]in in t'owa t'ähki dímúuní iwe, hedáhá[?] dipansóge. Hedá nää-á kaadibo wáypiye dísaaní[?]in dida[?]. Hebo há[?]to han dí[?]amí. Ja[?] ovâytu[?]an näwe wí[?]bo di[?]ä-í hedi indân dípeemääní.”

³⁸ Hediho in áyí[?]nin senä[?]di in bú[?]win tsonnin ovây[?]t'óe[?]an háa Paul natú[?]in. In wíje Rome[?]in damuu[?]in in tsonnin dínhanginpöe ihaydi hânho dikhunwôeda[?]pöe, ³⁹ hediho i[?] pan tewhá eepiye dimää hedi kay[?]indi ovântu[?]an, “Dîn[?]owóje undi.” Hedáhá[?] iwe[?]di ovânpiye hedi ovândaa[?]an i[?] bú[?]dí dapee-i[?]in. ⁴⁰ Hediho pan tewhá eedi dapeedi Lydia-ví[?]piye damää. Iwe in Jesus-ví[?]piye dívíwäyunde[?]in ovâykweewaasenwaatu[?]andi ee bú[?]dí dapee.

17

Oe Thessalonica bú[?] Paul-á iví k'ema[?]indá ovây[?]t'ôephadekannan

¹ Paul-á Silas-á nä[?]in wíje bú[?] Amphipolis-á Apollonia-á i[?]ge daphade, ihaydáhá[?] Thessalonica bú[?] dapówá. Iwe wí Hudíyoví méesate[?]ay

dínk'óe. ² Hedi Paul i' Hudíyoví méesate eepiye namää, ihayda' i' o waabá wãhãã namää wãbo'. Eewá poje jáadi kaykhanwówá thaa eeje Jôesi Tádáví ta'nin ovâytundo', hedi i-ádi indádi dívíhée'an itunnan ni'gedi. ³ Háa Jôesi Tádáví ta'nin natunda'in ovâythayyan, hedá ovâykeeyan nã'in ta'nin ta'gendi natû'nin i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhây máadáhá' nachuwagi'o, hebo wiyá nawáywówápuwagi'o. Hedá ovâytu'an wá', "Nã'i Jesus, ivi'gedi naadi wâytumáa'i', i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí." ⁴ Wên Hudíyo iwe diji'indá hedá báyéki Hudíyo dimuupí'in Jôesi Tádá dâya'ginmã'indá, hedá báyéki p'ó'dédí'in kwiyã' wá', indá dívíwäyu ta'gen namuu'in háa Paul natû'nin, hedi Paul-ádi Silas-ádi dívíwón.

⁵ Hewãbo in wé'gen Hudíyo-á dithúupóe báyéki t'owa dívíwäyudi, hediho wên senã' dichã'muupí'in hããdi waa ee bú' pingé dívíkwinumáa'in ovâyhógidáhá' báyéki wây-á t'owa ovâywé'ge'an, hedi ovây't'e'ya'nandi ee bú' t'ãhki dínwãnpitú. Ihaydáhá' in Hudíyo-ádi in senã'dádi wí sen Jason gin nakhãwã'ivi tewhá eepiye dimää, i-á Jesus-vi'piye iwäyunde'i namuu, hedi in phódi ònthãní'in dívíkhããde'. Paul-á Silas-á ovãntuwãmáa oe já'wé ovãnpeeyé-ídi in t'owaví páadépiye. ⁶ Hebo in wije wí'ovãnshaapí, hediho in senã'di ovãypiye Jason-dá hedá in wé'gen Jesus-vi'piye dívíwäyunde'indádi. Khóhkaydi in bú' tsonninbí'piye ovâyho', hedi dívítuwínúndedi

ditû?, “Nă’in senă’di wăhăä dimää wänbo t’owa ovâyt’e’ya’do?, hedi năä-á năäwá dipówá. ⁷ Hedi nă’i Jason-dá ovâysígíhógi. T’ăhkí nă’in t’owa i’ tsondi Caesar-ví tson tun dâyt’u’ a’ginhánunde?. Ditû? wí to’wí Jesus gin nakháwă’i’ i’ kodi tsondi namuu.” ⁸ Hediho in t’owa t’ăhkí hedá in bú’win tsonnindá dit’oe ihaydi dit’ayyaapóe. ⁹ Ihaydiho in tsonnindi Jason-dá in i-ádi diji’indádi ovâychă’wá’âakannan ovâyma’p’ăădi-ídi.

Oe Berea bú’ báyékí t’owa Jesus-ví’piye dívíwäyu

¹⁰ Wesebo i’ khun in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’indi Paul-á Barnabas-á wíyá bú’piye ovănsan, Berea gin dâyt’u’o’i’. Iwe dapówá ihaydi i’ Hudíyoví méesate’ay eepiye damää. ¹¹ In t’owa iwe’indá in Thessalonica-winbí shánkí dikhâymuu ovănt’ôeyaanídi. Haa dat’u’ in dit’ôeyanda?, hedi thamuwaagi Jôesi Tádáví ta’nin dâytundo? dínhanginpúuwídi tigúba haa ovâytu’an waa ta’gen namuu’in. ¹² Báyékí t’owa inbí hí’ ovănwäyu, in diwedi wên p’ó’đéđi’in Greek senă’dá kwiyă’dá diji’.

¹³ Hewänbo wên Thessalonica-win Hudíyo dínhanginpóe Paul-dá Jôesi Tádáví hí’ oe Berea wá’ ovâyt’ôe’o?, hediho iwepiye dimäädi báyékí t’owa hânho ovâyt’e’ya’nan. ¹⁴ Wesebo in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’indi Paul oe mâap’oe k’áygépiye óesan, hebo Silas-á Timothy-á Berea-bo dănwóyí’. ¹⁵ Wên t’owa-ádi Paul namää, hedi indi Athens bú’piye óeho?. Iwe i’đi ovâytu’an oe Berea-piye diwáymú-í’in, Silas-á Timothy-ádi ovăntu’ăamídi hăădi dănkodi ihaydi iví’piye dă’ăä-í’in. Hediho han díví’an.

Paul-di in Athens-ʔin t'owa ovâyhéeʔan

16 Waʔdi Paul-di Silas-á Timothy-á oe Athens ovãntsíkhaʔmáadibo kodi wínachanpóepí imúndedi báyéki háäwí dínkw'óʔdiʔ in t'owa dâykhíjédi inbí jôesi dínmuu waa dâychaaʔiʔ. 17 Hediho in Hudíyoví méesateʔay ee báyéki ovâyhéeʔan Hudíyo-á Hudíyo dimuupiʔindá, toʔwên Jôesi Tádá dâʔaʔginmäʔin. Hedá wáʔ thamuwaa-á búʔ pingé dâyhääwíkuʔch'áadeʔ iwe in toʔwên diphademännindá ovâyhéeʔoʔ.

18 Hedá wëndá senäʔ wáʔ iwe dijiʔ, indá in Epicurean t'owa-á Stoic t'owa-á inbí háhkan dínmuuʔin dívíháʔoʔ. * Nãʔin senäʔ Paul-ádi dívítuhkandodi wên ditsikapóe, “Hânnan nãʔi háhsóʔyó natunjiʔ?” Hedá wëndá ditú, “Hádéewáy piʔwên t'owavi jôesiviʔgedi ihíʔmáa.” Gin ditúʔ gá Paul-di Jesus-víʔgedi ovâyt'ôeʔodân, hedi ovâytumáa nachuuʔin hedá nawáywówápóeʔindá.

19 Hediho in tunjowaʔvíʔpiye óehoʔ, ee okú eedi Areopagus gin dâytuʔoʔiʔ, hedi óetuʔan, “Naʔindá gihanginʔândaʔ náʔi ts'aabiʔ háäwí iʔgedi uʔdi t'owa ovâyháʔoʔiʔ. Ti naʔin dít'ôeʔamí iʔgedi? 20 Báyéki háäwí náwe bihéeʔandi wémûu wänbo wígit'oe pí, hedânho háa natundaʔin gínhanginnáaniʔin gidaʔ.” 21 (In Athens-windádi hedá in jáʔwéʔin t'owa iwe dithaaʔindádi háädi wänbo t'ähki háäwí wänbo ts'aabiʔ namuu iʔgedidaʔ dívíhiʔmáa hedá dit'oeʔo. Hedânkun han óetuʔan Paul.)

* 17:18 In Epicureans dívíwâyundeʔ iʔ shánki híwóʔdi háäwí in t'owagiʔ namuu dihihchaanídí náa oepáa k'aydi. In Stoics-á diháhkanjiʔ taʔgendi gihihchaanídí wíginháy'áhpí háäwí wänbo gidaʔi-in hediháa wáydi wänbo wíghaytaachaaní.

22 Hediho Paul in tunjowa²ví páadépiye iwínú hedi ovâytu²an, “Un Athens-²in t'owa, naadi wâymúnde² un báyéki únhääwíkw'ó²nin bîn²a²ginmä²in. 23 Unbí bú² i²ge ojidi wáyjé unbí jôesi bîn²a²ginmä²i dómû², hedá wá² wí antâa-á dómû², iwe bînhääwíkw'óe²ó i² bîn²a²ginmä²igî², hedi eedi gin nata²muu: Wí jôesigî² ná²i antâa âypaa, tobá i² âytaapí wänbo².’ Ná²i ma²di bîn²a²ginmä² tobá bîntaapí wänbo², hediho náä-á iví²gedá naadá wâyt²ôekankhâymáa. 24 “I-á Jôesi Tádá namuu, i-á ná²i nan oepáa-á hedá i² hääwí t'ähki iwe nakw'ó²di-á ikhíjé, hedi i-á oe makówa-á náä nangá shánki natsonji². Hedânkun i² méesate t'owa dâykw'ó²di eejedá²mân wínathaapí. 25 Hediho t'owaví²wedi khäge² wänbo wí²üntáypí, gá hääwí wänbo t'owa dâypa²i wí²üntáypídân. I²dânkun t'owa t'ähki inbí wówátsi-á inbí hâä-á hedá hääwí dîntáy²i t'ähká ovâymä². 26 Jôesi Tádá²di wêe sen ikhíjé, hedi iwediho t'ähki nange²in t'owa dipuyä náä oepáa k'aydi t'ähki dívíthaayé-í²dí. Hewänbo in dipuyäpídíbo² Jôesi Tádá i²ánshaa²an häädi hedá wéngé dívíthaayé-í²in. 27 Jôesi Tádá²di in t'owa ovâykhíjé indi óenuuwä-í²dí, hedi hádéebá óeshaa-í óetuwämáa²dí. Hewänbo ta²gendi na²in t'owaví²wedi kayi² wínajihpí, wêeví²wedi wänbo-á joe. 28 Jôesi Tádá namuudânkun na²in giwówáji², hedá iví²á²yänmáa, hedá t'owa-á gimuu. Wáy wên unbí ta²kannin wänbo ditú, ‘Na²in wänbo iví ây gimuu.’ 29 Hediho Jôesi Tádá²vi ây gimuudi wígínkhây²ähpí gi²âaní²in i-á wí hääwí waagi²bá namuu²in t'owa i²gedi diwänpi²ánshaapóedí inbí mandibo dâypaa²i² óedodi háa kwäk²u

ts'ä'i'di háa k'uudi. ³⁰ Jôesivi'gedi t'owa híwó wídika'póya'pí ihaydi, i'di wí'ovâytu'anpí ihaydiho naná ovâyguhchäänú-í'in, hewänbo nää t'owa t'ähkí wéngé t'ähkí diji'in ovâytumáa inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí wí'ovâyguhchäänú-ípídí, ³¹ gá owáy wí thaa ide'mandi' naná' diwe ovâyta'gekeekw'ôení t'ähkí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin, hedí wí senho óesóge gin ovâytu'amídí, hedí ná'i sen óewáywówápaadi thay'eedi dînkeeyan óesóge'in" gin Paul-di ovâytu'an.

³² Wí to'wí nachuu'i nawáywówápóe i'gedi dit'oe ihaydi, wên dip'âajidi t'ämäge Paul óetumáa, hewänbo wây-á wëndá ditú, "Owáy wíyá häädi ná'i bihéé'andi' wíyá git'oe-í'in gida'." ³³ Hedí Paul iwediho namää. ³⁴ Wên senä'ivi hí' ônwäyuđi i-ádi dívíwón. Wí sen in diwedi Dionysius gin nakháwă, i-á Areopagus-wi tunjowa' diwedi'i'ba namuu. Wí kwee wá' iwäyu, Damaris gin nakháwă'i'. Hedá wáy wây-á t'owa iwe diji'in wá' dívíwäyu.

18

Paul-di Jôesi Tádávi híwó'di tun oe Corinth bú' ovâyto'e'an

¹ Ná'i naphade ihaydi Paul Athens-di namää, hedí Corinth bú' napówá. ² Iwe wí Hudíyo sen Aquila gin nakháwă'i' óets'antaa, i-á oe Pontus nange na'aypuyă. Ivi kwijó Priscilla-ádi Italy nange wăhäädi dats'anpówá, gá i' Rome-wi tsondi p'ó'déđi' Claudius-di t'ähkí in Hudíyo oe Rome-di ovâykhepiyedân. ³ Paul-á ná'in wíje'inbí'piye namää hedí indádi iwóyi'. I-ádi indádi te'aapa'in

dimuudi wé'ge dívít'ôe'an. ⁴ Kaykhanwówá thaa eeje Hudíyoví méesate'ay eepiye Paul namää'ä, hedi kay'indi ovâyhée'o?. Ikhäãde Hudíyo dimuu'in hedá Hudíyo dimuupí'indá iví hí' ônsígí'amídí.

⁵ Silas-ádí Timothy-ádí Macedonia-di dapówá ihaydiho Paul wíyá wí'ite'aapaapí, hebo thaa t'ähkí Jôesi Tádáví hí' in t'owa ovâyt'ôe'o?, hedi thay'eedi in Hudíyo ovâyhá'o? Jesus-áho namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. ⁶ Hewänbo wí'ônsígí'angepídí iví'piye dit'ayjaapóe, hedá híwóhpi'dá' iví'gedí dívíhée'an. Hediho iví aa iwedi ina'jeepídí ovâykeeyamídí ovâyjoekankhâymáa'in. Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví'wedi ípedeedá, unbí'innân únmuu, naa wí'dínchäänú-ípi. Nää iwedi páadépiye in Hudíyo dimuupí'innân ná'i hí' dovâyt'ôekankhâymáa."

⁷ Hediho ovâyjoe'andi wí sen Justus gin nakháwä'iví'piye namää. Justus-á i Hudíyoví méesate'ay nú' nathaa, hedi Jôesi Tádá báyéki óe'a'gin. ⁸ I' Hudíyo méesate p'ó'dédí' nakháwä Crispus gin. I-ádí iví k'aygi'indádí t'ähkí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyu, hedá báyéki wây-á ná'in Corinth-win t'owa wá' Jôesi Tádáví tun dit'oedi dívíwäyudáhá' ovâyyp'ó'p'oe'an.

⁹ Wí khun Paul-di Nanbí Sedó Jesus óemú' waagibá ûnpóe, hedi Paul óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi ovâyt'ôe'âamídí naví'gedí, wíwíwóyí'nípi. ¹⁰ Naadi wí'âyîngimáa, hediho wí to'wídí wóeyâ'dá há'to wóewâ'amí, gá nää bú' báyéki t'owa naví'in dînpúuwí'in dithaadân."

11 Hediho Paul wí paayodá pínge ee bú' iwóyí' Jôesi Tádáví hí' ovâyhá'odi.

12 Oe Achaia nange wâhãä Gallio óep'ó'dédî'sóge ihayhãädibá, in Hudíyo dívíwé'ge'andi Paul ûnkenmää, hedi oe tunjó wháagépiye óeho'di Gallio óetu'an, 13 "Nã'i sendá t'owa ovâyhá'o' Jôesi Tádá piháa óe'a'ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waagá yoe."

14 Paul ihí'khây máawän hebo Gallio-di in Hudíyo ovâytu'an, "Nã'i sen wên háawin t'aywó'nin hediháa wên háawin wâhphade yã'dâpí'in namuu'in i'andáho', ihaydânho híwó namúuní naa dáytsíkha'amí unbí t'ehpide tun iví'piye wâyt'ôeyaanídí. 15 Hewänbo nää úvíwänpituhänbo wáy wí tun namuu i'gedi, wáy wí kháwã namuu i'gedá, hedá unbí khuu i'gedá. Hedáho unnânho únpikhây'ã' nã'i hãäwí bînkodi'amí'in. Naa wó'da'pí otúuní'in gí'bi hãäwí háa híwó'di háa híwóhpí' namuu'in." 16 Gin Gallio-di ovâytu'an dihaydi i' tunjó wháagé iwedi ovâykehepiye. 17 Ihaydi in t'owadi nã'i Hudíyoví méesate p'ó'dédî' óeyâ', i-á Sosthenes gin nakháwã, hedi Gallio-ví páadépiyebo óewhã', hewänbo háa díví'o'indi Gallio wí'óe'âyîngimägipí.

Paul oe Antioch bú'piye nawáymää

18 Paul oe Corinth bú'bo wíyá háyú thaa iwóyí', hedáhá' in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyjoe'andi i-ádi Priscilla-ádi hedá Priscilla-ví sen Aquila-ádi oe Cenchrea bú'piye dimää. Cenchrea iwe Paul óek'owa, t'owa ovâykeeyamídí i'annin háa Jôesi Tádáví'piye iví tun imägi waa.

* Iwedáhá? kophé iwedá oe Syria nangepiyá dimän. ¹⁹ Hebo iwe dipówápídíbo? oe Ephesus bú?piye dimää, hedí Aquila-ádí Priscilla-ádí ee bú?bo dänwóyí?. Paul-dá ovänjoe?andi in Hudíyoví méesate?ay eepiyá namää, hedí iwe in Hudíyo-ádí báyéki ihée?an. ²⁰ Wëndi óedaa?an báyéki thaa indádí iwóyí?nídí, hewänbo Paul wínahíjepí. ²¹ Ovâysengitü?andi ovâytu?an, “Jôesi Tádá natúdáho naa wíyá unbí?piye owáy?ää-í.” Hedí iwedi kophé iwedi namää.

²² Oe Caesarea bú? napówá, iwedáhá? oe Jerusalem-piye namää in iwe?in méesate?in t'owa ovâysengitü?âamídí. Iwedáhá? oe Antioch-piyá namää. ²³ Iwáy wăhăă báyéki thaa na?än, hedí iwedi oe Galatia nange i?ge t'ăhkí hedá Phrygia nange i?gá namää in Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in ovâykhăge?namídí shánkí kay?indi dívíwăâyú-ídí.

Apollos-di Jôesi Tádávi híwó?di hí? oe Ephesus-á Corinth-á ovây?t'ôe?an

²⁴ Ihayhăädíbabá wí Hudíyo sen Alexandria bú? iwe na?aypüyă?i? Apollos gin nakháwă?i? oe Ephesus-bá napówá. Nă?i sendá nahí?magan, hedá Jôesi Tádávi ta?nindá híwó?dá ôntaa. ²⁵ I-á Nanbí Sedó Jesus-ví khuu i?gedí ûnhanginná, hedího pín ta?gedí wây-á t'owa i?gedí ovâyhí?máa, hedá áyîngidá Jesus-ví?gedí ovâyhá?o?, tobá John i? p'ó?p'oekandiví hăhkan ni?gedíđă? ûnhanginnân wänbo?. ²⁶ Khunwôeda?ginpídíbo? in Hudíyoví méesate?ay ee Apollos-di ovâyhée?an. Priscilla-ádí

* **18:18** Wáyjéđí in Hudíyo senă? inbí tun dívímă? Jôesigí? dívít'ôe?amídí, hedí inbí phó dâysômă? inbí t'ôe dâybowa píhay.

Aquila-ádí dat'oe ihaydi inbí'piye óeho', hedi Jôesi Tádáví kuu shánkí thay'eedi ônthayyan.

²⁷ Hedáhá' Apollos-á Achaia nangepiye napunda', hedi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indi óetu'an híwó namuu'in namú-ídí, hediho indi in Achaia-win Jesus-ví'inbá ûnmuu'in ovâyta'nan Apollos óesígíkáyí'in. Apollos-á oe Achaia napówá ihaydi báyéki ovâykhäge'nan in to'wên Jôesi Tádáví sígísehkanä ûnmuudi Jesus-ví'piye dívíwâyú'in. ²⁸ Iví tun ûnkay, hedi in t'owa t'âhkíví páadépiye in Hudiyo ovâytu'an piháa dívíwâyunde'in, hedi Jôesi Tádáví ta'nin ovây tundodi ovâythayyan Jesus-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

19

Oe Ephesus bú' Paul-di Jesus-ví'gedi ovâyhé'an

¹ Wa'di Apollos oe Corinth bú' wáy naji' ihaydi, Paul i' nange i'gedi na'ädi Ephesus bú' napówá, hedi wên t'owa John i' p'ó'p'oekandiví hí' ônwâyú'in ovây mû'. ² Paul-di ovâytsika'yan, "Ti ná'i Yä'dâa'i p'oewaahâa bînkê' úvívâyú ihaydi?" Indi óetu'an, "Ná'in wíginhanginnâhpí wí Yä'dâa'i P'oewaahâa wânbo naji'in." ³ Paul-di ovâytsika'yan, "Háadan handi wovây p'ó'p'oe'an?" Indi óetu'an, "Gá John i' p'ó'p'oekandiví háhkanâywâyudân." ⁴ Paul-di ovâytu'an, "John-di in t'owa ovây p'ó'p'oe'an gá inbí t'aywó'di dâyjoe'andân, hedi ovây tumáa, 'Naví tí'úugé wí napowagí'o'iví'piye úvívâyú-í.' Hedi há'i-á Jesus-ân namuu."

5 Paul-ví hí? dit'oe ihaydi ovâyp'ó?p'oe'an dâýkeeyamídí Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwäyu'in. 6 Hedi Paul iví?di imank'ú?di i? Yä'dâa?i P'oewaahâa dínwân, hedi wíyá pi?wí tundi dívíhí?máa, hedá Jôesi Tádáví tukhe?min waabá dívíhée'an. 7 Mađi tă?di wíje sená? iwe diji?.

8 Poje p'óe t'ähkí Paul in Hudíyoví méesate eepiye namää?ä, hedi khunwôeda?ginpídíbo? in t'owa ovâyhí?máa. Ovâythayjo? Jesus-ân namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, hedi ikhääde? iví hí? ónsígl'amídí. 9 Hebo wáy wên dívíp'óhkây?andi wídívíwäyupí, hedá Jesus-ví p'óe i?gedá híwóhpi-á in iwe dikw'ó'nin ovâyhée'an. Hedânho Paul-di ná?in ovâyjoe?andi in Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in i-ádí ovâyho?, hedi wí tewhá eepiye dimää, wí sen Tyrannus gin nakháwä?i?di t'owa ovâyhá'o? iwe. Iwá Paul-di thamuwaagi Jôesi Tádáví hí? ovâythayjo?. 10 Wíje paayo t'ähkí Paul gin i'an, hedi handidi in t'owa Asia iwéngé dithaa'in Na?inbí Sedó Jesus-ví?gedi dit'oe, Hudíyo dimuu?indádí Hudíyo dimuupí?indádí.

Sceva-ví e'nûn dida? in yä'dâapí?in p'oewaahâa ovaykhepeeyé-i'in

11-12 Jôesi Tádádí Paul óekhäge?nan pinnán t'óe i'amídí, gi?bi hääwí in t'owa wémûu wänbo dâymû?pi?, hediho aa?ây hääwí dedantâa hääwí itäge?i? in dihaykw'ó'ninbí?piye ovâyho?, hedi dihehkháapóe, hedá yä'dâapí?in p'oewaahâa-á in t'owa ovâymaa'in dínpee.

13 Ihayhääbá wên Hudíyo wá? wéngé t'ähkí dívíjáyénde ná?in yä'dâapí?in p'oewaahâa

t'owavi⁷wedi ovâykhehpeeyé-ídí. Nää-á indá dívíkhääde hanbá díví'amídí Jesus-ví kháwă ônkháyă⁷dedi. Ginnân ovâytmáa in p'oewaahâa: “Nă⁷i Jesus-ví kháwă dônkháyă⁷de⁷, iví⁷gedi Paul-di in t'owa ovây⁷t'ôe⁷o⁷, hedího naadi wítsonmáa nääbo ópeeve nă⁷i t'owavi⁷wedi.” ¹⁴ Wí Hudíyo owha⁷ p'ó⁷dédí⁷ Sceva gin nakháwă⁷i tsé ihay e⁷nûn gin díví⁷o⁷in ûnkw'ó. ¹⁵ Hewänbo han ditú ihaydi, i⁷ yă⁷dâapí⁷ p'oewaahâadi ovâytu'an, “Jesus dótaa, hedá to⁷wí Paul namuu⁷indá dínhanginná. Hebo undá — to⁷innan ímuu?” ¹⁶ Hedi i⁷ sen i⁷ yă⁷dâapí⁷ p'oewaahâadi óemáa⁷i⁷di ovâytsaachänudi hânho ovâymahpúu ovây⁷t'an píhay, hedi aawhée buugi⁷nin diwahkanmuu⁷in i⁷ tewhá iwedi dishavepee.

¹⁷ In Ephesus bú⁷ dithaa⁷in Hudíyo-á Hudíyo dimuupí⁷indá dínhanginpóe háa dínpóe⁷in, hedího dikhunwôeda⁷póe, hedi ditú⁷ Nanbí Sedó Jesus hânho hay⁷i namuu⁷in. ¹⁸ Hedi báyéki in Jesus-ví⁷piye dívíwäyu⁷in Paul-ví⁷we dipówá, hedi dívít'aywó⁷dihäätsi⁷andá dâykeekw'ódi háa dívít'siyekanhonnin. ¹⁹ Wáy wên dichugekanhá⁷indá inbí chuge háhkan ta⁷di dâykán, hedi dâyphahanú in t'owa t'ähki dâymúunídí. I⁷ ta⁷di háyú nachă⁷muu⁷in dâymaapaa ihaydi p'anántă maapaasôn (50,000) kwăk'u ts'ă⁷i chă⁷ napóe. ²⁰ Handídiho shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí⁷ dit⁷oe⁷o hedá i⁷piyá dívíwäyunde⁷.

Háa Paul nakanda⁷ waa

²¹ Nă⁷i hääwí napóe⁷i naphade ihaydi, Paul i⁷ánshaamăgi namú-ídí oe Macedonia nangepiye hedá Achaia nangepiyá hedáhá⁷ oe Jerusalem

bú'piyá. Natú, “Owáy eepiye omää ihaydáhá? dínkhây'ä? oe Rome-piye wá? omú-í'in.” ²² Oe Macedonia-piye wíje iví khäge'nin isan, Timothy-á Erastus-á damuu, hebo i-á shánkí hây tãhkí oe Asia nangebo iwóyí'.

Demetrius-di in t'owa ovâyt'e'ya'nan hedânho híwóhpí díví'amídí

²³ Ihayhãädi oe Ephesus báyéki t'owa dit'ayyaapóe in Jesus-ví p'ôe i'ge dimänninbí'wepiye. ²⁴ Wí sen Demetrius gin nakháwä'i? iwe na'än, i-á kwä'k'u ts'ä'i'di ihäwípa'i namuu, hedi méesate hí'índi ipa', ná'i méesate-á i? kwee Diana dâya'a'ginmä? iwe'i méesate hay'i waagibá nakeet'óe'i?. Demetrius-á hedá in wé'gen i-ádí dívít'ôemáa'indá híwó hay chä? dints'úya? inbí t'ôe iwedi. ²⁵ Hediho Demetrius-di iví t'ôe'in hedá wây-á wëndá hã'bi t'ôebá díví'o'indá ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an, “K'ema'in, únhanginná báyéki chä? nanbí t'ôe iwedi gínts'úya'nin. ²⁶ Unbo bînmû? hedá ít'oe háa ná'i sen Paul ikanhonnin. I? natû? in jôesi t'owa dâypa'in dâya'a'ginmäänídí ta'gennin jôesi wídimuupí, hedi wí'gíngí náä Ephesus-á hedá ná'i Asia nange t'ähká t'owa iví hí? ovâywäyukannan, hedá iví hí? ûnmuudi báyéki t'owa Diana-ví'wedi dívíjâa'an. ²⁷ Hádée nanbí t'ôe i'gedi t'owa híwóhpí díví'ánshaa'amí'in napúuwí. Hedá iwedá madi wá? napúuwí t'owa di'ãaní'in i? hay'i kwee Diana i? to'wí na'indi äy'a'ginmä'iví méesate wí'ûnchä'muupí'in. Hedá tobáháa t'ähki t'owa náä Asia-windádí hedá in wé'gen häwèngé t'ähki

dithaa'indádí nää óe'a'ginmä' wänbo', mađi nää iwedi páadépiye di'âanı hay'i wínamuupí'in."

²⁸ In t'owa háa Demetrius natú'in dit'oe ihayđi hânho dit'ayyaapóe, hedi dívítuwinúnde gin, "Diana nää Ephesus-wi namuu'i báyéki hay'i namuu." ²⁹ Hedi shánki báyéki t'owa diwé'gepóe, hedi dívít'ehtuwinúnde', hedi wên wije senä' oványâ'di ovänkhóhkay'an oe bú' pinge t'owa dívíwé'ge'ó' iwepiye. In senä'dá Gaius-á Aristarchus-á gin dakháwă, indá Macedonia nangewin damuu, hedi Paul-ádi wéngé t'ähki dänjýénde'. ³⁰ Paul in t'owa dikw'ó' diwepiye natsudeda' ovâyhée'amídí, hewänbo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi óekhâ'an. ³¹ Hedá wên Asia-win p'ó'dédí'in senä' Paul-ví k'ema'in ûnmuu'indi Paul ónt'óesan óetu'âamídí in t'owavi páadépiye wí'ikeehûuwípi'in.

³² In t'owa t'ähki wé'ge shánki dínthkwíntû'. Wênho wên háawên dívítuwinúnde', hedá wây-á shánki piháa wänbo-á. Wên háyúhaydida' t'owa dínhanginná háadı diwé'gepóe'in.

³³ Hedi in Hudíyodi wí sen Alexander gin nakháwă'i' oe páadépiye óewínúdí óetu'an háa natúuni'in. Hediho Alexander imannan in t'owa dívít'òeyaanídí. Nada' in t'owa ovâytu'âamí'in in Hudíyo wí'ovâyhíwóhpíchăänú-ípidí nă'i napuwamän ni'gedi. ³⁴ Hebo Alexander-á Hudíyo namuu'in in t'owa dínhanginpóe ihayđi t'ähkídíbo mađi wije óeda t'ähki shánki kaygi wänbo dívítuwinúnde', "Nă'i Ephesus-winbí Diana hânho hay'i namuu" gin.

³⁵ T'òediwän i' bú'wi ta'kandidi hânda'

ovâykannan in t'owa, hedi ovâytu'an, "Un Ephesus-win ímuu'in, t'ähkí t'owa wéngé t'ähkí dikw'ó'nin dínhanginnáhpí'an na'in Ephesus bú'win t'owa ná'i hay'i Diana-ví méesate ûnmuu'i'ây'âyîngimáa'in, hedá i' k'uu Diana waagibá ûncháa'i'oe makówádí ûnke't'á'di-á wá'ây'a'gindo'. ³⁶ Tóebo wûnkodipí natúunídí ná'i háäwí ta'gen wínamuupí'in. Hedânho ánpí íkwo'ní, hedi wiyá háawên wí'úví'amípí híwó úví'ánshaapídíbo'. ³⁷ Undi ná'in wíje senä' náäpiye bînmaa tobá háäwí wänbo méesate iwedi wídänsä'manpí wänbo', hediháa nanbí Dianaây'a'ginmä'iví'gedi háawin t'aywó'nin wídatúhpí wänbo'. ³⁸ Hediho Demetrius-ádi in i-ádi dívít'ôemáa'indádi wí to'wí ônt'e'p'êede-í'in dida'dá, dínkhây'ä'óetsondiwekáani'in. In tsonnin díwíwé'gekw'óe'ó t'owa ovây tunjó'namídí, hedi in t'owaví t'ehpide tun ovây t'ôeyande'. ³⁹ Hebo wiyá háäwí i'gedi íhéeda'dá, hedân úntsíkhakanpoe'o in bú'win p'ó'dédí'indi in t'owa t'ähkí ovâywé'ge'an píhay. ⁴⁰ Ná'i gin otú, gá mađi in Rome-win tsonnin ditúunídân un nâwewin t'owa unbí p'ó'dédí'indádíbo úvípíhänmáa'in. Háa náä thaa napóe waa wínakhây'áhpí napúuwí'in, hedi tóebo wí'ûnkodipí ovây tu'âamídí háadí un t'owa úvít'aywé'ge'andi."

⁴¹ Hedi han natú ihaydi ovâytu'an t'ähkídíbo' inbí'piye dimú-í'in.

20

Paul-á iví k'ema'indádi oe Macedonia-piye hedá Greece-piyá dimää

1 T'ähkí hânda' napóe ihaydi Paul-di in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâywé'ge'an, hedí ovâytu'an kwee waa sen waa di'á'be-ídi. Hedáhá' ovâysengitu'andi ovâyjoe'an oe Macedonia nangepiye namú-ídi. 2 Ee Macedonia iwéngé t'ähkí ijíyéndedi in dívíwäyunde'in iwe dikw'ó'nin wá' hanbá ovâyhée'an, hedáhá' oe Greece-piyá namää. 3 Iwáy wâhãã poje p'óe na'ân. Ihaydáhá' ikhây'an oe Syria nangepiye kophé iwedi namú-ídi, hewänbo ûnhanginpóe in Hudíyo óeháyji i'gedi dívíhí'máadi, hedího iví ánsaa i'egó'andi oe Macedonia nange i'ge nawáymää.

4 Nã'in senä' i-ádi dimää: Sopater oe Berea bú'wi', i-á Pyrrhus-ví e'nú ûnmuu; Aristarchus-á hedá Secundus-á oe Thessalonica bú'win damuu'indá; Gaius oe Derbe bú'wi-á; Tychicus-ádi Trophimus-ádi oe Asia nangewindá; hedá Timothy-á. 5-6 Nã'in senä' oe Troas bú'piye dipáadémää, hedí Paul-ádi naa-ádi oe Philippi bú'bo änwóyi', in Hudíyoví shánki'eedi dínphade píhay, nã'i shánki'eedi dâytu'o' "Owáasepi' Pává Dâyk'o'i Thaa" gin. * Ihaydá iwedá kophé iwedi gamää, hedí p'ánú thaa naphade ihaydi oe Troas gapówá, in wé'gendi na'in dítsíkha'máa iwe, hedí wí jâadi iwe gikw'ó.

Oe Troas i' e'nú Eutychus nachuudi óewáywówápaa

7 Dumíngu iwe ívíwé'ge'an i' méesa buwá âyk'ó'ídi, hedí Paul-di díhí'máa. Khunpinu puwahaydi ihée'an gá wiyá tháwän iwedi ijâakankhâymáadân. 8 T'ähkídi

* 20:5-6 Luke wiyá Paul-ádi naji'.

oe wha'k'ay íve giwé'gekw'ó, hedi báyéki naphakókohsaa. ⁹ Wí e'nú Eutyclus gin nakháwä'i nawháphódikhuuchá' deedi na'än, hedi hânho najôeda'puwamän Paul thaa t'ähki ihí'máadí. Téegîndi najókhândi, na'än diwedi oe já'wépiye najóke't'á, hedi óedaygi'an dihaydi chu'i óeshaa. ¹⁰ Paul wha'k'aydi nawá, hedi idége'disógedi i' e'nú óeba'aakê', hedi ovâytu'an, "Ívíwo'gi wí'ítaachanpúuwípi. Nă'i-á năä nawówámuu." ¹¹ Hediho wíyá oe wha'k'aypiye napee, hedi indádi ipáváhavedi ihúuyan, hedá shánki ovâyhé'e'an nathay píhay. Ihaydá ovâyjoe'an. ¹² I' e'nú iví'piye indi wówá'í óeho', hedi báyéki dihíhchan.

Paul oe Miletus bú'piye namää

¹³⁻¹⁴ Paul-di ho dítu'an kophé iwedi gipáadémú-í oe Assos bú'piye i' âytsíkha'amídí, hebo i-á nangedibo namú-í hedi iwe i' wá' i' kophé itokhâymáa. Hediho han íví'an, hedáhá' Assos iwedá Mitylene bú'piyá gimää. ¹⁵ Iwedá wa'di kophé iwedi Chios-piye gimää, i-á p'ojáadi namuu, hedá wíyá tháwändá wíyá p'ojáadi Samos-á gipówá. Oe Trogyllium bú' ívíwóyí', hedá wíyá tháwändá oe Miletus bú' gipówá. ¹⁶ Paul i'ánshaamägi oe Ephesus wí'iwóyí'nípidí, báyéki thaa oe Asia nange i'ge wínyêenípidí. I-á nawó'on oe Jerusalem napóewídí híwó' dihaydibo', in Hudíyoví shánki'eedi thaa Pentecost gin dâytu'o dínnáhpídibo', hádéeho ûnkodidi.

Paul-di in Ephesus bú'in méesate'in p'ó'dédí'in ovâytumakhe'an

17 Wa'di Miletus wáy naji' ihaydibo?, oe Ephesus bú'piye it'ôesan, in méesate'in tsonnin ovâytu'amídí ivi'piye di'ä-ídí. 18 In dipówá ihaydi ovâytu'an, "Un t'ähkí únhanginná háawi sen omuu'in i' páadé'i thaa Asia opówá ihaydi waabo náä puwahay. 19 Naa Nanbí Sedó Jesus-gí? dáy't'ôe'andi wídáypitegendepí. Hãyan wänbo dáysíhtää in t'owavi'gedi o'áyíngipóedí. Báyéki t'ôephade dînpówá in Hudíyodi dí'annin namuudi. 20 Un únhanginná naa wídáywóyí'pí'in háäwi wänbo úntáy'i wâytu'odi wâykhäge'namídí, hedá iwé'gekw'ó? deejá unbí wháagé i'gá wâyhá'o?. 21 Kay'indi naadi wâytu'an wí'gín Hudíyo-á Hudíyo ímuupí'indá unbí t'aywó'di bînjo'e'amí'in hedá Jôesi Tádáví'piye úvibée-í'indá, hedá Nanbí Sedó Jesus Christ-ví'piye úvíwäyú-í.

22 "Nää-á Jerusalem-piye omän, ginho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi dítu'andi. Naa wídînhanginnáhpí háa owáy wâhâä dînpuwagí'o'in, hewänbo ná'indáho dînhanginná: 23 Nää bú' i'ge ots'ú eeje t'ähkí, i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi dînthayyan ta'gendi dípansogekhâymáa'in hedá dont'ôephadekhâymáa'indá. 24 Hewänbo háa dînpóe wänbo háäbo wídînmuupí, tobáháa dîháyjí háa owówápee-í wänbo?. Naa owänpida? dóboewá-í'in in t'ôe Nanbí Sedó Jesus-di dítu'an dó'amí'in. Hedi ná'in t'ôe-á ginnân namuu: I' híwó'di tun Jôesi Tádáví sígísehkanä i'gedi pín ta'gedi in t'owa dovâyt'ôe'amí.

25 "Undádí naa oji? Jôesi Tádáví khuu i'gedi wâyt'ôe'odi. Hewänbo náä dînhanginná wêedi wänbo un diwedi há'to wiyá dímúuní'in.

26 Hedânho nää-á naadi ta'gendi wâytu'âamí nã'in: Wí to'wí Jôesi Tádávi'wedí napedeedáho', tóebo wí'ûnkodípi naa dínchãânú-ídí, 27 gá wó'khunwôeda'pídân wâytu'âamídí háäwí t'ähki Jôesi Tádá ikhâymáa'in. 28 Wí'bo bípi'áyíngi'an, hedá t'ähki hä'in t'owa Jôesi Tádávi'in ûnmuu'indá bin'áyíngi'an, wí k'úwá áyí'di' iví k'úwá i'áyí'do waagibá. I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi un wovâytsonninkw'ódi, wên k'úwá áyí'nin waaginbá ímúunídí. In t'owa Jôesi Tádávi méesate eeje'in dimuu'in ivi'in ûnmuu, ingí' iví ay imágidi iví ûnp'oe ich'âanídí. 29 Naa dínhanginná owáy naadi wâyjoe'an dihaydáho', wây-á wên t'owa unbí'ye dipowagí'o, wên t'ayjaa'in khunjó in k'úwá dâyhãânú-ídí di'ää'ä waagibá, 30 hedi wáy wên unbí jâa diji'indi wânbo in Jesus-ví'piye díwíwäyu'in ovâyhójo'amí, indádí dâypuhkannamídí. 31 Hedânho bí'áyíngi'an há'min t'owadi, hedá wí'ún'ôede-ípi naadi poje paayo t'ähki khuu-á thaa-á wâyhá'annin, hedá un ímuudiho naví tsí'p'oe donch'áa.

32 “Nää wâytumáa, Jôesi Tádádi wovây'áyíngi'amí hedá wovâysígísehkanä'o'in wovâyhangin'ânnamí. I' ûnkodi wovâykhäge'namídí kay'in ípaa-ídí hedânho shánki iví'piye úwíwäyú-ídí, hedá wá' ûnkodi i' kã'ää ûnmuu'i wovâydenkw'ódi'i wovâymääni'in. Hedá to'wên t'ähki i'di ovâyde'mannin wá' nã'i híwó'di háäwibá diyãmu-í. 33 Wíyá to'wívi chã'dá aa-á naagí' wó'da'pí. 34 Naví mandi dáy'tôe'andi i' dîntáy'i donhógi, hedá hanbá in to'wên naa-ádi diji'in dîntáy'i wá' ingí' dovâyhógi. Un t'ähki nã'in

úhnginná. ³⁵ Naa hãädi wãbo t'ãhki ha'wãa dáy'an wãykeeyamidí háa únhây'ã'in úví'amí'in. Hãho úvíkhãä-i to'wên dítáy'in bínkhãge'namídí. Wí'ún'òede-ípí nã'i tun Nanbí Sedó Jesus-ân wí'bo natú'in: "To'wí imã'i-á shánkí nahihchan to'wí ihónde'iví'wedi."

³⁶ Paul ihí'bowa ihaydi idége'disóge hedi t'ãhki in wé'gendádí dívíjûusu'an. ³⁷ T'ãhkídíbo hãho dívísíhtãädi Paul óeba'aakê' hedi hãho óesígísengitü'an. ³⁸ Dik'áykhãapóe i'di ovâytu'andi, "Undi wíyá há'to dímúuní" gin. Hedáhá' t'ãhkídíbo na'indádí i' kophé iwepiye dímää dísegitü'ãamidí.

21

Paul Jerusalem-piye namää

¹ Na'indi in t'owa âyjo'e'an dihaydi i' p'ojãadi Cos gin dâytü'o' iwepiye ta'gebo gimää. Wíyá thãwãn oe p'ojãadi Rhodes gin dâytü'o' iwepiye gimää, iwedáhá' oe Patara bú'piyá. ² Iwe wíyá kophé oe Phoenicia nangepiye namãndi na'ãn, hedi ívítógidi iwedi gimää. ³ Cyprus p'ojãadi nanbí yã'mãngédí nak'óe, hedi i' giphademãndi âymû'. Iwedã oe Syria nangepiye gimää, hedi Tyre bú' gipówá. Wí hé iwepiye dâyhondi' dâydaykhãymãa. ⁴ Wa' gin díví'odi wên Jesus-ví'piye dívíwãyunde'in ânuwã, hedi âyshaadi wí jãadi indádí ívíwóyí'. Indi Paul óetu'an Jerusalem-piye wínamú-ípí gin, gá i' Yã'dãa'i P'oewaahãadi ovâytu'andãn háa ûnpuwagí'o'in. ⁵ Na'in kophépiye wíyá gimú-ídi napóe ihaydi, t'ãhki in senã' inbí kwiya' hedã inbí áyyãã wóégé oe bú' já'wépiye dípahó', hedi

mâap'oe kíngéwi okhá' deedi ívídege'dikw'ódidi ívíjûusu'an. ⁶ Ívísengituhkanbowa ihaydi na'in gimännin i' kophé iwe ívítógi, hedi in Tyre-windá dívíweeho'.

⁷ Tyre iwedi gimää hedi oe Ptolmais bú' gipówá. In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in iwe dithaa'in âysengitü'an, hedi wí thaa indádi ívíwóyí'. ⁸ Wíyá tháwän iwedi gipee, hedi oe Caesarea bú' gipówá. Wí sen Philip gin nakháwä'ívi'piye gimää, i-á Jôesi Tádávi híwó'di tun ovâyt'ôe'o'i namuu, hedi i-ádi ívíwóyí'. I-á wêe namuu in tsédí diji'in senä' diwedi, in oe Jerusalem ovâyde'mannin in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâykhäge'namídí. ⁹ Philip-á jónu a'yûn khóhtsaapí'in ûnkw'ó, indá Jôesi Tádávi tukhe'minnân ûnmuu. ¹⁰ Hâyü thaa iwe gikw'ôn dihaydi wí sen Agabus gin nakháwä'i' oe Judea nangedi napówá. I-á wá' Jôesi Tádávi tukhe'bibá namuu. ¹¹ I' sen nanbí'piye na'ää, hedi Paul-ví ba'áa ônkê'di wí'bo íví ándádi íví mandádi ipiwhi'an, hedi natú, "I' Yä'dâa'i P'oewaahâa natú, gimbá in Jerusalem-win Hudíyodi óewhikhankhâymáa to'wí ná'in ba'áa íví'in ûnmuu'i', hedá in Hudíyo dimuupí'inbí mange óekánkhâymáa."

¹² Ná'in git'oe ihaydi in wé'gen t'owa-ádi kay'indi Paul âytumáa oe Jerusalem-piye wínamú-ípi gin. ¹³ Hebo Paul natú, "Hânnan úvi'o'? Háadan ísééji'? Háadan dík'áykháa'o'? Naa okhâymuu t'owadi díwhi'amídída'ba' joe, okhâymuu wá' oe Jerusalem Nanbí Sedó Jesus-gí' ochuu-ídi." ¹⁴ Wígínkodipí âyhíjekannamídí, hediho giwänpitú, "Háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú waa napúuwí,"

hedí wíyá wí'âyṭu'anpí.

¹⁵ Wíyá háyṭu thaa naphade ihayḍi nanbí háäwí áykhây'an hedí Jerusalem-piye gimää.

¹⁶ Wên Caesarea-win Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in na'indádí dimää. Oe Jerusalem gipówádí Mnason-bí tewhá eepiye dího' iwe gikwonídí. Ná'i sendá Cyprus-wi namuu, hedí wí in páadé'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'wedí'i'ba namuu.

Paul-di James-á in méesate'in tsonnindá ovâyṭu'an háa ûnpóe'in

¹⁷ In Jerusalem-win Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi híhchandi dísíghógi. ¹⁸ Wíyá tháwän Paul-ádí na'indádí James-ví'piye gipuwämää. T'ähkí in méesate'in tsonnin wá' iwe dikw'ó. ¹⁹ Paul-di ovâysengitṭu'an, hedáhá' t'ähkí háa napóe waabá ovâyṭu'an, háa Jôesi Tádádí in Hudíyo dimuupí'in ovây'an waa in t'ôe Paul i'annin namuudi. ²⁰ Ovâyṭ'ôe'andi dit'oe ihayḍi Jôesi Tádá kw'áayébo dâymáa.

Hedáhá' Paul-á óetṭu'an, "Tí'ûu páadé'i', úhanginná báyéki maapaasôn in Hudíyo wá' Jesus-ví'piye dívíwäyümägi'in, hedí indá i' tsonnun Moses ita'nandee piye hânho dívíkay'o'.

²¹ Ná'in Hudíyo uví'gedí ginnân ovâyṭu'an: U'di t'ähkí Hudíyo in Hudíyo dimuupí'inbí nange eeje dithaa'in ovâyhá'o' Moses-ví hí' dây'a'ginnamípí'in, hedá inbí áyyää in Hudíyoví k'ewe taadi wí'ovâyṭaa'amípí'in, hedá in Hudíyoví khuu-á wíðây'áyíngi'amípí'indá. ²² Ná'in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye dívíwäyṭu'in ta'gendi dínhanginpúuwí ṭu náwe unpówá'in. Hedího ívítsika'yan háa gínkhây'ä' íví'amí'in. ²³ Gá ginnân:

U-á nǎʼin wítuhkankhâymáaʼin óʼan. Nanbí jâa jónu senǎʼ dijiʼ, inbí tun Jôesi Tádá dâymägiʼin háa igiʼ dívíkhâymáaʼin. ²⁴ Indádí ópûn, hedí háa ditú waa dívíbowaʼin dâykeeyan dihaydi, u-á háa dívíʼo waa hanbá biʼamí, hedá ingiʼ ovâywáʼâa-í tʼǎhkí ovâykʼoewá-ídí. * Gin biʼandáho tʼǎhkí tʼowa dínhanginnáani nǎʼi Moses-ví tsontun mânʼaʼgindoʼin, hedího háäwí uvíʼgedí ditúʼdi-á taʼgen wínamuupiʼin. ²⁵ Hewänbo in Hudíyo dimuupiʼin Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼin naʼindi âytaʼnan âytuʼâamídi nǎʼin naʼin âywéhpêʼannin: Wídâykʼoʼípi iʼ koegiʼ in wéʼgen tʼowa inbí jôesi dâymägiʼi, † hedá wídâyʼûnpʼoekʼoʼípi, hedá in animâa ovâykʼéwhihánúʼinbí píví iʼ ûnpʼoe napeepíʼwáʼ wídâykʼoʼípi, hedá wíyá toʼwíví kwee-ádí háa sendádí wídívíwhoʼkwʼôenípiʼ.”

²⁶ Hedího Paul-di in jónu senǎʼ i-ádí ovâyhoʼ, hedí wíyá tháwän indádí háa dínkhâyʼäʼ waa dívíʼan inbí khuu dâyʼaʼginnamídi, hedí iʼ méesate hayʼi ee ditsʼú in owahaʼ ovâytuʼâamídi háyú thaa ovâyhûwíʼin nǎʼi tʼǎhkí dâyboewá-ídí. Ihaydânho dâykʼúwákhānugiʼo wíʼingíʼ Jôesi Tádá óemǎänídi.

Paul iʼ méesate hayʼiʼ iwe óepankêʼ

²⁷ Hedí iʼ jâadi naphademän dihaydi wên Hudíyo Asia-windi Paul ee méesate hayʼiʼ iwe óemûʼ, hedí indi in tʼowa iwáygé dijiʼin Paul-víʼpiye ovâyʼtʼayjaaʼandáháʼ óeyâʼ.

²⁸ Ginnân dívítuwínúndeʼ: “Un tʼowa Israel-win, díkhägeʼnan. Nǎʼi-ân namuu iʼ sen wéngé

* **21:24** Waʼ in senǎʼ ovâykʼowapídiibo dínkhâyʼäʼ wên animâa dâykuumǎ-íʼin dâyhānū-ídí Jôesi Tádá óemǎänídi. † **21:25** Námúʼdí 15:20.

t'ähkí t'owa ovâytumáa'i nanbí khuu gínmuu'i hedá nanbí t'owa-á hedá ná'i méesate hay'i-á háagí' wänbo wíginchá'muupí'in, hedá wá' ná'in Hudíyo dimuupí'in wänbo ná'i méesate ee i'di ovâyts'úde, hedânho ná'i tewhá Jôesi Tádáví' ûnmuu'i' ôn'a'ginhánú." 29 Gin ditú gá Trophimus oe Ephesus-wi óemû'dân Paul-ádi oe bú' i'ge dajidi, hedího di'ân Paul-di i' méesate ee óets'úde'in.

30 In t'owa ee bú' i'ge t'ähkí dit'ayjaapóe, hedí wáy Paul nawin diwepiye dívíwänäho'di óeyâ'di i' méesate eedi já'wépiye khóhkaydi óeho', hedí in phódi dâyt'ídi. 31 Paul óeháyj'i'in dida', hedího to'wí i' Rome-win sundadóvi p'ó'dédí' tsondiví'piye namää óet'ôe'mídí in Jerusalem-win t'owa t'ähkí báyéki dit'ayjaapóe'in. 32 Wesebo i'di wên sundadó inbí tsonnin wóegé ovâywé'ge'an, hedí indá owáy in t'owa diji' iwepiye díví'äähö'. Iví sundadó wóegé dipówádi in t'owadi ovâymu' ihaydi wesebo Paul óewhädidi dívíwóyí'. 33 I' sundadóvi p'ó'dédí' Paul-ví'piye namäädi iví khóe ônyâ', hedí in sundadó ovâytu'an kadénadi óewhi'amí gin, hedá in t'owa ovâytsika'yan, "To-an ná'i sen namuu? Hânnan i'an?" 34 Wên t'owa wí hääwí dívítuwínúnde', wây-á wëndá hääwí piháa-á, hedânho hânho dínthkwíntú'di wí'ûnkodipí ûnhanginpúuwí'in ta'gendi háa napóe'in. Hedího in sundadó ovâytu'an, "Nanbí sundadó tewhá iwepiyebo bînts'úude-í" gin. 35 In sundadódi iwáy she'áy iwepiye óeho', hedí iwedáhá' óetegekê'di kw'áyepiye óepiye, gá in t'owa hânho dívít'ayyaa'odân, 36 hedí Paul ûnwóemändi

dívítuwínúnde? “Ja? âyháyjí” gin.

Paul-di wí'bo iví'gedi in Hudíyo ovâyhée'an

³⁷ In sundadodi Paul inbí'piye óetsudehon dihaydi, Paul-di Greek tundi i' sundado p'ó'dédí' óetu'an, “Ti wên háawên wítu'âamí?” I'di Paul óetu'an, “Naa wídînhanginnáhpíwân Greek tundi bihée'o'in. ³⁸ Hedího ɔ-á wí'unmuupí i' to Egypt-wi', wên t'owa i' nangewin tsonnindadi ovâyhánkannandi?, hedáhá? i'di in jónu maa-paasôn (4,000) senä? oe ahkónupiye ovâyho?, t'owa t'akhanu'in gin ovâytu'o'in.” ³⁹ “Joe” gin Paul natú, “Naa Hudíyo-ân omuu. Tarsus bú'wibá omuu, há'i-á wí bú' hay'i? oe Cilicia nange iwe'i namuu, hedí iwe othá'de. Ti ná'in t'owa naa díhí'määní?” ⁴⁰ Hedího in t'owa ovâyhée'amídi óemägidi Paul she'áy kw'áye wáy iwínú, hedí imannan dívít'ôeyaanídi. Dituhán dihaydi inbí Hebrew tundi ovâyhée'an. Ginnân ovâytu'an:

22

¹ “Mä'mää'indá tí'úuwín páadé'indá, bít'ôeyan. Naadi wâytuhkankhâymaa naa háawên wänbo híwóhpí'in wídáy'anpí'in.” ² Hebrew tundi ovâyhí'máadi dit'oe ihaydi shánkí wänbo hânda? dínpóe.

³ Hedáhá? ovâytu'an, “Naa Hudíyo-ân omuu. Oe Tarsus bú' Cilicia nange iwe o'aypuyä, hewänbo nää Jerusalem osôe. Gamaliel naví háhkandi dínmuu, hedí i'di áyîngidi nanbí thehtáy pahpá'inbí kuu naa díhá'an. Háa Jôesi Tádá nada? waagi naa pín ta'gedí oda? dáy'amí'in, nää thaa un íkanda? waagibá, ⁴ hedânho naa

osôedi o'ân híwó namúuní'in hä'in Jesus-ví p'óegé di'ahsaa'in báyéki t'ôephade iwe dovâykáanídí ovâyt'aháanú-ídí, hedi naa otsonpóedí kwiýä'dá senä'dá ovâywhi'ankídáhá' ovâypankw'ódi. ⁵ I' owha' p'ó'dédî'-ádí hedá in tunjowa'-ádí dínkodi wovâytu'âamídí naadi in ta'gen wâytumáa'in. Indá wí ta'di naa dímägi nanbí Hudíyo t'owa oe Damascus bú' dovâymäänídí, hedi naa omää in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in owáy wáhää dikw'ó'nin dovâypanhóenídí hedá nää Jerusalem-piye dovâywáymá'ídí ovâyguhchäänú-ídí."

Paul-di ovâytu'an hádídí Jesus-ví'piye iwäyu'in

⁶ "Naa p'óegé omändi oe Damascus bú' opowamän dihaydi taage púnú'dí naná. Tsíkhagipí wí ko makówádí nawá hedi dí'ánkê'. ⁷ Nangepiye okanu, hedi wí to'wídí naa díhí'máadí ot'oe. Ginnân natú: 'Saul, Saul, háadan u'di naa dí't'ôephadekando'?' ⁸ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?'. I'dá dítu'an, 'Naa Jesus Nazareth-wi omuu. Naa i' u'di dí't'ôephadekando'i-ân omuu.' ⁹ In to'wên naa-ádí diji'in i' ko dâymû', hebo i' to'wídí díhí'máa'iví tun wídika'pówápí. ¹⁰ Naa otú, 'Nanbí Sedó, hânnan dáy'amí?' I'di dítu'an, 'Ówínúdí oe Damascus-piye ópûn, hedi iwe wóetu'amí háa úkhây'ä' bí'amí'in.' ¹¹ I' ko hânho nakaydi naa otsí't'aapóe, hediho in naa-ádí diji'indi naa dípahtsaakê', hedi handidi oe Damascus opówá.

¹² "Wí sen Ananias gin nakháwä'i' iwe nathaa. Nã'i sendá ta'gendi Jôesi Tádá óe'a'gin, hedá in Hudíyoví khuu-á t'ähki ihon, hedi t'ähki in Hudíyo Damascus dithaa'in ditû' híwó'di sen

namuu'in. ¹³ Naví'piye na'äädi naví nú' iwínú, hedi dítu'an, 'Tí'úu páadé'i Saul, uví keetan mänke?' Wesebo naví keetan donkê'di i' dómû'. ¹⁴ I'di naa ginnân dítu'an: 'Jôesi Tádá nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmä'i'dân wóede'man háa nakanda'in úhanginnánídí, hedá Jesus i to'wí iví wówátsi ta'ge ihondi namuu'i nâamúunídá, hedá i' tun wóetuhkankhâymaa'i' unt'oe-ídá. ¹⁵ Ta'gendân u' i'gî' bihéé'amí, hedi u'di t'owa t'ähki hääwí nâamû'i hedá unt'oe'i-á ovâytu'âamí. ¹⁶ Hedího nää wíyá shánkí wívitsíkha'amípi. Ópûn, unp'ó'p'oe'púuwí, hedá Jesus nádaa'an uví t'aywó'di wônjáa'amídí, gin Ananias-di dítu'an."

Paul-di ovâythayyan Jôesi Tádádí óetu'annin in Hudíyo dimuupi'inbí'wepiye namú-i'in

¹⁷ "Jerusalem-piye owáymää ihaydi i' méesate hay'i ee ots'ú'di o'ääji' waabá dînpóe. ¹⁸ I' ää iwe Nanbí Sedó Jesus dómû', hedi dítu'an, 'Óe Jerusalem hääwí naví'gedi ovây'guhkankhâymaa'i' há'to wónsígí'amí, hedího ówänäki', iwedi ópeeve.' ¹⁹ Hedí naa otú, 'Hewänbo Nanbí Sedó, indá dínhanginnân naa wéngé t'ähki i' Hudíyoví méesate eeje dáyjyéendewän in uví'piye dívíwäyunde'in dovâypanhóenídí hedá dovâywhäänídá. ²⁰ Hedí Stephen i' uví'gedi ovây't'oe'andiví ûnp'oe ônch'áa ihaydi, naa wá' ok'aawin ee nú'. In to'wëndi óehéyi'ninbí k'éwé'i aa dovây'áyînmáa, hedi híwó díví'o' gin naa o'ân.' ²¹ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di dítu'an, 'Ópûn, naadi kayi' wähääpiye wísankhâymaa, in Hudíyo dimuupi'inbí'wepiye.' "

²² In t'owadi Paul ônt'ôeyande', hewänbo nã'i hí' in Hudíyo dimuupi'inbí'gedi natú

ihaydi dívít'ehtuwínú, “Binheʔ, wínachäʔmuupí nawówayêenídí.”²³ Wídituhánde pídí shánkí dívítuwínundeʔ, hedi inbí k'éwéʔi aa dáythathäʔoʔ hedá kw'áyepiye dâynahchânunde dâykeeyamídí dit'ayʔin.²⁴ Iʔ Rome sundado p'óʔdédíʔdi in sundado ovâytuʔan Paul inbíʔpiye óets'ûude-íʔin óewhähwhäʔnamídí hedânho ûhanginpúuwídí háadí in t'owa Paul-víʔpiye dívít'ehtuwínundeʔ.²⁵ Hediho óewhiwínú púwhíʔdí óewhähänídí, hebo Paul-di óetuʔan in tágintä (100) sundadoví tsondi iwe tsowa nawindiʔ, “Ti iʔ tsontun natúʔ úk'óeʔin naa díwhähänídí? Naa-á oe Rome dínkháwätaʔk'óe, hedi waʔdi wíwínkeek'ûʔpí háa naa híwóhpi dáyʔannin háa joe.”

²⁶ Näʔin nat'oe ihaydi in sundadoví shánkí p'óʔdédíʔvíʔpiye namää hedi óetuʔan, “Ti úhanginná háa bitsiyekhâyʔoʔin? Näʔi sendá oe Rome ûnkháwätaʔk'óe.”²⁷ Iʔ sundadoví shánkí p'óʔdédíʔ Paul-víʔpiye namäädi óetuʔan, “Dítuʔan, ti oe Rome úkháwätaʔk'óe?” “Hedân hoi” gin Paul natú.²⁸ Óetuʔan Paul, “Naa oe Rome dínkháwätaʔk'úwídí báyéki chäʔ dáywáʔaa.” Paul-di óetuʔan, “Naví tádáʔin Rome-wín t'owa damuudiho naa wáʔ Rome-wibá omuu.”²⁹ Wesebo in toʔwên Paul óetsikakhâymaaʔin ivíʔwedi dívíjâatää. Iʔ sundado tsondi p'óʔdédíʔ wänbo nakhunwôedaʔpóe ûhanginpóedí Paul-á Rome-wi t'owabá namuuʔin, gá iʔbáho natsonpóedân kadénadi Paul óewhiʔamíʔin.

Paul-di in Hudíyo tunjowaʔ ovâyhiʔmáa

³⁰ Iʔ sundado tsondi p'óʔdédíʔ nahanginʔândaʔ taʔgendi háawin híwóhpiʔin in Hudíyodi Paul

ônychänunde'in, hediho wiyá tháwän óewhihsuu hedi in Hudíyo owha' p'ó'dédí'in hedá in wé'gen Hudíyo p'ó'dédí'indá dívíwé'ge'amí'in ovâytu'an. Ihaydiho Paul óets'úde inbí páadépiye óewéenu-ídí.

23

1 Paul-di in tunjowa' ta'ge ovây múndedi ovâytu'an, "Tí'úuwin páadé'in, Jôesi Tádávi páadépiye ná'in naadi wâytu'âamí: Navi pí'ná khó'jé dînhanginná navi wówátsi thaa t'âhkí híwó'nin wówátsi donhonnin." 2 Ná'in nat'oedi Ananias i' owha' p'ó'dédí' namuu'i'di in Paul-ví nú' diwinnin ovâytu'an sóe eedi óemaphâave-í'in. 3 Paul-di óetu'an, "U-ân Jôesi Tádádí wóemaphavekhây máa. Wí paa ijánúmáa'i waagi' bá unmuu. Úkhây'ä' úhanginpúuwí'in háa wên t'aywó'nin dáy'annin háa joe, ná'i tsontun namuu'i natú' waagi, hewänbo u wí'bo hä'i tsontunbá wínâa'a'ginpí, ná'in t'owa dí sómaphâave-í'in ovâytu'andi." 4 In iwe diwinnindi Paul óetu'an, "Háadan Jôesi Tádávi owha' p'ó'dédí' uvi hí'dí mân'a'ginhánunde'?" 5 Paul-di ovâytu'an, "Tí'úuwin páadé'in, naa wí dînhanginnáhpí owha' p'ó'dédí' namuu'in. Dînhanginnândáho há'to han otúuníwän, gá Jôesi Tádávi ta'nin diwe ginnân nata'muudân: Wígínkhây'âhpí wên háawên t'aywó'nin nanbí t'owaví tsonninbí'gedi gitúuní'in."

6 Hedi Paul-di ovây mú' wáy wên in iwe diji'in Sadducee t'owa dimuu'in hedá wéndá Pharisee t'owa-á. Hediho kaygi in tunjowa'

ovâytu'an, "Tí'ûuwin páadé'in, naa Pharisee t'owa-ân omuu, naví tádá Pharisee-bá dînmuu. Năwe dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywäyundedân." ⁷ Han ovâytu'an dihaydi in Pharisees-ádi in Sadducees-ádi dívítuhkannan, hedi diwijedeedi wêege'in dipóe. ⁸ Gin díví'an gá in Sadducee t'owa wídívíwäyundepídân in dichuu'in wíyá diwáywówápúuwí'in, hedá p'oewaahâa-á makówáwin t'ôepa'aa'indá diji'in wídívíwäyundepí; hewänbo in Pharisee t'owa-á dívíwäyunde diji-ákun. ⁹ In t'owa t'ähki shánkí kaygi dívítuwínunde', hedi wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in, Pharisee t'owabá dimuu'in, dívíwínúdí kay'indi ditú, "Nă'i sendá wên háawin t'aywó'nin i'annin wänbo wí'âyshaadepí. Mađi hádéewáy wí p'oewaahâadi háa wí makówáwi t'ôepa'aa'i'di ta'gendi ôehée'an."

¹⁰ Hânho dívítuhkandodi dívítsaakhây'o', hediho i' sundado tsondi p'ó'dédí' nakhunwôeda'póe. Na'ánde Paul hânho óewa'ámí'in, hediho in sundado ovâyjôn, "Ja' bípûn, Paul bînkê'di hä'in Hudíyoví'wedí bînjâa'ámí, hedi unbí'piyebo bints'ude."

¹¹ I' khun Paul-ví hânge Nanbí Sedó Jesus nakwinudeedi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípí. U' oe Jerusalem naví'gedi ho bihée'an, hedá oe Rome hanbá bikhâymaa."

Paul óeháyjí'in dida'

¹²⁻¹³ Wíyá tháwän hédéndí wên Hudíyo dívíwé'ge'an dívíhée'ámídí wên ánskaa dâyk'úuwídí. Ditú, "Ívíhâadâkhâymaa, hedi wí'ívíhúukankhâymapí Paul âyhay píhay. Han

ívíʼanpídá, tobá Jôesi Tádádí dítuhchäänú-í.” Năʼin gin dítúʼin jónántäʼdiví (40) shánkí dijiʼ.¹⁴ Hedi dimää in owhaʼ pʼóʼdédíʼindá hedá in Hudíyo tsonnindá inbíʼwepiye, hedi háa dáywéhpêʼannin ovâytuʼan. Háa dikandaʼ iʼgedi ovâythayyan dihaydiho ovâytuʼan,¹⁵ “Nää undádí hedá in tunjowaʼdádá iʼ sundadóví tsondi pʼóʼdédíʼ bintʼôesân. Bintuʼan Paul nää unbíʼpiye óemáʼíʼin. Bintuʼan shánkí íhanginʼândaʼ háa Paul iʼannin. Naʼindáho gikhâymúuní âyháyjídí nää tsowa napówápídíboʼ.”

¹⁶ Hebo Paul-ví määmäʼay natʼoe dívíkhakwogíʼoʼin óeháyjídí, hediho in sundadóvíʼpiye natsʼûndi iʼgedi Paul óetuʼan.¹⁷ Paul-di wí tãgintä (100) sundadóví tsondi óetuhkännandi óetuʼan, “Năʼi eʼnú iʼ sundado tsondi pʼóʼdédíʼvíʼpiye náhûu. Iʼ eʼnúdí wên háawên óetuʼamíʼin nadaʼ.”¹⁸ Hediho iʼ eʼnú iʼ sundadóví tsondi pʼóʼdédíʼvíʼpiye óehoʼ, hedi óetuʼan, “Paul iʼ to gínpannándiʼdi naa dítuhkännandi dítuʼan năʼi eʼnú uvíʼpiye dómáʼí gin, wên háawên wóetuʼãamíʼin nadaʼdi.”

¹⁹ Iʼ sundadóví tsondi pʼóʼdédíʼdi iʼ eʼnú oe hãngepiye óepahtsaakêʼ wíʼbo dayëenídí, hedi óetsikaʼyan, “Hãã-an naa dítʼôeʼamíʼin undaʼ?”²⁰ Iʼ eʼnúdí óetuʼan, “In Hudíyo dáywéhpêʼan wóedaaʼamídí thaʼdi Paul tunjówhágépiye óehûuwídí, háa iʼannin shánkí dihanginʼândaʼ waagibá.²¹ Hebo wíwóewäyukannamípi. Jónántäʼdiví (40) shánkí senäʼ dívíkhakwʼó óeháyjídí. Jôesi Tádáví páadépiye dívítunmägi wídívíhúuyamípiʼin wídâypʼoesuuwã-ípiʼin Paul

óehay píhay. Nää dikhâymuu hedi ditsíkha u? untúunídí i? nâasaaní?in.” ²² Óetu?an i? e?nú, “To?wí wänbo wínâatu?âamípi ná?i dít'ôe?andi?.” Hedi iwáygedí óesan.

Paul i? tunjó Felix-ví?piye óeho?

²³ Hedi i? sundadoví tsondi p'ó'dédí?di wây-á wíje sená? ovântuhkännan, indá tägintä (100) sundado dântsonmáa?in damuu, hedi ovântu?an, “Wíje tägintä (200) sundado nangedí?indá, hedá tségintä (70) kwääjêe k'éwédí?in sundado-á, hedá wây-á wíje tägintä (200) júnphé wóegé?in sundado-á ovâytu?an dívíkhây?amí?in, nää khun whänu iwáypiye oe Caesarea-piye dimú-ídí. ²⁴ Hedá wíje wên kwääjêe Paul i?íhsôege-ígi? binpútesoge, hedi oe Felix i? tunjóví?wepiye bin?áyínhûu.” ²⁵ Hedi wên ta?nin ita?nandi gin natú:

²⁶ “Naví tunjó Felix hânho wí?a?gindi?, naa Claudius Lysias-di wísengitu?an. ²⁷ Wên Hudíyođi wí sen Paul gin nakháwă?i? óeyâ?đi óekhe?khâyamáawän, hewänbo naa dînhanginpóe i-á oe Rome ûnkháwăta?k'oe?in, hediho in sundado-ádí omää inbí mangedí dójâa?amídí. ²⁸ Háawin híwóhpi?in ônchänunde?in naa ohangin?ânda?, hediho inbí tunjówháagépiye naadi dóho?. ²⁹ Naa dînhanginpóe in híwóhpi?in ônt'e?p'ídénde?indá wên háawin kây?in wänbo óepansôege-ídí háa óeháyjídí wínamuupí?in. In Hudíyo wên háawên inbí khuu j'gedida? dívíwänpihí?máa. ³⁰ Ihaydáhá? to?wídí naa dít'ôe?an dâywéhpêe?annin ná?i sen óekhegi?o?in, hediho wesebo uví?piye i? dósan, hedi in to?wên in híwóhpi?in ônt'e?p'ídénde?in

dovâytu'an uvi'piyân dimú-í'in wóetu'âamídí háadí iví'piye dit'ay'in" gin ita'nan.

31 Hediho in sundado háa ovâyjôn waagi díví'an. Khu'déedí oe Antipatris bú'piye Paul óeho'. 32 Wíyá tháwän in sundado kwääjêe k'éwédí'indida' Paul óehon, hedi in wé'gen sundado inbí'wepiye dívíweeho'. 33 Oe Caesarea bú' in Paul-'in dipówá ihaydi i' tunjó in ta'nin ôn'an hedi Paul iwebo óejoe'an. 34 In ta'nin i' tunjó itunkanbowa ihaydi Paul óetsika'yan, "Wé'i nangewi-an unmuu?" "Oe Cilicia-wi-ân" gin Paul-di óetu'an. 35 I' tunjó ná'in nat'oedi Paul óetu'an, "Owáy in to'wên wônt'e'p'idénde'in dipówá ihaydânho naadi wîntunjó'namí." Ihaydá in áyí'nin ovâyjôn Paul híwó óe'áyîngi'ámí'in i' tewhá hay'i Herod ik'û' iwe.

24

In Hudíyodi Paul ônt'e'p'idénde'

1 P'ánú thaa naphade ihaydi, Ananias i' owha' p'ó'déedí' namuu'i-á hedá wên Hudíyo tsonnindá dipówá. Wí sen Tertullus gin nakháwä'i' hânho nahí'há'i namuu'i' indádí dâykán, hedi i' tunjóví'piye dimää i' tunjó óetu'âamídí háa Paul i'annin. 2-3 Paul óets'úde, hedi Tertullus-di i' tunjó óehée'an Paul ônt'e'p'êede-ídí. Ginnân natú:

"Nanbí tunjó Felix, u' báyékí wí'a'gindi', báyékí gikú'daapóe t'âhkí na'ingí' wéngé t'âhkí bi'andi namuudi. U' unmuudânkunho hânpídíbo báyékí paayo githaa, hedá uvi hangintandi báyékí híwóhpí' nanbí nan diwedi dînjâa'an. 4 Nää naa wó'da'pí hânho wíjâap'íde'ámí'in, hediho

unsehkanät'óedí wí hây tähkiwän dînt'ôeyaani, han unchanpóedí. ⁵ Ginnân hîn napóe: Na'indi nă'i sen ovâyt'owat'e'ya'dodi âymû'. Nă'in Hudíyo wéngé t'ähki ovâypitsaakando', hedá i-á p'ó'déđí' namuu in to'wên i' Nazareth-wi senbí háhkan deepiye díwíwäyunde'ingî'. ⁶⁻⁸ Nanbí méesate hay'i wänbo i'a'ginhánú, hedánkun âypankê'. Gida'wän âytunjó'namí'in âynuuwă-ídí háa ta'gendi nanbí kuu i'a'ginnanpídí háa joe. Hebo Lysias i' sundadoví tsondi p'ó'déđí' napówá, hedi kay'indi nanbí man diwedi óejâ'an, hedáhá' ovâyjôn in to'wên ônt'e'p'íde'in uví páadépiye dí'ăă-ídí. U'di wí'bo híwó nă'i sen nâatsika'yandáho úhanginpúuwí t'ähki nă'i iví'gedi wít'e'p'íde'nde'i ta'gen namuu'in" gin ovâytü'an.

⁹ T'ähki nă'i Tertullus Paul-ví'gedi natû'di' in Hudíyo hanbá ditú, hedá ditú i' t'ehpide tun Tertullus ihí'máa'i ta'gen namuu'in.

Paul wí'bo iví'gedi ihí'máadi i' tunjó Felix óetu'an híwóhpi wí'i'angepi'in

¹⁰ I' tunjó imannan Paul óehí'määnídí, hediho ginnân Paul-di óetu'an: "Naa dînhanginná báyéki paayo nă'in t'owagí'in tunjówháagé un'ännin, hedânho báyéki ohíhchan dáyhée'amídí wí'bo dáy'aywoenídí. ¹¹ Madi tä'di wije (12) thaa phade ihaydi naa Jerusalem-piye omää Jôesi Tádá dó'a'ginmäänídí. ¹² T'ôepídíbo úhanginpúuwí nă'i ta'gendi namuu'in. Naa to'wí-ádi wídaytuhánbopí, hedá wídovâyt'owat'e'ya'nanpí i' Hudíyo méesate hay'i' iwe, háa inbí méesate hí'índi eeje wänbo joe, hediháa i' bú' i'ge wänbo

joe. 13 Indá wídínkeekankodipí nǎ'i naví'gedi dînt'e'p'ídénde'i ta'gen namuu'in.

14 “Hebo nǎ'innân naa otúuní: In p'óegé iwe naa dáy'ahtuyende'indá nǎ'in t'owa ditû' pí'wên p'óegé namuu'in, hewânbo i'ge dáy'ahtuyendedi Jôesi Tádági' dáy't'ôemáa, i-á nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmá'. T'ǎhki nǎ'i khuu Moses ita'nandi' hedá in Jôesi Tádáví tukhe'min dáyta'nandi-á naa dáywäyunde'. 15 Háa nǎ'in t'owa dívíwäyunde'in napuwagi'o'inbá naa wá' dáywäyunde', hedi ginnân namuu: Jôesi Tádádí t'ǎhki in dichuu'in ovâywówápakhâymáa, híwó'nindá híwóhpi'indá. 16 Hedi gin dáywäyundedi, háädi wânbo t'ǎhki dáykhääde Jôesi Tádáví páadépiye hedá t'owavi páadépiyá híwó dáytsiye'amídí, hedânho naví pí'nǎ khó'jé dînhanginnánídí híwó dáykanhonnin.

17 “Báyékí paayo Jerusalem bú' iwe wó'ǎnpiwân, hedáhá' dáywaybun wí chǎ' in naví t'owa dikäkw'o'nin dovâymäänídí, hedá wí naví háäwí dînmúuní'i-á Jôesi Tádá-á dómäänídá. 18 I' méesate hay'i ee gin dáy'o' ihaydi in t'owadi naa dímú'. Naa dáykhây'anho' Jôesi Tádá dó'a'ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waabá. Báyékí t'owa iwe wídijihpi, hedi t'ǎhki hândǎ' naná. 19 Wên Asia-win Hudíyo wá' iwe diji'. Indáho dínkhây'ǎ' wóetu'âami'in háawin wên t'aywó'nin naa dáy'annin, naví'gedi wóet'e'p'êede-í'in dida'di. 20 Hewânbo nǎa nǎwe wídijihpidí, tobá nǎ'in diji'indân wóetu'âami háawin t'aywó'nin dáy'annin dînhanginpóe'in in Hudíyoví tunjówháagépiye dikán dihaydi.

21 Nă'in wéhpêeda'mân dáy'an iwe owin dihaydi: Dáytuwínúdí dovâytu'an, 'Naa dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywäyundedân' gin Paul-di óetu'an.

22 Felix Jesus-ví p'ôe i'gedi híwó ûnhanginná, hediho in iwe diji'in ovâytu'an, "Nää-á wiyá wí'ívíhéé'amípi. Owáy Lysias i' sundadóví tsondi p'ó'dédi' napówá ihaydânho naadi wâytu'âamí háa unbí hí' i'gedi o'ánde'in." 23 Hediho wí sundadóví tsondi gin óetu'an, "Nă'i sen ná'âyîngi'an, hewânbo napannân waagidá joe. Iví k'ema'in i' ovâypuwãmääni, i' hääwí ûntáy'i' ônkáanídí."

Felix-ádi Drusilla-ádi Paul ônt'ôeyan

24 Wí háyú thaa naphade ihaydi Felix nawáy'ää iví kwee Drusilla wóegé, i-á Hudíyo kwee-ân namuu. Paul óets'údedi dânt'ôeyansóge, hedi Paul-di ovánthayk'û' hádídí to'wí Christ Jesus-ví'piye iwäâyú-í'in. 25 I'di ovánhí'máa hádídí inbí wówátsi ta'ge dänhûuwí i'gedi, hedá háa dawänpida' waa dänkanhûuwí'in wídänkhây'âhpi i'gedá, hedá i' thaa Jôesidi t'owa ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpi díví'an ni'gedá. Han ihí'máadi Felix nakhunwôeda'póedí óetu'an, "Năwedi ópeeve wiyá wítuhkánnan píhay, häädi naa dînpóe ihaydi." 26 Hebo Felix natsíkha Paul-di óechä'määnídí, hedânho óewá'âadá óema'p'äädi-í, hediho ihayda' óetuhkándó' i-ádi ihée'amídí.

27 Wíje paayo daphade ihaydi Felix óetunjóâa'an hedi Porcius Festus natunjósogedee. Felix-di Paul oe pan diwebo óejoe'an, in Hudíyo-ádi nak'emamúuní'in nada'di.

25

Paul nada' Caesar-di ôntsonnamí'in

¹ Festus i' tunjó ts'aabi namuu'i' oe Caesarea bú' napówá, hedi poje thaa naphade ihaydá iwedá oe Jerusalem bú'piyá namää. ²⁻³ Oe Jerusalem napówá ihaydi in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in wé'gen Hudíyo senä' he'ennindádí Paul wiyá ônt'e'p'íde, hedi kay'indi Festus dida'póe wên hääwên ovây'amídí. Dida' Paul oe Jerusalem-piye óemá'í'in, gá dínwéhpêemuudân dívíkhakw'ôení'in óeháyjídí wa' p'óegé namändibo'. ⁴⁻⁵ Felix-di ovâytu'an, "Paul-á oe Caesarea napannän. Naa wí háyú thaa iwe oepiye owáymän. Hedáho wên unbí senä' he'ennin bîntu'âamí naa-áđí dimú-í, hedi wên híwóhpi'in Paul i'andáho', indi óetunjó'diwekáaní."

⁶ Festus mađi wiyá kháve háa tä thaa iwebo iwóyí', hedáhá' Caesarea-piye nawáymää. Wiyá tháwän ovâytsionnamídí isóge, hedi in sundado ovâytu'an Paul dikenmú-í'in. ⁷ Paul óekán, hedi nats'ú' dihaydi in Hudíyo oe Jerusalem-di di'ää'in iví nú' iwéngé diwindi ônt'e'p'ídeñdedi ditú' báyékí kây'i hääwí híwóhpi' i'andi, hewänbo wídínkodipí ta'gendi dâythayyamídí ná'i ditú'di ta'gen namuu'in. ⁸ Paul wí'bo i'aywoeníđi ihée'andi gin natú: "Naadi in Hudíyoví kuu wídovây'a'ginhánupí, hedá ná'i Hudíyoví méesate hay'i ee a'ginkhanugí' wó'ts'úhpi, hedá wên háawin t'aywó'nin wänbo in Rome-?inbí tsondi Caesar-ví'piye wídáy'anpí."

9 Hebo Festus in Hudíyo ovâyhíwó?namí?in nada?, hediho Paul óetsika?yan, “Ti oe Jerusalem-piye unpunda? iwe naví páadépiye wîntsonnamídí ná?i wônt'e?p'ídénde? i?gedí?”

10 Paul-di óetu?an, “Joe, năwebânkun dîntsonnamí?in oda?. Năä uví páadépiye owindi i? tsondi Caesar-ví páadépiye owin dîntsonnamídí waagibá namuu. Hedá wá? u-á wí?bo híwó úhanginná wên háawên t'aywó?nin wânbo in Hudíyoví?piye wídáy?anpí?in. 11 Wáy wên háawên t'aywó?nin dáy?andáho?, hedi ná?in t'aywó?nin namuudi ochuu-í?in dînhây?ădáho?, há?to otúuní wídiháyjípí?in. Hebo năä hăawí ná?in t'owadi dînt'e?p'ídénde?i ta?gen namuupídá, to?wí wânbo wí?ûnk'óepí inbí mangepiye díkáaní?in. Hediho oe Rome diwe Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó?namí?in oda?” gin Paul-di óetu?an.

12 Festus-di in óetumakhemáa?in ovâyhée?an, ihaydáhá? Paul-ví?piyá ibéedí óetu?an, “Caesar-ví tunjówháagé iwe wôntunjó?namí?in unda?dihó iví?piye wísaaní.”

Paul-di Agrippa-ádi Bernice-ádi ovânhée?an

13 Hăyú thaa naphade ihaydi i? tsondi Agrippa iví kwee Bernice-ádi oe Caesarea dapówá Festus óesengitu?amídí. 14 Wí hăyú thaa da?ăn dihaydi Festus-di Paul-ví?gedí Agrippa óet'ôe?an. Ginnân óetu?an:

“Năä pan diwe wí sen na?ăn Felix i? tunjó phade?i?di óejoe?andi?. 15 Naa oe Jerusalem oji? ihaydi in Hudíyo owaha? p'ó?dédí?indi hedá in tsonnindá hă?iví?gedí dít'e?p'íde, hedi in dida? otúuní?in hă?i t'ehpide tun ta?gen

namuu'in. ¹⁶ Hewänbo dovâytu'an, 'In Rome-windi hânhay wänbo wí to'wí wí'óekádepí in to'wên ônt'e'p'íðénde'inbí mange. Páadé nakhây'ä' in to'wên ônt'e'p'íðénde'inbí páadépiye iwéénú-í'in, hedân wí'bo i'aywoenídí ihée'amí ná'i hääwí ônt'e'p'íðénde' i'gedi.'

¹⁷ "Hediho näwe diwé'gepóe ihaydi wíðáytsíkha'anpí. Wíyá tháwänho dovâytsónnamídí dáysóge, hedí in sundado dovâytu'an i' sen óets'ûude-í'in. ¹⁸ Iví'gedi dít'e'p'íðéde-ídí dívíwínú ihaydi, naa o'ân wên háawin kây'in i'annin dítuhkankhâymáa'in, hebo han wíðíví'anpí. ¹⁹ Ná'i sen Paul gin nakháwä'i-ádí dívíwänpítuhkando'inbí wäyü dínmuu i'gedi hedá wí sen Jesus gin nakháwä'iví'gedá, i-á nachuu wänbo Paul natú nawówáji' gin. ²⁰ Naa wíðínhanginnáhpí háðídí dóshaa-í'in ná'i hääwí háawin namuu'in, hediho dótsika'yan, "Tí oe Jerusalem-piye unpunda', iwe ná'i hääwí wônt'e'p'íðénde' i'gedi wíntunjó'namídí?" ²¹ Hebo Paul nada'póe náä pan diwebo nachaní'in hedá iwedá Caesar-ví tunjówháagépiye namú-í Caesar-di ôntunjó'namídí. Hediho in sundado dovâytu'an óe'áyí'namí'in Caesar-ví'piye dósan píhay" gin Festus-di Agrippa óetu'an. ²² Hedi Agrippa natú, "Naa wá' ná'i sen háa natû'nin ot'oe-í'in oda'." Festus-di óetu'an, "Tha'dibo unt'oe-í-áhay."

²³ Wíyá tháwän Agrippa-ádí Bernice-ádí ná'i íve hay'i dats'ú, wên sundado tsonnin he'ennin wóégé hedá wây-á bú'win tsonnin wóégá. Sa'wó da'aamuu, hedá hääwí t'ähki hânho sa'wó nakeet'óe. Festus natsonpóe Paul óets'ûude-í'in.

24 Hedī Festus-di ovâytu'an, "Tsondi Agrippa hedá un t'owa năwe íjî'in t'ăhkí, binmú'dí nă'i sen. Iví'gedi t'ăhkí in Hudíyodi oe Jerusalem-windádí hedá năwe diji'indádí naa díhée'an. Dívítuwínúndedi naa dítu'an nă'i sen óeháyjî'in ûnkhây'ă?. 25 Naadi wên háawin wänbo wídônshaapí óeháyjídí. Hebo i-á wí'bo nada'póe Caesar-di ôntunjó'nami'in, hediho naa dáy'ánshaamăgi Caesar-ví'piye dósaaní'in. 26 Hebo háäwí wänbo wídînhanginnáhpí nă'i senbí'gedi naví tsondi p'ó'dédî? Caesar dônta'nami'in. Hedânho un t'ăhkíví páadépiye dómaa bînhée'amídí, hedi shánkídí uví páadépiye, naví tsondi Agrippa. Hedí bîntsikabowa ihaydi shánkí dînhanginpúuwí háäwí i'gedi Caesar dônta'nami'in. 27 Han dáy'an, gá dînchanpóedân bondoe'i namúuni'in wí pan dósaanídí páadé wídovâythayyanpídí háä i'gedi ônt'e'p'ídénde'in."

26

Paul wí'bo i'aywoenídí ihí'máadi Agrippa óetu'an híwóhpí wí'i'anpí'in

1 Agrippa-di Paul óetu'an, "Naadi wînk'úya? uví'gedi bipihée'amídí." Hedí Paul imannandi ihée'an wí'bo i'aywoenídí. Gin natú:

2 "Tsondi Agrippa, năä naadi wítuhkankhâymaa naví'gedi hedá nă'i háäwí nă'in Hudíyodi naa dînt'e'p'ídénde? i'gedá, hedi naa ohíhchan u-ân i' unmuu'in uví páadépiye owindi. 3 Hedí shánkídí ohíhchan u-á ta'gendí nă'i Hudíyoví khuu dínmuu i'gedi úhanginnândi, hedá úhanginná wáygéhăä

handá? wídíví?ánshaa?opí?in. Hediho pín ta?gedi wída?máa dînt'ôeyaani?in.

4 “T'ähkí in Hudíyo dínhanginná háa naví wówátsi donphade?in o?e?núji? ihaydi waagibo?, wí?gín oe naví nangá hedá oe Jerusalem bú? iwá. ⁵ Hedi in dida?dáho wóetu?âamí ná?in: Báyéki paayo dínhanginná naa páadédíbo Pharisee omuu?in, hedi ná?in Pharisee t'owa-á nanbí khuu shánkí kay?in dâyhúja? ná?in wé?gen Hudíyo t'owaví?wedi. ⁶ Náa naa dítunjó?diwekán gá dáywâyundedân Jôesi Tádá i?ami?in iví tun nanbí thehtáy pahpá?in ovâymagi?in. ⁷ T'ähkí in tã?di wíje Israel-ví e?nûnbí ây iwedi?in wá? ná?in in Jôesi Tádá natú?in ikhâymaa?inbá dívíwâyunde?, hediho khuu-á thaa-á i? óe?a?ginmä?. Hedi náa, naví tsondi unmuu?i?, naa wá? hanbá dáywâyundedíbo? in Hudíyodi naa dînt'e?p'ídénde?. ⁸ Heháadan un Hudíyo wí?únkodipí úvíwäyú-ídi Jôesi Tádádí in dichuu?in ovâywâyówápa?in?

⁹ “Naa-ân o?ânwân báyéki dînjänäkíkanpoe?o?in ná?i Jesus oe Nazareth-wi gin nakháwã?iví?piye. ¹⁰ Hediho oe Jerusalem han dáy?an. In owha? p'ó?dédí?indi naa dînk'û? báyéki t'owa Jesus-ví?in ûnmuu?in dovâypankw'ôeni?in, hedá ovây'takhanukhâymaa ihaydi naví tun wá? eepiyebá dáymägi. ¹¹ Hâyânbo naa omää in Hudíyoví méesate eejepiye otsonpúuwídi ovâywhähwhã?namídi, hedá dáykhää dovâykaygi?amídi ditúnídi Jesus-ví?piye wídívíwâyundepí?in. Naa hânho inbí?piye ot'ayyaapóedí Hudíyo namuupí?wi bú? i?ge dáykhenjýénde dovâyhóenídi.”

*Paul-di Agrippa óetu'an háa ûnpóe'in hediho
Jesus-ví'piye iwâyunde'in*

¹² “Hediho han dáy'amídí naa oe Damascus bú'piye omänwän. In owha' p'ó'dédí'indi wên ta'nin ho dîn'an dóhûuwídí dínk'úuwídí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dovâypanhóenídí. ¹³ Navi tsondi unmuu'i', taagedi oe p'óegé omän dihaydi wí ko oe makówádí nawândi dómû', i' thanbí shánkí nakohkay'i namuu, hedi ná'i kodi na'in gimännin t'ähkí dí'ánhógi. ¹⁴ T'ähkídíbo nange gikanu. Ihaydi wí to'wídí Hebrew tundi díhéé'andi ot'oe. Dítu'an, 'Saul, Saul, háadan naa dít'ôephadekando'? U wí'bo biwänpiwa'o', wí búdu in phék'e'indi óesanhonin i'a'ts'ádíndedi ipiwa'o' waagibá.' ¹⁵ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?' I'di dítu'an, 'Jesus-ân omuu, u'di dít'ôephadekando'i'. ¹⁶ Nää ówínú. Naa uví'piye dáykeeyan gá wíde'mandân naví t'ôe dîn'amídí, hedi u'di t'owa ovâyt'ôekankhâymaa nää thaa dímu'in, hewänbo ná'ida'ba joe, owáy wíyá uví'piye dáykeeyandi háäwí wítuhkangí'o'i wá' ovâyt'ôekankhâymaa. ¹⁷ Naadi wísankhâymaa wí'gín in Hudíyo dimuu'inbí'piye hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piyá, hedi inbí'wedi naadi wín'aywoení. ¹⁸ Dínkhunná waagibá dikw'ó, hewänbo u'di ovâykhäge'khâymaa dínkeepúuwídí hedá Jôesi Táđávi ko i'ge dívíhúuwídí. Hedá Satan i' Penísendiví mangedi ovâyjâa'andi Jôesi Táđávi mange ovâykwohkhâymaa. Hediho navi'piye dívíwâyundedi inbí t'aywó'di ovây'owóejé-í, hedá in wé'gen navi'piye dívíwâyundedi naví'in dínmuu'indá'dí dívíwóení' gin Jesus-di dítu'an.”

Paul-di Agrippa óetu'an iví t'ôe i'gedi

19 “Hediho tsondi Agrippa, háa Jesus-di ditú'an waa makówádí dínkeepóedí díhéé'andi naa dáy'a'ginnan. 20 Páadé in Damascus bú'win dovâyhée'an, iwedá in Jerusalem-indá, hedá oe Judea nange i'ge'in t'âhká, hedá in Hudíyo dimuupí'in wänbo-á. Dovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'andi Jôesi Tádávi'piye dívihâädi-í, hedá híwó dívítsiye'amí dâykeeyamídí ta'gendi inbí t'aywó'di dâyjoe'annin. 21 Gin dáy'odiho wên Hudíyodi i' méesate hay'i khó'jé díyâ' hedi díviháji'in dívikhäädé'. 22 Hewänbo Jôesi Tádádí häädí wänbo t'âhkí naa díkhäge'do', hediho nää näwe owindi in ta'gen namuu'in t'âhkí t'owa dovâytumáa, tobáháa he'ennin dimuu háa he'ennin dimuupí wänbo'. Hääwí t'âhkí nã'in t'owa dovâytumáa'i-á, Moses-ädí in Jôesi Tádávi tukhe'mindádí ditú'in napuwagi'o'inbá namuu, hedi wiyá hääwí wänbo wó'tú'pí. 23 Indá ditú i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâymaa'in nachuu píhay, hedi i-á i' páadé'i namúuní chuwa iwedi nawáywówápúuwídí, hedânho i'di wí'gín Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá Jôesi Tádávi p'óegé ovâykeekankhâymaa.”

24 Wa'di Paul nã'i hääwí ithaykw'óe'ó ihaydi Festus tsikhagipí ituwínú, “Paul, u-á bondoe'i-ân unmuu. Báyéki bihá'an, hedânkun unbondoeuwamän.”

25 Hebo Paul-di óetu'an, “A'gindi Festus, naa bondoe'i wó'muupí. Naa híwó donhangintanmáadí in ta'gen namuu'indá’

dáyhí'máa. ²⁶ I' tsondi Agrippa náwe na'ándi' ûnhanginná ná'i háäwí t'ähkí i'gedi. Hedânkun iví páadépiye dáyhí'máadi háäwí wänbo wídókaayohpí. Naa híwó dînhanginná t'ähkí ná'i háäwí napóe i'gedi Agrippa-á nat'oe'in, gá kaadi wínapóepídân. ²⁷ Tsondi Agrippa, ti biwäyunde' háa in Jôesi Tádávi tukhe'min ditú'in? Dînhanginnân biwäyunde'in" gin Paul natú. ²⁸ Agrippa-di Paul óetu'an, "Ti un'ân gáhân u'di wesebo wí Christian dípa'i'in?" ²⁹ Paul-di óetu'an, "Hádéeba wesebo háa wíyá shánkí díhûuwí. Hebo naa Jôesi Tádávi'piye dáyjûusu'o' u-ádi hedá t'ähkí ná'in náä thaa dit'óeyankw'ó'nindádi naa waagibá ípúuwí'in. Hewänbo naa wó'da'pí kadénadi íwhimúuní'in, naa owhimuu waagibá."

³⁰⁻³¹ Paul ihí'bowa ihaydi i' tsondi Agrippa hedá i' tunjó Festus-á, Bernice-á, hedá in wé'gen iwe dikw'ó'nindá dívíwínú, hedi oe já'wépiye dipeedi dívíhée'an. Ditú, "Ná'i sendá háawin wên wänbo wí'i'angepí óeháyjídí háa napanchanídí wänbo?" ³² Hedi Agrippa-di Festus óetu'an, "Ná'i sen dóma'p'äädí-i'in dînkodiwän, hewänbo náä wídînkodipí, gá Caesar-di ôntunjó'namí'in nada'póedân."

27

Paul wí kophé óetógi Rome-piye namú-ídí

¹ Hediho in tsonnin di'ánshaapóe na'in kophé iwedi oe Italy-piye dísaanídí, * hediho Paul hedá wây-á pandádi ovâyjoe'an wí tägintä (100) sundado ovâytsomáa'iví mange. Ná'i sendá Julius

* 27:1 Luke wíyá Paul-ádi naji?.

gin nakháwă, hedi in sundado i' Rome-wi tsondi p'ó'ḍéḍi'ví'in gin ovâykháyă'de'in diwedi'i-ân namuu. ² Wí sen Aristarchus gin nakháwă'i wá' na'indádí naji', i-á Macedonia nangewi bú' Thesalonica iwedi'i namuu. Hedi wí kophé Adramyttium bú' iwedi'i' ívítógi. Nă'i kophé-á nakhâymuu i' bú'ây eeje oe Asia nange p'lo kíngé i'gepiye namú-ídí.

³ Wíyá tháwăn oe Sidon bú' iwe ívíwóyí'. Julius-di Paul híwó óe'andi íví k'ema'in óepuwămăgi, indi hăăwí ûntáy'i' óemăänídí. ⁴ Iwedá i' kophé iwedi gimăă, hewänbo i' wăădi tí'ûupiye díchănuhúja', hediho oe Cyprus p'ojâadi shánkí nawaakaypí i'gedi gimăă. ⁵ Oe p'ó' p'ănăpiye giphade, hedi Cilicia nange hedá Pamphylia nangá p'lo kíngé i'ge gimăă, hedáhá' oe Lycia nange wí bú' Myra gin dâytu'o' iwe gipówá. ⁶ Iwe i' sundadoví tsondi wíyá pi'wí kophé Alexandria-wi namuu'i' ishaa. Nă'i kophé-á Italy-piye namän, hediho dítu'an iwe ívítôeni'in.

⁷ I' wăă hânho nakaydi jóngída' wí hăyú thaa gipundee, hedá báyéká ívít'ôe'andi Cnidus bú' tsowa gipówá. I' wăă kay'i namuudi ee gimän diwepiye wíyá wíginpuhkodipí, hediho Crete k'áygé i'gedi giphade, Salmone gin dâytu'o' iwe, hedá nawaakaypí'we i'gedá gimän. ⁸ Jóngída' p'lo kíngé i'ge gipundee, hedi wí bú' Lasea gin dâytu'o'i tsowa gipówá. Năwe naná' diwá dâytu'o' "Híwó naná i' kophé dívíwóyí'nígî" gin.

⁹ Iwebá híwó hay thaa gikw'ó. Ihaydi nate'núpuwamăndi híwó wínamuupí wíyá shánkí gimú-ídí, hedânho Paul-di ginnân ovâytumakhe'an:

10 “K'ema'in, naa ochanpoe'o wiyá shánkí năwedi gimäädá âyt'ôephadekhâymaa. Nă'i kophé-á hé wôegébo gipedé-í, hedá wây wên wá' dívíp'ot'aháanú-í.” 11 Hebo i' sundadoví tsondi Paul-ví hí' ônt'ôeyaaní'wedi i' sen i' kophé iví' ûnmuu'i hedá i' sen isanhondi-á inbí hí'-á shánkí ovânt'ôeyan. 12 Nă'i kophé nawhi'ân diwe wăhphade híwó' diwe wínanáhpí dâyte'núphaadé-ídí, hediho t'ăhki waa díví'ánshaamăgi i' kophé iwedi wiyá bú'ay Phoenix gin dâytu'o'i' oe Crete nangebá naná' diwepiye dimú-ídí, iwe dâyte'núphaadé-ídí. Oe Phoenix dâykophéwhikw'óe'ó, hedi aakonpiye thanpiye jáadi hedá p'inpiye thanpiye jáadá óewa'ă'ahkhánde'.

Hânho iwaa'andá ikwá'nan

13 Hediho aakonpha'gedi híyăă iwaa'an dihaydi di'ân háa ditú waagi díví'amí'in, hediho iwedi gimäädi nă'i Crete p'ojâadi tsowa p'o kîngé i'gedi gimân. 14 Hebo háy napóe ihaydi wí waa hânho kay'i nă'i Crete nange i'ge iwaa'an, i' waa-á p'inpiye thanpiye jáadi'i waa gin dâytu'o'. 15 I' waa hânho nakaydi i' kophé óenándí wiyá páadépiye wí'ûnpuhkodipí, hediho i' kophé dâybée, hedi wáy i' waađi díhon diwepiyeda' gimää. 16 Wí p'ojâadi'ay Cauda gin dâytu'o'i' tsowa giphade, i' waa wăhphade wínakaypí iwe, hedi báyéki ívít'ôe'an i' kophé'ay âywhimáa'i nă'i kophé gáhăyú'i' iwe kw'áye âytaygé-ídí. 17 I' kophé'ay dâywhisóge ihaydá i' kophé gáhăyú'i' whihkannin kay'indi dâywhibuugi'an wínatha'dee-ípíđí. Hedá i' te'aa i' waađi i' kophé óechănunde'i-á dâywăve,

gá dikhunwôeda'dân oe Syrtis gin dâytu'o? iwe dikhâhkwoḁee-í'in, i' p'oe iwe wâhphade wínawä'ânpidí. Hedího iwedi díwânpip'omáa.

18 Wíyá tháwân wá' i' wâḁ hânho nakay, hedího in kophé'in senä' wí hé i' kophé iwe naku'undi p'oe iwepiye dâychänu, i' kophé wâhphade wínakháa-ípídí. 19 Hedá wíyá tháwändá inbo i' kophé'i hääwí wá' p'oe iwe dâychänu. 20 Báyéki thaa agóyó wänbo than wänbo wí'âyümü'pí, hedí i' wâḁ nahánpídí kay'i iwâḁ'o?. Hedího gí'ân há'to wówá'in gipee-í'in.

21 Báyéki thaa wí'ívíhúuyanpí. Hedí Paul inbí páadépiye nawindi ovâytu'an, "K'ema'in, shánki híwó namúuníwân naví tun dînt'ôeyaanídí Crete diwedi wígipee-ípí'in otú waa. Hây úvít'ôeyandáho há'to ná'i kây iwe gipóewíwân hedá i' hääwí há'to gipedée-íwân. 22 Hebo nää wí'úví'áyîngimäänípí. Tobáháa ná'i kophé natha'dee wänbo há'to to'wí wänbo óep'oháyí. 23 Naa Jôesi Tádáví' omuu, hedá iví t'ôe-á dôn'o?, hedí khu'di wêe iví makówáwi t'ôepa'ḁḁ'i dînpówá, 24 i-á naví nú' nawindi ginnân dítu'an: 'Paul, wí'unkhunwôeda'ípí. U' ta'gendi Caesar-ví páadépiye bikwînu'gí'o, hedí u' unmuudi ná'in u-á'dí diji'in há'to wêe wänbo nachuu-í.' 25 Hedânho k'ema'in, wí'íkhunwôeda'ípí. Naa dáywäyunde ná'in Jôesi Tádá natú'inbo napuwagi'o'in. 26 Hewänbo wí p'ojâadi eedi gikhâhkwoḁee-í."

27 Wíje jáadi daphade, hedí wa'di i' wâḁdi i' mâap'oe Adriatic gin dâytu'o? i'ge díchänuhon. Khun pinudi häädi naná' dihaydi in kophé'in senä' dítu nan tsowa nú' gipowamännin.

28 Dâywä'äntaayan, hedi wétä'di jónu (24) kwi'óhpa taa nawä'än gin dâyshaa. Wíyá shánkí háy dimäädá wíyá dâywä'äntaayan dihaydá tã'di kháve (18) kwi'óhpa taa-á nawä'än. 29 Dikhunwôeda? i' kophé k'uu eedi óechänukhâymáa'in, hediho i' kophé tí'ûuphá'gedi jónu kháa'i kwäk'u maayäã'i dâywaje whihkannin eeje, hedá diwówayêenídí nathay píhay dívíjûusu'an.

30 Nã'in kophé'in t'ôe'in i' kophé iwedi di-whaveda? dijáanídí, hediho i' kophé'ay p'oe iwe dâywáve. Hedáhá? i' kophé gáhâyú'i páadépiyedi wíyá maayäã'i dâywajekhâymáa waagibá díví'o'.

31 Hebo Paul-di in sundado hedá inbí tsondí-á ovâytu'an, "Nã'in kophé'in t'ôe'in nã'i kophé iwe dívíwóyí'pídá, undá há'to wówá'in ípee-í."

32 Hediho in sundado i kophé'ay nawhi'ändiví whihkannin dâyts'á?, hedi i kophé'ay nama'p'á.

33 Nathaypuwamän dihaydi Paul-di ovâytu'an dívíhúuyamí gin. Ovâytu'an, "Wíje jáadi t'ähkí hânho úví'ánshaamáadi húukanpí'inbo íji'.

34 Hediho nää naadi kay'indi wâytumáa, háawin wên híwóhpi'in wänbo wí'ünpuwagí'opí, hedânho bíhúuyan, wí koegí' úntáy íchuu-ípídí." 35 Ihí'bowa ihaydi wí pává ikê'di Jôesi Táa ikú'daa'an, hedi wí ihávedi ik'oe. 36 Indi gin i'annin óemû'di shánkí híwó dichanpóedí in wá? dívíhúuyan. 37 Wégín tãgintãdáhá? tségintã'di sí (276) t'owa i' kophé iwe gito'on. 38 T'ähkí dívíshu'an dihaydi, i' táhtân p'oe iwe dâychänu, i' kophé ihay wínakhaa-ípídí.

I' kophé natha'dee

39 Nathanpee ihaydi, in kophé'in t'ôe'in i' nan dâymû'i' wíðâytaapí. Hewänbo

na'okhânná hedá nap'oehángíná' diwe dâymû', hedihó díví'ánshaamági dínkodidáho i' kophé dâypuhkannamídí iwepiye, hedânho i' okhân deedi dâywóyí'nídí. ⁴⁰ I' kwák'u maayää'i nawhi'wa'jendiví whihkannin dâyts'â', hedi i' p'oe iwebo dâyjoe'an. Hedi ihaydibá i' kophé óebéede'i phéphá' nawhimuu'i whihkannin dâwhihsuu. Hedáhá' in páadépiye'in te'aa dâytege, i' waađi i' kophé ee na'okhânná' diwepiye óechänuts'ûude-ídí. ⁴¹ Hebo wí'nâphá'gedi nap'ohkayji' iwe na'okhânboedí'ân, hedi iwe i' kophé páadépiye ichänudi nakhähsogedeedi wínajâapóepí. Ihaydá i' kophé tí'ûupiye'i' i' p'oe oepiyá nääpiyá kaygindi na'á'yäpoe'odi óewhéekanhon.

⁴² In sundado díví'ánshaamáa in pan ovâyháanú-ídí, hedânho nan diwepiye wídívíkohsáy-ípídí dijáanídí. ⁴³ Hewänbo Paul-ví wówátsi òn'aywoeni'in i' sundadoví tsondi nada'di to'wí wänbo wí'ovâykhe'mägipí. In to'wên dikohsayhá'in ovâyjôn p'oe iwe dívíjaymú-í nan diwepiye dívíkohsáy-ídí. ⁴⁴ Ihaydáhá' in wé'gendá ovâytu'an i' phéphá' háa i' kophéwi phéwhée óep'omáa'i'di dívítsahsaa-í'in. Handidânho t'ähkíđíbo nan diwe wówá'in gipówá.

28

Oe Malta diji'

¹ T'ähkíđíbo nan deedi wówá'in gipówá ihaydi, ná'i p'ojâadi Malta gin dâytu'o'in gínhanginpóe. ² In t'owa iwe'indi híwó dísígi'an. Ikwá'dodi nat'êe, hedihó dâypaha't'égi, hedi dítu'an i' phaa nú'piye

ívíhâadi-ídí ívísúwá'amídí. ³ Paul iphé'âywé'ge'an ipha'kw'ôenídí, hedi ipha'kw'óe'ó ihaydi wí pãäyü phaadi óesúwánándi phé jáadi napee, hedi Paul-ví man deedi ikhuugeewhi'k'û'. ⁴ In t'owa i' nange'indi i' pãäyü Paul-ví man deedi nawhi'k'óe'in óemû', hedi dívítu'an, "Nã'i sendá madi ta'gendi t'owa t'akhanu'i' namuu, hedi tobá óep'ohaypí wänbo', nanbí jôesi 'Ovâyt'owatuhchänunde'i'" gin gínkháwã'i'di há'to óewówápeemãäni." ⁵ Hewänbo Paul iví man iwádâa'andi i' pãäyü i' phaa iwe nake't'á, hedi háabo Paul wí'ûnpóepí. ⁶ In t'owa di'ánde' i' pãäyüdi óekhuugee ee ûntee-í'in, háa madi wesebo nachuhkaanú-í. Hewänbo thaa t'ähki dívítsíkha'andi Paul háabo wí'ûnpóepí, hediho inbí ánshaa dâý'egó'andi dívítu'an, "Ta'gendi nã'i sendá Jôesi waagi'bánamuu."

⁷ I' sen nã'i p'ojâadi ee natsonnándi' Publius gin nakháwã. Ívísúwá'o' iwe tsowa ûnnavakw'ó, hedi sígídí na'in díhógídi iví tewhá ûnná' diwe poje thaa díwóyí'mägi hedá híwó'dá dí'áyîngi'an. ⁸ Publius-ví tádá whohte eedi ûnhayk'óe. Natsáwãp'íde' hedá nasihaydi óe'ããde'. Ee nahayk'óe eepiye Paul nats'ú, hedi iví mandi óetãgedi ónjúusu'andi hekháa óemägi. ⁹ Nã'in napóe ihaydi báýékí in wé'gen nangewin dihay'in Paul-ví'piye di'ãã, hedi in wá' hekháa ovâymägi. ¹⁰ Indi báýékí díhãäwímägi na'in, hedi poje p'óe naphade ihaydi iwedi gimän dihaydi i' gíntáy'i' t'ähki dímägi.

¹¹ Wí kophé Alexandria-wi namuu'i' i' p'ojâadi iwebá ite'núphade'i' iwe ívítógi. I' kophé-á Castor-

ádí Pollux-ádí gin dâytu'o'. * 12-13 Oe Syracuse bú' gipówá, hedí poje thaa iwe íwíwóyí'. Iwedi p'o kíngé í'gedá' gimää, hedí Rhegium bú' iwe gipówá. Wiyá tháwán aakonpha'gedí iwaa'an, hedího wiyá tháwándá Puteoli bú' gipówá. 14-15 Iwe wên Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in âyshaa, hedí indi kay'indi dítu'an indádí wêe jáadi íwíwóyí'ní'in. Iwedi wiyá gimändi oe Rome-piye wây-á tí'úuwín páadé'in Rome-win dimuu'in nanbí'gedí dínhanginpóe, hedího gín'ayjay'ää. Dâyhääwíku'kw'óe'ó iwe Appius gin dâytu'o' iwéhay wây wên dí'ää, wây-á wëndá wâhphade kayí' wídí'âhpídí oe "Poje Kaykhanwówá Tewhá" gin dâytu'o' iwe díjay. Paul-di ovâymû' ihaydi Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá iví pí'ná khó'jé-á shánkí nakaypóe. Han âyphade, ihaydáhá' wí háyú' thaa iwe oe Rome gipówá.

Oe Rome Paul napannän diwe in Hudíyo ovâyhí'máa

16 Oe Rome gipówá ihaydi Paul wí'bo óethayemägi, hewänbo wí sundadodi óe'áyîngimáa.

17 Poje thaa naphade ihaydi Paul-di in Hudíyo p'ó'dédí'in oe Rome dithaa'in iví'we ovâywé'getu'an. Dipówá ihaydi ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, tobá nanbí thehtáy pahpá'inbí khuu a'ginkhanu naa wídáy'anpí wänbo', hedá nanbí t'owaví'piye wên yä'dâapi'in wänbo wídáy'anpí, in Jerusalem-win p'ó'dédí'indi dípanké', hedí ná'in Rome-winbí mange díkán.

* 28:11 Nă'i kophé páadépiye wíje p'ónbay waagi dakeet'óe'in dachá, indá in Alexandria t'owaví jôesi dínmuu, Castor-ádí Pollux-ádí gin dakháwä.

18 In Rome-windi háawin t'aywó'nin naa dáy'annin dínnuwä, hewänbo indá dínhanginpóe háawin díháyjí'in wänbo wídáy'anpídí, hediho díma'p'äädí-í'in dida'wän. ¹⁹ Hewänbo in Hudíyo wídida'pí in Rome-windi díma'p'äädí-í'in, hediho shánkí híwó dînpóe otúunídí Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in. Naa gin dáy'an tobá wên t'ehpide tun wídómáapí wänbo naví t'owa in Hudíyo dimuu'in dovâyt'e'p'êede-ídí. ²⁰ Hedânkun naadi wâytuhkánnan ná'i háäwí i'gedi wâyhée'amídí. I' to'wí in Israel-win t'owadi óetsíkha'máa'iví'piyebá naa dáywäyundédânho ná'i kadénadi owhimuu."

²¹ Indi Paul óetu'an, "Na'in wên ta'nin wänbo uví'gedi natú'nin oe Judea-di wí'âykê'pí, háa wí Hudíyo tí'úu páadé'i owedi na'ää'i wänbo wên híwóhpi'in nat'oe'in uví'gedi wínatúhpi. ²² Hebo na'in gínhanginná to'wên t'ähki híwóhpi dívihí'máa'in ná'in ts'aamin háhkan ni'gedi. Hedânho gida' u'dí dítu'âamí'in háawi uví wäyu úmuu'in."

²³ Hediho in Hudíyo wí thaa dâyde'man wiyá di'ää-ígí', hedi i' thaa napówa ihaydi báyéki di'ää. Hééndí hé'dibo iwedi nakin diwehay báyéki háäwí Paul-di ovâyhée'an. Háa Jôesi Tádádí t'ähki t'owa ovâysíghóení'in nada' waa ovâythayyan, hedi Moses-ví tun ni'gedi hedá Jôesi Tádávi tukhe'minbí tun ni'gedá ovây'tôe'andi ikhääde Jesus-ví'piye ovâywäyukannamídí. ²⁴ Paul-ví hí' dâysí'andi dívíwäyu wáy wên, wáy wëndá joe. ²⁵ Hedi in Hudíyo handa' wídín'ánshaamuupídí iwedi dívíjâa'an, hewänbo wa' dipeepídíbo Paul-di ná'i t'ä'ge hí' ovâytu'an: "I' Yä'dâa'i

P'oewaahâadi hăn'oe Isaiah óetu'an unbí thehtáy pahpá'inbí'piye namú-ídí nă'i Jôesi Tádáví hí' ovâytu'âamídi:

²⁶ Ihayda' ít'ó've-í, hewänbo há'to íka'póewí,
ihayda' bînmú'be-í, hewänbo há'to
únkeepúuwí.

²⁷ Íp'óhkâymuudi wí'íka'póya'pí.

Úví'ojemankw'ódidáhá' úvítsíkhämu.

Gin úví'anpídá unbí tséedí bînmúuní

hedá unbí ojedá ít'oe-í

hedá ta'gendi íka'póewí,

hedá navi'piye í'ä-í yä'dâa'in wâypa'ídi, gin
Jôesi Tádá natú.

Nă'i hí' natú'i-á ta'gen namuu. ²⁸ Hedânho năä nă'in únkây'ä' úhanginnáani'in: Jôesi Tádáví hí' in Hudíyo dimuupí'in ovâysan ovây'aywoenídi. Innânkun dívít'ôeyaani." ²⁹ Paul ihí'bowa ihaydi in Hudíyo dívítuhänbodi dipee.

³⁰ Paul wíje paayo iwe na'án, hedi iwá'âa i' tewhá ee nachanídi. To'wên ûnpuwäpówá'in t'ähki ovâysígíhógi.

³¹ I'di Jôesi Tádáví khuu i'gedi ovâyt'ôe'an, hedá Jesus Christ i' shánki natsonji'iví'gedá ovâyhá'an. Khunwôeda'ginpídíbo ihée'an, hedi to'wídi wänbo wí'óekhâa'anpí.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

CXXX

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997